

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SZ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 21. MAJA 1981

ŠTEVILKA: 19 • LETO: XXX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železárja začel izhajati 26. januarja 1937. Železár izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železárja, SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

POSLOVNI REZULTATI V PRVEM TROMESEČJU 1981

V prvem tromesečju letošnjega leta smo prodali 99.400 ton izdelkov v skupni vrednosti 2.651.233.197 dinarjev, kar pomeni v celoti 12.971 ton manj kot v letu 1980 in 9.915 ton manj kot smo planirali. Vse to zaostajanje ima svoj odraz v podatkih o doseženi vrednosti prodaje tako napram lanskemu letu kot napram planu.

Res je, da je indeks rasti celotnega prihodka nasproti lanskemu letu 148,7 oziroma 93,6 nasproti planu, kar je na pogled visok skok, ki pa takoj izgubi na vrednosti, če povemo, da bi moral le ta znašati 165 %, če bi prodali isto količino kot smo jo lani. To seveda pomeni zaostajanje za celih 16,3 % indeksnih točk nasproti rezultatom lanskega prvega tromesečja. Podobno bi se sicer dogajalo na področju materialnih stroškov, ki bi rasti približno z isto mero rasti, kot to velja za celotni prihodek, vendar to velja le za porabljene surovine in stroške vzdrževanja, ne velja pa to za fiksne stroške kot je amortizacija, osebni dohodki ter dajatve, ki izhajajo iz teh osnov. Efekt posamezne temeljne organizacije in delovne organizacije bi tako bil lahko za precej deset milijonov večji ob večji prodaji na trgu.

Sicer imamo letošnje leto precej težav tudi s primerjanjem posameznih kategorij v bilanci uspeha, tako, da so uradno izračunani indeksi

precej popačeni. Naj začnemo kar pri največjih.

SIS — materialne proizvodnje so se letos odločile, da gredo vsa financiranja za njihovo enostavno in razširjeno reprodukcijo v breme stroškov — SIS za elektrogospodarstvo, oziroma v breme dohodka SIS — železniško gospodarstvo, medtem, ko so v prejšnjih letih temeljne organizacije to plačevale iz poslov-

nega sklada ustvarjenega v tekočem letu oziroma iz amortizacije, če je poslovnega sklada zmanjkalo. Take odločitve seveda bistveno vplivajo na izid bilance in lahko korenito poslabšajo indekse rasti tako dohodka kot čistega dohodka in kar je še slabše, marsikatera temeljna organizacija bo zaradi take odločitve poslovno leto zaključila z izgubo.

Pa poglejmo, kakšen vpliv so imele te odločitve na bilanco uspeha delovne organizacije Železarna Jesenice.

(Nadaljevanje na 3. strani)

IGOR URŠIČ O CENAH IN IZDELAVI JEKLA

Borut Šnuderl, predsednik republiškega komiteja za tržišče in splošne gospodarske zadeve, je v zadnji Dnevnikovi tribuni o cenah povprašal Igorja Uršiča, predsednika poslovnega kolegijskega organa SOZD Slovenske železarnice, kaj so v črni metalurgiji naredili, da bi bile cene njihovih izdelkov čim nižje, glede na to, da je položaj kovinske industrije, ki je v Sloveniji izredno močna, v veliki meri odvisen od cen izdelkov črne metalurgije. Igor Uršič je takole odgovoril:

Iz vprašanja Boruta Šnuderla bi lahko sklepali, da je po njegovem mnenju bodočnost kovinskopredelovalne industrije in strojegradnje

usodno povezana z višjo ali nižjo ceno izdelkov črne metalurgije. Težko bi pristal na to oceno, ki je, mimogrede rečeno, dokaj razširjena, čeprav ne zanikam povezave med ceno jekla in uspešnostjo kovinske predelovalne industrije in strojegradnje. Naj navedem le dve dejstva, ki ne v celoti, pa kljub temu dovolj zgovorno dokazujeta, da cene izdelkov črne metalurgije niso najpomembnejše za uspešnost predelovalne industrije.

Naštem lahko celo vrsto uspešnih predelovalnih OZD, ki nudijo bistveno višjo ceno, kot je uradno za jeklo določena, samo da bi bile v celoti oskrbljene s potrebnimi količinami repromateriala. In naslednje, ko v Slovenskih železarnah poskušamo uresničevati 67. člen zakona o deviznem poslovanju s tujino, ugotavljamo iz predloženih uvoznih kal-

(Nadaljevanje na 2. strani)

PREDSTAVNIKE REPUBLIK IN POKRAJIN NA OBISKU V ŽELEZARNI

Med obiskom v SR Sloveniji so v soboto, 16. maja, obiskali našo železarno predstavniki vseh jugoslovanskih republik in pokrajin. Po ogledu proizvodnega procesa v TOZD Hladna valjarna Bela in tehničnega muzeja Železarne so jih predsednik poslovnega odbora Železarne Stefan Nemec, predsednik izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata Stefan Šterbič in glavni ter odgovorni urednik Železárja Joža Varl seznanili z zgodovino železarnstva in sedanjim stanjem Železarne ter samoupravnim informiranjem in komuniciranjem v Železarni, predsednik skupščine občine Jesenice Ivo Arzenšek pa jih je na kratko seznanil z jeseniško občino.

Med gosti iz bratskih republik Bosne in Hercegovine, Črne gore, Hrvatske, Makedonije in Srbije ter

avtonomnih pokrajin Kosova in Vojvodine ter skupščine SFRJ so

(Nadaljevanje na 2. strani)

KONSTITUANTNA SEJA DS ŽELEZARNE

Danes, 21. maja, bo ob 15. uri konstituantna seja delavskega sveta Železarne, ki jo sklicuje dosednji predsednik Jože Ulčar. Poleg izvolitve predsednika in podpredsednika delavskega sveta ter imenovanja izvršnih organov in njihovih predsednikov in podpredsednikov, dnevni red obsega:

- poročilo o delu delavskega sveta v minuli mandatni dobi,
- poslovno poročilo Železarne za prvo polletje 1981,

- obravnavo sprememb samoupravnega sporazuma skupnosti za ekonomske odnose s tujino SRS,

- ugotovitve o opredeljevanju delavcev TOZD in delovnih skupnosti o nekaterih samoupravnih dokumentih oziroma odločitvah (oblikovanje in delitev sredstev sklada skupne porabe; družbeni dogovor o zadrževanju sredstev za financiranje mladinskega prostovoljnega dela v občini Jesenice; družbeni dogovor o uresničevanju kadrovske politike v občini Jesenice; samoupravni sporazum o temeljnih planov bank, združenih v Ljubljansko banko — združeno banko za obdobje 1981–1985).

ZAKLJUČEK AKCIJE NNP 1980–81

Pod znanimi besedami tovariša Tita PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE... se v vseh jugoslovanskih republikah in pokrajinah delovni ljudje in občani stalno usposablja in dograjujejo sistem splošne ljudske obrambe in družbene samozastite. Sobotna akcija, ki je potekala v naši občini pod geslom NIČ NAS NE SME PRESENETITI je bila le oblika preverjanja naše pripravljenosti, organiziranosti in usposobljenosti za odpor proti eventualni agresiji na naše ozemlje, za varstvo neodvisnosti in nedotakljivosti države, pridobitev naše socialistične revolucije, varstvo družbene lastnine, osebne in premoženjske varnosti občanov in preverjanje naše pripravljenosti za ravnanje v različnih nepredvidenih, pa vendar možnih situacijah.

LAHKO BI BILO...

»V mednarodnih odnosih je prišlo do nadaljnje poslabšanja in novih zaostretev. Nam sovražne sile (plavi) vse bolj odkrito stopnjujejo različne

oblike pritiska na SFRJ; z različnimi akcijami onemogočajo našo diplomatsko aktivnost. Prav zaradi tega so se v državi močno zaostrele go-

(Nadaljevanje na 10. strani)

SKUPŠČINA ZVEZE IZNAJDI TELJEV IN AVTORJEV TEHNIČNIH IZBOLJŠAV SLOVENIJE

Na skupščini so se zbrali delegati iz posameznih društev inovatorjev, avtorjev tehničnih izboljšav, da bi po štirih letih analizirali delo zveze, uspehe in težave, na katere so v teh štirih letih pri svojem delu naleteli. Navzočih je bilo 54 delegatov in je bila skupščina tako po udeležbi, kakor tudi po zelo uspešni razpravi, najboljša izmed vseh dosedanjih, seveda razen prve ustanovitvene skupščine.

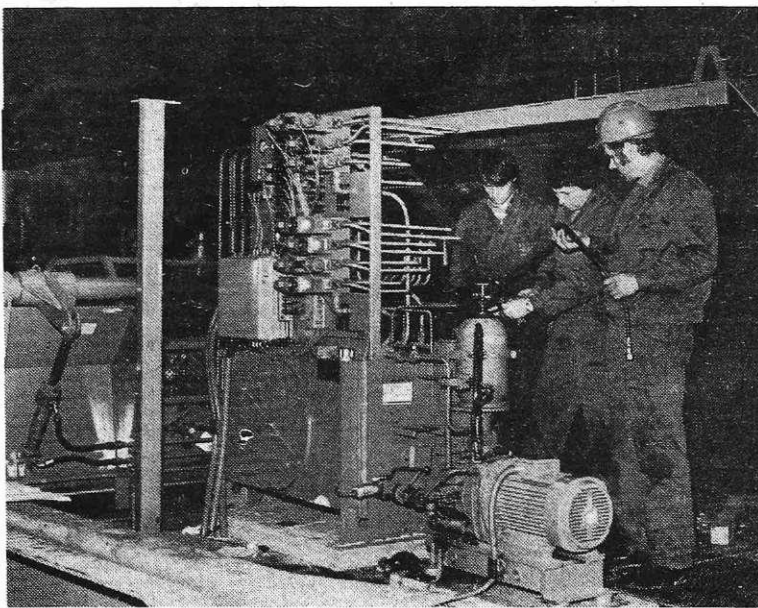
Uvodni referat je imel Jože Jan. Zelo obširno je poročal o delu zveze in o ustanavljanju novih DIATI širom Slovenije. Med drugim je tudi poudaril, da se je zveza skozi vsa ta leta od zadnje skupščine, leta 1977, borila s finančnimi težavami, zato tudi ni mogla društvom nuditi prave pomoči pri organizacijskem delu. Zveza je dobila samo toliko denarja od Ljudske tehnike, da je pokrila

obveznosti do Zveze DIATI Jugoslavije, drugi denarni vir od Avtorske agencije pa je v tem času popolnoma usahnil. Če ne bi delovna organizacija NOVUM iz svojih sredstev krila določene izdatke, bi zveza morala prekiniti z delom. Morda je to tudi vzrok, da se hotenja zveze zelo težko uveljavljajo na širšem terenu. V letošnjem letu pa je

(Nadaljevanje na 2. strani)

Vidite, če ni nadzorstva, če ni kritike in samokritike, ki ji dajem prednost, potlej družba polzi v blato, drsi v vse hujše in hujše oportunistične in druge sfere, tuje in nesprejemljive za nas komuniste, tuje razvoju proletarske revolucije in izgradnji socializma na pravih temeljih. To je torej težavno in dolgotrajno delo, za katero pa so komunisti odgovorni, to je njihova naloga in njim dajem prednost. Predvsem moramo v zvezi komunistov razčistiti te stvari, se osvoboditi oportunističnih stališč, jasno in odkrito povedati tistim, ki delajo napake. Ne moremo prijateljevati z ljudmi, ki nočejo uvideti svojih napak. Če takega človeka ne moreš prepričati z lepo besedo, mu moraš reči: dovolj, nisem več tvoj tovariš! Moraš mu povedati tudi take najbolj grobe besede. Ali se bo torej popravil ali pa ga bodo vrgli iz partije.

Tovariš Tito v pogovoru z novinarko Vjesnika, februarja 1976

Montažna dela na novi profilni liniji v profilarni na Javorniku (Foto I. Kučina)

Z OPORTUNIZMOM OHRANJAMO »LEP OBRAZ«, ŠKODUJEMO PA SEBI, RAZVOJU IN POSAMEZNIKOM

Vse pogostejše se na vseh področjih dela in življenja, pa tudi političnega in samoupravnega delovanja srečujemo z oportunizmom. Obnašanjem, ki pomeni računanje z ugodno priložnostjo, preračunljivostjo, čakanje na ugodno priložnost, obračanje plaša po vetru, prilagodljivost, nenačelnost, omahljivost in podobno. Mnoge slabosti in negativni pojavi v našem vsakdanjem življenju se nedvomno povezujejo tudi z našim oportunističnim in liberalnim odnosom do njih. To pa je nedvomno posledica pomanjkanja kritike in samokritike v našem vsakdanjem življenju, oziroma pri delu, družbenopolitičnem in samoupravnem delovanju.

Tako oportunistično in liberalno obnašanje do pojavov, oziroma posameznikov ali različnih asociacij sicer navidezno takim ljudem ohranja »lep obraz«, kar pa nedvomno škoduje delu in razvoju pa tudi posameznikom ali različnim asociacijam, ki so krivi za različna odstopanja, slabosti, nepravilnosti, neobjektivnosti in drugo. Tako obnašanje prav gotovo še pogloblja slabosti in posamezniki, asociacije, ožja ali širša družba vedno bolj drsijo v blato. Koliko slabosti pri ljudeh, skupinah, organih in podobno bi lahko odpravili že ob prvih pojavih, če bi se do njih obnašali kritično in samokritično. Seveda pa to zahteva izredno poštenost, objektivnost, humanost pa tudi veliko razgledanost, načitanost, znanje in kultiviranost.

Oportunizem se največkrat povezuje tudi s karizmom. Z obračanjem plaša po vetru, preračunljivostjo in prilagodljivostjo ohraniti »dobro ime«, se zaščititi in pridobiti simpatije za nadaljnji vzpon ali si vsaj zagotoviti »ljubi mir«.

Vse to ni neko načelno razmišljanje ali moraliziranje, temveč živa resnica, ki nas vsak dan bolj tepe, kakor tudi nekatere »tepe« dosledna načelnost in kritičnost do pojavov in odstopanj, ki to za služijo. Žal je mnogo več oportunistizma in liberalizma, ker se s tem da daleč priti, vsaj v nekaterih okoliščinah, kakor načelnosti in kritičnosti. Seveda tega ni moč popoševati, je pa tega tako v našem občinskem prostoru, kakor v Železarni, še zelo veliko.

Kako neradi povemo na glas ali povemo konkretnega krivca ali krivce za slabo delo v neki delovni sredini, čeprav vemo, da odstopanja od planskih obveznosti niso samo posledica objektivnih vzrokov — pomanjkanje polizdelkov, surovin, delavcev in podobno — temveč tudi subjektivnih — slaba organizacija dela, slab nadzor in s tem v zvezi neizkoriščene delovne naprave, predčasno zapuščanje dela, visoki stroški, nizki izpleni itd. in čeprav vemo, kdo je odgovoren za organizacijo dela in nadzor.

Podobno bi lahko razmišljali, pa tudi dokazovali tudi za druga področja družbenega, političnega in samoupravnega delovanja. Čeprav, na primer, vemo, da družbenopolitično in samoupravno delovanje v krajevnih skupnostih ni najboljšje, da nekatere samoupravne interesne skupnosti bolj životarijo, da nam delegatski sistem šepa in podobno in čeprav konkretno vemo, kdo je za to odgovoren ali vsaj najbolj odgovoren, tega ne povemo na glas, da se ne zamerimo ali onemogočimo.

To pa pelje, kakor smo že poudarili, v vedno večje slabosti in v vedno večja odstopanja, v povečevanje neodgovornosti, v izmikanje od dela, površnost in ne nazadnje v malodušnost.

Orožje proti vsemu temu je vsekakor konstruktivna, argumentirana in humana kritika, kar pa zahteva tudi od tistih, ki so kritizirani, poštenost, kultiviranost, razgledanost pa tudi znanje. Namen kritike ni, da bi jemali ugled posameznikom ali organom, da bi jih »osramotili« pred drugimi, kakor nekateri mislijo. Namen kritike je, da konkretno prizadete opozarja na slabosti, odstopanja, nepravilnosti in podobno in pomaga odstranjevati vse to. Mora biti prepričljiva, argumentirana, strpna in humana, naperjena proti slabostim in odstopanjem, ne pa proti človeku, ki je lahko tudi »zrteve« nekritičnega okolja, oziroma oportunistizma in liberalizma. Seveda pa ima kritika tudi določene meje in ne more trajati v nedogled. Če se kljub večkratni konkretni kritiki slabosti in odstopanja še pojavljajo, potem je pač treba ukrepati in stvari sankcionirati.

Kritika in samokritika sta po Leninovih mislih pol uspeha in močno vzgojno sredstvo pri oblikovanju novega človeka in socialistične družbe.

SKUPŠČINA ZVEZE IZNAJDI TELJEV IN AVTORJEV TEHNIČNIH IZBOLJŠAV SLOVENIJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

situacija s finančnimi sredstvi nekoliko boljša, ker ima Zveza z delovno organizacijo NOVUM sklenjen samoupravni sporazum o financiranju. Višina sredstev pa je odvisna od uspešnosti dela te delovne organizacije.

Iz poročila tovariša Jana je bilo razvidno, da se stanje na področju tehničnih inovacij le počasi izboljšuje. Ponovno je bilo ugotovljeno, da so tako v SR Sloveniji kakor tudi v SFR Jugoslaviji z zakonom o združenem delu, ki v 60 členih obravnava tehnične inovacije in z drugimi samoupravnimi dokumenti dani vsi pogoji za razcvet te dejavnosti. Žal pa ni tako v praksi, kjer še ni pravega razumevanja predvsem za razvoj množične inventivne dejavnosti. To med drugim potrjuje tudi podatek, da imamo v Sloveniji že kar 900 samoupravnih dogovorov, ki urejujejo v organizacijah združenega dela vprašanja inovacijske dejavnosti, vendar pa jih v praksi uporabljajo le v kakih stotih OZD, ostalih 800 pa leži v predalih in so jih sprejeli le zato, da bi zadostili črki zakona. Toda kljub temu so bili v Sloveniji v preteklem letu doseženi precejšnji uspehi na področju tehničnih inovacij. Za to gre predvsem zasluga upornosti avtorjev, ki svoje dosežke kar naprej »vsiljujejo«, namesto da bi jih gospodarstvo, posebno v sedanji situaciji, samo iskalo.

Gospodarski vestnik je v svoji 50. številki koncem leta 1980 objavil članek z naslovom: V inventivni dejavnosti zaostajamo. Medtem ko je v inventivno dejavnost pri nas vključenih le 0,5 % vseh delavcev, je v drugih državah ta odstotek nepremno višji; daljše razmišljanje o tem.

V naši republiki smo dosegli v inventivni dejavnosti določene uspehe, vendar še zdaleč ne moremo biti zadovoljni s sedanjim stanjem. V zadnjem času beležimo vse večje število ne samo manjših, ampak tudi večjih inovacij, spodbudno pa je tudi, da so mnoge organizacije združenega dela uredile samoupravne akte s področja inventivne dejavnosti. Toda to je vse premalo. Kako pravzaprav zaostajamo na tem področju, nam pove podatek, da je v inovacijsko delovanje pri nas vključenih le 0,5 % delavcev, medtem ko se v drugih državah tako na vzhodu, kakor na zahodu, ukvarja z inventivno dejavnostjo od 20 do 40 odstotkov vseh zaposlenih. Tako postaja ta dejavnost že kar množična. Povedati je treba, da mnoge naše organizacije združenega dela sploh ne izpolnjujejo določil zakona o združenem delu, ko gre za inventivno dejavnost.

V naše združeno delo uvajamo vse več tehnološko znanstvenih dosežkov, ki so pridobljeni na podlagi tujega tehnološkega znanja. V naši republiki se odvija skoraj polovica proizvodnje na temelju tujih licenc. Organizacije združenega dela so danes premalo stimulirane, v mnogih pa sploh ni prizadevanj, da bi iskale večji dohodek v lastnih inovacijah.

Mnoge organizacije združenega dela imajo v svojih pravilnikih

urejeno stimulacijo le za manjše inovacije. Ko pa gre za večje iznajditeljske dosežke, ko bi inovator moral prejeti večje nadomestilo, pa se zaplete. Nadalje je bilo ugotovljeno, da inovacijsko raziskovalna dejavnost poteka zadovoljivo, predvsem v tistih organizacijah združenega dela, kjer se za to zavzemajo zlasti vodilni delavci. To predvsem potrjuje praksa v Industriji bombaznih izdelkov v Kranju.

Če bi res izpolnjevali določila zakona o združenem delu, bi morali vključiti v Sloveniji v inventivno dejavnost najmanj pet odstotkov vseh zaposlenih. S tem bi povečali čisti dohodek za deset milijard dinarjev. Pri tem pa so že odšteli vsi stroški, saj ne gre v tem primeru za aktiviranje nikakršnih sredstev za naložbe, ampak le za koriščenje lastnega znanja. Te misli iz navedenega sestavka, se tudi v celoti nanašajo na razpravo na skupščini.

Ker smo bili ta dan gostje delovne organizacije Industrija bombaznih izdelkov Kranj, smo si po zaključku skupščine ogledali rezultate inovacijske dejavnosti v tej organizaciji, kjer čisti dohodek uvedenih inovacij letno preseže 40.000.000 din. V tej organizaciji so uspeli skrajšati celotni delovni proces od osnovne surovine do končnega izdelka od 40 na 9 dni. Ne poznajo medfaznih zalog, ne odpadkov, seveda je temu primeren tudi njihov osebni dohodek, kakor tudi stabilnost organizacije. Zato ni težko uvesti menjave dni na delovnih mestih, organizirati vse sestanke samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij v prostem času. Ne poznajo fluktuacije delavcev, kakor tudi ne tehnološke nediscipline. Vse to so dosegli z množičnim inventivnim delom, v katerega je vključeno precejšnje število zaposlenih. Na čelu vseh inventivnih

delavcev pa je predsednik poslovodnega odbora.

Vsi smo bili prepričani, da je pri nas bolj ali manj uspešna množična inventivna dejavnost odvisna od tega, ali uspešno v to dejavnost vključiti čim več vodilnih ljudi. To nam tudi dokazuje primer v železarni Store. Tudi tu so v letu 1980 dosegli zelo razveseljive rezultate.

Žal lahko ugotavljamo, da je krog takih ljudi zelo majhen in da se bo s tem potrebno temeljito spoprijeti. Toda kako? Tega vprašanja tudi letošnja konferenca ni mogla rešiti.

Kljub temu smo se delegati po ogledu Gorenjskega sejma, na katerem je dano precej poudarka tehnični inovaciji, zadovoljni razšli z željo, da bi delo skupščine rodilo dobre sadove za hitrejšo stabilizacijo našega gospodarstva. Stane Torkar

Železarski globus

JAPONSKA

Ena izmed značilnosti japonskih železarn je, da so ob morski obali. Poleg tega, da ima Japonska dolgo morskobalo in da je za gradnjo železarn uporaben prostor omejen zaradi gorovja, ki pokriva 70 % površine te dežele, je glavni vzrok takšne lokacije velik uvoz surovin in energijskih virov iz prekomorskih dežel. Samo največja japonska železarska družba Nippon Steel Co. je v letu 1980 uvozila 51 milijonov ton železove rude in 22,3 milij. ton premoga za koksiranje, medtem ko je v fiskalnem letu 1980, ki je bilo zaključeno 31. marca 1981, proizvedla 31,6 milijona ton surovega jekla. Ta železarska družba, ki je največja na svetu ima v svojih jeklah letno proizvodno zmogljivost 47 milijonov ton surovega jekla.

IGOR URŠIČ O CENAH IN IZDELAVI JEKLA

(Nadaljevanje s 1. strani)

kulacij predelovalne industrije, da je delež jekla v izvoznih izdelkih majhen, da ne rečem kar zanemarljiv.

Navajal bi lahko še celo vrsto drugih argumentov v prid tezi, da cene jekla niso temeljno vprašanje uspešnosti predelovalne industrije. V Slovenskih železarnah menimo, da je uspešnost črne metalurgije in proizvodnosti predelovalne industrije sedaj in v prihodnje odvisna predvsem od razreševanja naslednjih treh vprašanj:

1. V Sloveniji in seveda v Jugoslaviji že vrsto let beležimo velik razkorak med proizvodnjo in potrošnjo jekla, ki smo ga dolga leta »uspešno« presegali z velikim uvozom jekla. Namesto, da bi usposobili naše železarne za večjo in produktivnejšo proizvodnjo, smo gradili predelovalne zmogljivosti. Omejitve možnosti uvoza so takorekoč čez noč povzročile slabo oskrbljenost predelovalne industrije, bistveno zmanjšale izkoriščenost proizvodnih kapacitet in s tem seveda znižale storilnost dela. Na tem mestu naj takoj dodam, da moramo glede storilnosti tudi v železarnah še marsikaj postoriti.

2. V Sloveniji že vrsto let govorimo o nujnosti prestrukturiranja gospodarstva, vendarle dlje od zapisanih usmeritev še nismo prišli. Tradicionalna in skoraj že emocionalna navezanost na obstoječe programe, kljub že dalj časa vprašljivi dohodkovni uspešnosti, je resnično lahko usodna za marsikatero predelovalno OZD. V železarnah menimo, da se proces prestrukturiranja mora pričeti že pri nas, pri naših programih in nadaljevanju v predelovalni industriji in strojogradnji. Brez višje stopnje predelave in finalizacije predvsem kvalitativnih in plemenitih jekel, brez večjega deleža vložnega lastnega znanja ter proizvodnje na zahtevnejši tehnologiji, brez organiziranejšega in boljše dela in na tej osnovi večje storilnosti ni bodočnosti ne za Slovenske železarne, ne za kovinsko predelovalno industrijo ter strojogradnjo.

3. Kljub temu da so proizvodne in poslovne vezi med OZD črne metalurgije in predelave med seboj zelo prepletene, so v bistvu nepovezane in neorganizirane. Planiranje skupnega in usklajenega razvoja, organiziranega dela na snovanju novih in zahtevnejših proizvodov ter skupnem nastopu na zunanjem trgu še niso kvalitete našega medsebojnega dela. S sporazumnim reševanjem skupnih vprašanj tekočega dela in razvoja bo cena jekla črna metalurgija in predelavo povezovala, ne pa razdvajala.

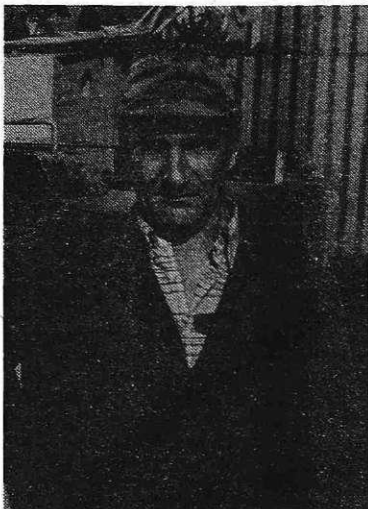
In končno, kaj smo v Slovenskih železarnah storili, da bi bila cena jekla ne čim nižja, kot izhaja iz zastavljenega vprašanja, pač pa, da bi čim bolj rastle. Izhajajoč iz že omenjenega razkoraka med proizvodnjo in potrošnjo jekla ter dejstvom, da je delež materialnih stroškov v celotnem prihodku 77 do 80 odstotkov, smo oblikovali in sprejeli program razvoja črne metalurgije, s čigar uresničitvijo bi postavili dejansko realno osnovo za vplivanje na ceno jekla.

Temeljno obeležje programa, kljub temu da povečujemo proizvodnjo surovega jekla za okroglo 200.000 ton, ni v količini, pač pa v kvaliteti. Tako usmeritev pomeni logično nadaljevanje procesa specializacije Slovenskih železarn v okviru črne metalurgije Jugoslavije, ki mora tudi bistveno vplivati na stroške proizvodnje jekla. Da mislimo resno z modernizacijo proizvodnih procesov, kakor tudi s tekočimi ukrepi za povečanje storilnosti, najbolj pokaže podatek, da smo v železarnah v lanskem letu znižali zaposlenost za en odstotek.

Z uresničevanjem programa razvoja črne metalurgije, v pomembni meri v odnosih združevanja dela in sredstev, je realna in nujna osnova povezovanja OZD črne metalurgije in predelave ter edino trajna osnova razreševanja cen izdelkov črne metalurgije. To pa je priložnost, ki je ne smemo in tudi ne bomo izpustili iz rok.

PORTRET SODELAVCA

ALBIN ŽUBAR je že 28 let zaposlen v TOZD Transport, zadni dve leti kot voznik 12,5 tonskega cestnega dvigala, pred tem pa je vrsto let vozil tirna dvigala. »Ni stroja, ki ga jaz ne bi vozil,« pravi Albin o svojem delu. »Primanjkuje nam ljudi, na enem vozilu pa ni vedno dela za osem ur, tako da včasih sedem za krmilo drugega vozila, če je to potrebno. To pa je dodatno breme, saj vsako vozilo zahteva zjutraj celega človeka. Pred vožnjo ga je namreč treba pregledati in včasih traja tudi več kot dve uri, da ga spraviš v red.«

Albin je doma iz Kreda pri Kobari. Na Jesenice je prišel 1954. leta. Misli, da ostati le nekaj časa, toda poročil se je in v Podmežakliji zgradil hišo. Z ženo imata tri otroke in vsi še hodijo v šolo.

Z dvigali je težko delati. Včasih je breme daleč in če zaniha, se lahko zgodi, da se celo dvigalo prevrne. Zgodi se tudi, da je potrebno dvigovati bremena, ki presegajo dovoljeno težo, saj je dostikrat treba hitro ukrepati, čeprav je to zelo tvegano in bi se varnostniki nad takim početjem hudovali. Včasih iztirijo lokomotive ali vagoni in jih je treba spraviti nazaj na tire, kar tudi ni lahko. Pravi še, da je njihovo delo zelo slabo vrednoteno. »Ljudje danes na sploh ne znajo ceniti dela drugega. Mnogi se ne zavedajo, da vsako delo zahteva svojega strokovnjaka. Zato se tudi zgodi, da kdo zahteva od nas, da opravimo delo, ki ga stroj ne zmore in se sploh ne vpraša, kakšno nosilnost ima dvigalo.«

Dvigalo, ki ga sedaj vozim, smo nabavili za razkladanje in nakladanje travkov v predelovalnih obratih, za montažo žerjavov in proizvodnih hal ter za podobna dela, če je čas pa delamo tudi za druga podjetja izven železarne. To je zelo zahtevno dvigalo in z njim ni lahko delati. Treba ga je res obvladati, saj se lahko zgodi, da kaj odpove. Presoditi je treba težo tovora, razdaljo, vrvi, se prepričati, da ni ljudi v bližini... Paziti je tudi treba, da ne pride do prevelikih tresljajev, saj so nekatere aparature zelo občutljive in se lahko poškodujejo.«

Albin je prej vozil tirna dvigala. Bila so kupljena kot staro železo in so jih potem tu spet usposobili za delo. Tri taka dvigala imajo. Pravi, da so se že nekolikokrat obrestovala. Zlasti pri odvažanju kokil iz

martinarne na Belo in pri pobiranju materiala, ki včasih pade z vozov na tire. S tem so včasih imeli veliko težav in zastojev, saj prejšnja dvigala niso mogla dvigati tako težkih tovorov.

»Od 1960. leta sem naučil veliko ljudi delati z dvigali, zlasti s tirnimi. Od teh so mnogi danes že mojstri, drugi so odšli delat drugam, jaz pa še kar vztrajam na tem delovnem mestu in učim nove delavce.«

Pravi, da jih je na transortu včasih delalo veliko več, sedaj pa jim primanjkuje ljudi. Toda v Železarni so sedaj vse ceste asfaltirane, pa tudi veliko tirov je na novo položenih, tako da se lažje dela. Tudi vozni park so modernizirali. »So pa še problemi,« pravi. »Največja težava za nas je razkladanje magnezita. Tega dovažajo v zaprtih vagonih in pri razkladanju se zelo praši. Ker nam primanjkuje ljudi, je treba to opraviti po službi.«

Pozimi imamo še dodatne težave zaradi snega. Ceste plujemo z vilicarjem. Zgodilo se je že, da sem tri shte skupaj oral. Tudi kadar pride material iz tujine, ga je treba hitro razložiti. Včasih pridejo tudi tri ali štiri kompozicije naenkrat in če bi vse te vagonne pustili stati več časa, bi se nabralo kar precej stojnine. Sploh so ljudje pri nas navajeni delati po rednem času. Mislim, da smo glede tega zelo vestni. Trudimo se, da bi zmanjšali predvsem stojnino in da zaradi nas ne bi bilo zastojev v proizvodnji. V obratih hočejo imeti prevoze v določenem času, nihče ne vpraša, če je za to dovolj ljudi. Ostajamo pač v službi 12 ali 16 ur. Pri tem naj omenim, da imam jaz po 28 letih dela deveto plačilno skupino, ostali sodelavci pa sedmo ali šesto. Delamo vedno zunaj, velikokrat na dežju ali mrazu. Poleg tega je naše delo škodljivo tudi za sluh in to se mi že pozna.«

Albin je tudi aktiven v samoupravnih organih v svoji temeljni organizaciji. Je vodja delegacije za zbor združenega dela in član odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Transport. Ko je začel delati v Železarni je bil aktiven v mladinski organizaciji in nekaj časa je bil tudi njen predsednik. Bil pa je tudi v delavskem svetu temeljne organizacije.

»Mislim, da samoupravni organi v naši temeljni organizaciji dobro delujejo,« pravi o tem Albin. »Toda veliko je gradiva, ki presega izobrazbo delavca. Mislim, da bi se vsak moral bolj ukvarjati s problematiko, ki mu je bližja. Tudi sam se bolj poglabljam v snov, ki se tiče obrata ali Železarne, saj se na to bolje spoznam. Zato tudi lahko več doprinesem pri delu v odboru za gospodarstvo kot pa v delegaciji za zbor združenega dela.«

PREDSTAVNIKE REPUBLIK IN POKRAJIN NA OBISKU V ŽELEZARNI

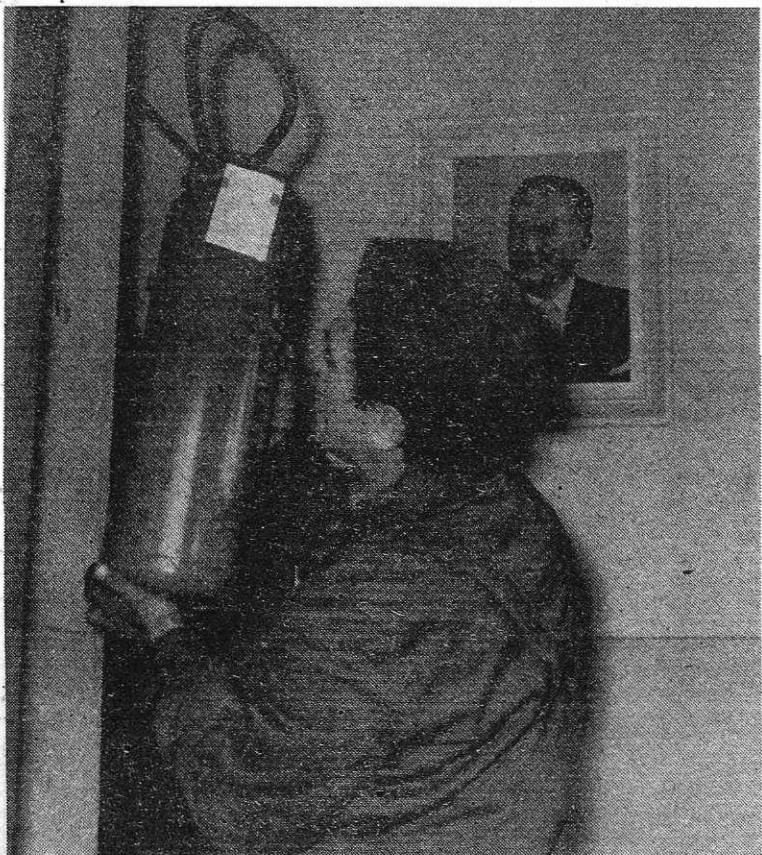
(Nadaljevanje s 1. strani)

bili predsedniki uredniških odborov republiških oziroma pokrajinskih delegatskih Poročevalcev, ki so običajno tudi podpredsedniki republiških oziroma pokrajinskih skupščin, predsedniki oziroma sekretarji republiških oziroma pokrajinskih komisij za informiranje in nekateri glavni in odgovorni uredniki glasil. Največji motiv, da so obiskali med drugim tudi našo železarno, je bil, kakor je poudaril odgovorni urednik delegatskega Poročevalca skupščine SR Slovenije Marijan Gogala, dobro organizirano samoupravno informiranje in komuniciranje v naši železarni in v okviru tega uredniška politika tehnika Železar, ki je po republiških ocenah najboljša glasilo organizacij združenega dela na Slovenskem.

Predsednik Štefan Nemec je goste seznanil s 600-letno tradicijo izdelovanja železa oziroma jekla na Gorenjskem in na Jesenicah, najdlje pa se je zadržal pri predstavitvi današnje Železarne in problemov, s katerimi se srečuje. Nekaj dopolnitev v pogledu strukture zaposlenih, gibanju osebnih dohodkov in skrbni za delavce je dodal Štefan Ščerbič. Obično in njeno gospodarsko strukturo ter položaj je orisal Ivo Arzenšek. Čeprav časovno krajši, je vendar glavni poudarek v razgovoru bil dan organizaciji samoupravnega informiranja in komuniciranja v Železarni in v okviru tega konceptu in urejanju tednika Železar, o čemer je goste seznanil Joža Varl, ki je dejal, da

smo v tem pogledu v Železarni izredno dobro organizirani, da imamo vse to tudi zelo natančno opredeljeno v samoupravnem dokumentu, vendar pa da nas spremlja še vrsta slabosti in da vse te organizacijske možnosti še niso v celoti izkoriščene. Na željo gostov je na kratko predstavil tudi zgodovino naprednega kulturnega delovanja med delavci na Jesenicah in sedanjo kulturno podobo Jesenic in vključevanje delavcev TOZD in delovnih skupnosti naše železarne v kulturno ustvarjalno in poustvarjalno dejavnost. Pri tem je še posebej poudaril pomembne premike v Železarni, ki je v sedanji srednjeročni načrt vgradila tudi naloge s področja kulture.

Gostje so se zanimali za številna vprašanja iz vseh obravnavanih področij. Po razgovoru je predsednik poslovodnega odbora povabil goste v Javorniški rovt, kjer so v nevezanem pogovoru izmenjali še druge informacije in probleme.

POSLOVNI REZULTATI V PRVEM TROMESEČJU 1981

(Nadaljevanje s 1. strani)

Znesek plačanih prispevkov za SIS elektrogospodarstva, ki mu je osnova porabljen energija, je znašal za prvo tromešecje 1981 19,8 milijonov dinarjev, kar pomeni, da bi bila dejanska rast stroškov nasproti lanskemu letu nižja. Prav tako je letošnja sprememba v zakonodaji, finansiranje toplega obroka, kar po novem vstevamo v materialne stroške, po staremu zakonu pa smo malice finansirali iz čistega dohodka oziroma sklada skupne porabe. Če bi vse te spremembe, ki znašajo 33,4 milijonov dinarjev, izločili iz materialnih stroškov, bi bila stopnja rasti dohodka 148,8% in ne 140,2% kot uradni podatki zahtevajo. S tem pa bi se bistveno spremenil tudi ostanek čistega dohodka, ki bi znašal namesto 24,8 milijonov 58,4 milijonov dinarjev, manjša pa bi bila tudi izguba v temeljnih organizacijah HV Bela, Valjarni blumingštel in Željarni.

To seveda ne pomeni, da s tem ko smo dajate iz stroškov in dohodka izločili, obveznost plačevanja prispevkov odpade. Končni efekt je isti, gre samo za primerljivost in sankcije, ki izhajajo iz nastalih izgub, dalje vse omejitve, ki so vezane na rast dohodka in čistega dohodka ter drugo.

Toliko o tem. O stroških in izpolnjevanju normativov v posameznih temeljnih organizacijah je bilo govora že v eni od prejšnjih števk Železarn, zato tega ne bi ponavljali. Za boljše razumevanje poslovanja pa je kljub temu potrebno nekaj besed.

Znižanje stroškov je znašalo 204 milij. dinarjev, kar pomeni okrog 68 milij. dinarjev v poprečju na mesec. To znižanje bi bilo izredno dobrodošlo, če ne bi to imelo grenkega prizvoka, da smo v planiranih normativnih porabah pretiravali. V nekaterih temeljnih organizacijah so vkalkulirane velike rezerve v porabah, kar se potem pri dejanskem obračunu pokaže kot znižanje. Da smo v letošnjem letu v tem pretiravali, nam pove tudi podatek, da nam takih lastnih cen trg ne priznava, kar pomeni, da so bile planske lastne cene višje od prodajnih, zato se je efekt znižanja takorekoč kompenziral z izgubo oziroma negativnim efektom med planirano lastno in doseženo prodajno ceno. Z drugimi besedami povedano, je naša jeklena substanca predraga. Ker pa vse temeljne organizacije, ki poslujejo v sporazumu o skupnem prihodku, participirajo v udeležbi doseženega skupnega prihodka s svojimi planskimi normativi, je rezultat tega bil, da so te temeljne organizacije med seboj razdelile ne skupni pozitivni, temveč skupni negativni efekt.

Nobenega smisla namreč nima, da si gradimo med seboj visoke normative potroške in sami sebe takorekoč okoli prinašamo, ker je edino objektivno dejstvo, dejansko dosežena prodajna cena na trgu. Iz tega razloga seveda letijo obtožbe na »ključce« udeležbe v skupnem prihodku, namesto, da bi zavijali rokave, pregledali tehnološke normative in izdelali materialno bilanco, da bi vedeli, koliko legur smo porabili za dejansko doseženo količino izdelanega kvalitetnega jekla in podobno.

Resnično nerazumljivo je tako poslovanje tiste temeljne organizacije, ki je izpolnila vse pogoje, ki jih od nje narekuje tehnologija in produktivnost, udeležena pa je v negativnem skupnem prihodku, ker so bile predhodne faze predrage.

Ob pomanjkanju jekla, neizrabiljenih kapacitetah, pa bo v naslednjem obdobju prišlo še do večjih anomalij, zato je potrebno, da v čim večji meri znižamo stroške, ker nam

spremembe v delitvenih razmerjih ali »ključih«, kot je velikokrat govora, ne bodo prinesle nobenega uspeha na ravni delovne organizacije.

Jelka Vidali

CELOTNI PRIHODEK IN NJEGOVA RAZPOREDITEV ZA ČAS OD 1. I. DO 31. III. 1981

Zap. št.	Opis (v 000 din)	Plan I-III. 81	I-III. 80	I-III. 81	Indeksi 5:3	5:4
1	2	3	4	5	6	7
1.	CELOTNI PRIHODEK	3.904.486	2.458.701	3.655.347	93,6	148,7
1.0	Udeležba v skup. prih.	2.723.224	1.764.675	2.642.617	97,0	149,8
1.1	Prih. od prod. na trgu	59.728	48.555	37.501	62,8	77,2
1.2	Prihodki v okviru OZD	1.076.474	605.020	943.246	87,6	155,9
1.3	Prihodki od prod. mat. - 77	15.060	9.271	18.548	123,2	200,1
1.4	Drugi prihodki - 78	30.000	31.180	13.435	44,8	43,1
2.	SPREM. V ZAL. PROIZV. (-)	-	-66.033	-74.315	-	112,5
2.1	Začetno stanje	-	573.861	696.621	-	121,4
2.2	Končno stanje	-	507.828	622.306	-	122,5
3.	OBSEG POSLOV. (1+2)	3.904.486	2.392.668	3.581.032	91,7	149,7
4.	PRENEŠENE VREDN.	3.268.142	2.004.441	3.036.793	92,9	151,5
4.1	Vkal. material. stroški	2.975.542	1.794.467	2.759.587	92,7	153,8
4.2	Amortiz. po min. stopnji	252.821	185.762	248.043	98,1	133,5
4.3	Drugi posl. stroš. - 72, 73	39.779	24.212	29.163	73,3	120,4
5.0	DOSEŽENI DOHODEK	636.344	398.569	544.239	85,5	136,5
5.1	Izguba v substanci	-	-10.342	-	-	-
5.2	Dohodek za razporeditev	636.344	388.227	544.239	85,5	140,2
6.	OBVEZ. IZ DOHODKA	272.298	174.816	234.927	86,3	134,4
6.1	Prispevki	53.319	17.406	53.833	101,0	309,3
6.2	Davki	5.779	2.406	4.323	74,8	179,7
6.3	Za delovno skupnost	120.875	81.838	102.800	85,0	125,6
6.4	Amort. nad predp. stopnjo	-	-	-	-	-
6.5	Obresti in doh. za dr. OZD	54.510	44.620	45.321	83,1	101,6
6.6	Druge pogodb. obveznosti	23.283	22.424	18.123	77,8	80,8
6.7	Ostalo	14.532	6.122	10.527	72,4	172,0
7.	ČISTI DOHODEK (5-6)	364.046	213.411	309.312	85,0	144,9
7.1	Za osebne dohodke	289.796	234.698	270.945	93,5	115,4
7.2	Za poslovni sklad	23.514	26.802	24.837	105,6	92,7
7.3	Za sred. rezerv	13.999	6.740	7.718	55,1	114,5
7.4	Za skupno porabo	-	-	-	-	-
-	- stanovanjski prispevek	18.460	14.716	13.375	72,5	90,9
-	- drugi nameni SP	18.277	14.403	18.138	99,2	125,9
7.5	Za ostale namene	-	-	-	-	-
7.6	Izguba	-	-83.948	25.701	-	30,6

Vlivanje jekla (Foto I. Kučina)

SREČANJE BORCEV NOV SOZD SŽ 22. AVGUSTA NA MEŽAKLJI

Na prvi seji odbora aktivna ZB NOV železarneskega jezika v novem mandatu, ki ga vodi Peter Žbontar, so se dogovorili o uresničevanju naloga, ki so jih sprejeli na letni skupščini in o pripravi tradicionalnega srečanja borcev NOV - delavcev SOZD Slovenske železarneske, ki bo letos predvidoma 22. avgusta na Mežaklji v organizaciji aktivna Železarneske. Sklenili so, da bodo vsem članom odbora poslali zapisnik z letne skupščine, da bodo seznanjeni s sklepi in s sestavo odbora ter komisijskega.

V nadaljevanju seje so največ govorili o pripravi na srečanje borcev NOV delavcev SOZD Slovenske železarneske. Glede na to, da je Železarna letos od Univerze v Ljubljani odkupila počitniški dom na Mežaklji, katerega bodo popravili, so se sporazumeli, da bo srečanje ob domu na Mežaklji. Tone Varl, član poslovnega odbora Železarneske, je v zvezi s tem poročal, da je bila 24. aprila seja odbora za obnovo tega doma. Ugotovili so, da je treba najprej urediti lastništvo, kar je sedaj urejeno in nato pristopiti k adaptaciji. Dela bo precej, ker doma že precej časa ni bilo vzdrževal. Za srečanje bodo dom toliko uredili, da bo služil namenu, razen tega pa naj bi civilna zaščita v bližini postavila svoje velike

sotore, kamor bi se udeleženci umaknili v primeru dejja.

Predvidevajo, da bo na srečanju nad tisoč udeležencev. Ker je letos to srečanje pri nas, bodo nanj povabili tudi vse upokojece Železarneske - nekdanje borce NOV. Priprave za to srečanje bodo dokaj obsežne, zato bodo sestavili strokovni odbor, ki ga bo vodil Tone Varl. Poskrbeti bo treba za prijave, za ureditev ceste, prevoze, prehrano, kulturni program, za tekmovalne in razne športne discipline, značke in drugo.

Odbor aktivna in pripravljali odbor se bosta sestala predvidoma konec maja in pregledala osnutek programa srečanja ter predložila nosilce naloga, ki jih bo treba pri tem opraviti.

B. B.

Železárski globus

JAPONSKA

Japonska vlada mrzlično išče možnost, da bi rešila vsaj del posla za japonske železarske družbe v LR Kitajski, kjer je zaradi gospodarskih težav storniranih precej naročil za nove železarske objekte, predvsem za drugo fazo izgradnje velike integralne železarneske Baoshan. Ta storitvena naročila so vredna okoli 1,5 milijarde dolarjev in kaže, da bodo skušali situacijo vsaj delno rešiti s precejšnjim posojilom. V ta namen so japonski predstavniki že obiskali Peking in se pogovarjali s člani kitajske vlade.

VELIKA BRITANIJA

Britanska državna železarska družba British Steel Co. namerava v prihodnjih štirih letih investirati v svoje železarske več kot milijardo funtov sterlingov. S tem bodo financirali modernizacijo za povečanje proizvodnje in izboljšanje kakovosti, predvsem pa za uvajanje kontinuirnega vlivanja jekla. Lani in predlani zaradi zelo slabega finančnega rezultata BSC ni uspela izvesti vseh naložb, ki jih je načrtovala.

Sodelavci gradbenega oddelka na Javorniku (Foto I. Kučina)

OBVESTILA KOLEKTIVU - OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE

OD 25. DO VKLJUČNO 31. MAJA

25. maja, EMIL AZMAN, vodja sekt. novogradenj, Jesenice, Titova 3, štev. telefona 82-262.
26. maja, SAŠO MANDELJC, vodja TOZD Valjarna blumingštel, Jesenice, Tomšičeva 88, štev. telefona 82-054.
27. maja, JANKO PERNE, vodja invest. razvoja, Jesenice, Titova 20, štev. telefona 81-904.
28. maja, AVGUŠT KARBA, vodja OPP, Jesenice, Svetinova 10, štev. telefona 83-248.
29. maja, ALOJZ KALAN, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, Titova 1 a, štev. telefona 81-726.
30. maja, SREČO MEŽNAR, vodja TOZD Vratni podboji, Mojstrana, Dovje 107 a.
31. maja, JANEZ KOMEL, vodja TOZD Žičarna, Jesenice, Janševa 6.
V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja štev. 19, štev. telefona 601.
Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj, dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.
V prostih sobotah, nedeljah, praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma in od 19. do 7. ure zjutraj v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK - 25. 5.	ANTON BURJA, ml.	FRANC BERNIK
TOREK - 26. 5.	AVGUŠT NOVŠAK	JOŽE HRIBAR
SREDA - 27. 5.	EDO KAVČIČ	JANEZ VEHAR
ČETRTEK - 28. 5.	MATIJA URH	ALOJZ SLIVNIK
PETEK - 29. 5.	AHMED TELALOVIC	JOŽE PEZDIRNIK
SOBOTA - 30. 5.	JOŽE ZIDAR	ALOJZ VARL
NEDELJA - 31. 5.	VITO PRETNAR	STANE MENCINGER

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslova se izvede v sobi tajništva vzdrževanje št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 25. do 30. maja bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopolodne: II. obratna ambulanta - dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta - dr. Željmir Cesarec.
popoldne: I. obratna ambulanta - dr. Janez Zaletel in IV. obratna ambulanta - dr. Nada Jensterle.
V soboto, 30. maja, samo dopoldne: I. obratna ambulanta - dr. Janez Zaletel in IV. obratna ambulanta - dr. Nada Jensterle.
Dispanzer za borce: IV. obratna ambulanta - dr. Nada Jensterle.
ZOBNE AMBULANTE:
Dopolodne: I. zobna ambulanta - v. dent. Viktor Stražisar.
Za Železarno v torek, 26. maja in v četrtek, 28. maja, od 13. do 19. ure.
Popoldne: II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.
Za Železarno v torek, 26. maja, od 7. do 13. ure.
Za borce v četrtek, 28. maja, od 7. do 13. ure.
V soboto, 30. maja, samo dopoldne: II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.

VABILO NA PREDAVANJE

V petek, 22. maja, bo ob 18. uri v spodnjih prostorih restavracije Kazina predaval prof. Jože Hlebanja o
KONSTRUIRANJU V INDUSTRIJI Vabi ZIT, Jesenice

UPOKOJENCEM TOZD ŽIČARNA

Obveščamo vse upokojece TOZD Žičarna, da izvršni odbor osnovne organizacije sindikata organizira izlet 13. in 14. junija na relaciji Jesenice, Benetke, Portorož.
Za upokojece je izlet brezplačen, svojci upokojecev pa plačajo polno ceno in sicer 1.200 din.
Prijava sprejema Tomaž Štefelin v žičarni II. do 28. maja.
Odbor za odhite in izlete

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Hladna valjarna Bela

KONSTITUANTNA SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata Branko Banko je sklical 7. maja konstituantno sejo delavskega sveta. Po izvolitvi predsedstva in verifikacijske komisije je predsednik volilne komisije Mladen Azinovič poročal o izidu volitev v TOZD Hladna valjarna Bela. Iz poročila je bilo razvidno, da so volitve potekale v redu, in sicer je glasovalo 245 delavcev ali 89,4 %.

Dosedanji predsednik Miha Sajovic je poročal o delu delavskega sveta v mandatnem obdobju 1979 do 81 in se obenem zahvalil dosedanjim delegatom za uspešno delovanje.

Vodja TOZD Aleksander Jezeršek pa je prisotne seznanil s stanjem temeljne organizacije po kazalnih uspešnosti iz zaključnega računa za leto 1980.

Delavski svet je sprejel na znanje poročilo verifikacijske komisije, iz katerega je bilo razvidno, da je od skupno 19 izvoljenih delegatov za mandatno obdobje 1981-83 prisotnih 15, eden je opravičeno odsoten, trije pa neopravičeno.

V nadaljevanju so soglasno za predsednika delavskega sveta izvolili dosedanjega predsednika Miha Sajovica, za njegovega namestnika pa Vinka Skumavca.

Soglasno so potrdili sestavo:

- odbora za gospodarstvo v sestavi: predsednik Janez Pavlin in člani: Bogdan Ravnik, Stanko Hribar, Boris Renko, Drago Košir, Ivan Demšar in Mitja Benedičič
- odbora za medsebojno delovno razmerja v sestavi: predsednik Branko Šuvak, člani: Aleksander Pikon, Ivo Cundrič, Franjo Ravnik, Stane Smit, Neda Knific in Alojzija Rajakovič.

Naročili so, da naj odbori na svojih prvih sejah imenujejo tudi namestnike predsednikov.

O izvrševanju sklepov predhodne seje je poročal vodja TOZD, pri čemer so ugotovili, da so vsi sklepi izvršeni.

Vodja TOZD je v nadaljevanju seznanil delavski svet o poslovanju TOZD v prvem tromesečju, ki je zelo nazadovalo, posebno negativno je v primerjavi s istim obdobjem lani. V skupni količini znaša negativna razlika 7.700 ton. Največja je pri ogljikovih jeklih in sicer za 10.000 ton. Pozitivna pa je pri dinamo za 1.700 ton in pri nerjavnih jeklih za 650 ton. Tako predstavljajo letošnji rezultati: 58 % manj ogljikovih jekel, 21 % več dinamov, 250 % več nerjavnih jekel. Ker je primanjkljaj ogljikovih jekel količinsko najpomembnejši, je bil skupni družbeni plan dosežen samo 78,5 %, in sicer 63 % ogljikovih jekel, 10,5 % dinamov in 63 % nerjavnih jekel.

Skupna odprema je znašala 83 % družbenega plana, od tega 70 % ogljikovih jekel, 103 % dinamov in 70 % nerjavnih jekel.

Vzrok za tako nazadovanje proizvodnje v prvem tromesečju je v oskrbi s polproizvodom. Od planirane količine so dobili samo 72,8 % in pri nobeni kvalitetni vrsti ni bila dosežena planska oskrba. Najbolj je zaostala oskrba iz uvoza, ki je bila pri ogljikovih jeklih realizirana samo 37,5 %. Tudi pri domačih virih je bila pri ogljikovih jeklih realizacija samo 78 %.

TOZD je zaključila prvo tromesečje z negativnim rezultatom 19.563.000 din. Celotnega prihodka je bilo ustvarjenega le 86 %. Predvsem zaradi povišane amortizacije in delno drugih poslovnih stroškov je bil realiziran dohodek samo 45 %. Z upoštevanjem obveznosti iz dohodka, so dosegli negativni čisti dohodek v višini 8.087.000 din, tako da so osebni dohodki nepokriti.

Ker so medfazne zaloge zelo nizke in po strukturi neugodne za hitro povečanje količine mesečne proizvodnje in ker ni nobenih jamstev za popolno oskrbo, so predvidevanja za izboljšanje poslovnega rezultata v II. tromesečju in ob zaključku polletnega poslovanja negativna.

Finančni del poslovnega poročila je podala Ana Kučina - računovodkinja TOZD, pri čemer so ugotovili, da so stroški za pomožni material, predvsem sanitarni material precej visoki, visoki pa so tudi stroški transportnih storitev drugih in stroški vzdrževanja drugih.

Ob poročilu je vodja TOZD prisotne seznanil s pismom, ki ga je poslal predsednik poslovnega odbora Železarne, v katerem se opravičuje, da ne more osebno prisostvovati seji delavskega sveta in sporoča delavskemu svetu, kakšne ukrepe je zavzel poslovodni odbor, da bi se situacija glede oskrbljenosti z vložkom, katere odraz je bil nizki dohodek v prvem tromesečju, izboljšala.

V mesecu maju kaže na nekaj lažjo situacijo, ker je prišlo nekaj vložka iz ČSSR. Dosežen je spo-

razum tudi v Smederevu, od koder naj bi pod določenimi pogoji dobili 20.000 ton vložka in 18.200 ton slabov. Poteka tudi akcija za najetje kreditov, s katerim bi nabavili 20.000 ton vložka.

Delavski svet je ob tem opozoril na nepravilno delitev jekla in menil, da bi morala TOZD pri 90 % izpolnjenem planu v TOZD Jeklarna, dobiti iz TOZD Valjarna blumingštel več kot samo 73 % polproizvoda.

Razvila se je živahna razprava, v kateri je bilo izrečenih več pobud in predlogov.

V nadaljevanju so ugotovili, da so predlog delitve sklada skupne porabe obravnavale SDS in predlog potrdili brez pripomb.

Vodja TOZD je delegate delavskega sveta seznanil z družbenim dogovorom o uresničevanju kadrovske politike v občini Jesenice, ki so ga sprejeli brez pripomb, za podpisnika pa imenovali Miha Sajovica.

Sklenili so, da soglašajo s spremembami samoupravnega sporazuma o merilih, pogojih, načinih in postopkih za doseg dogovorjenega obsega uvoza blaga in storitev ter odliva deviz za obdobje 1981-1985 in spremembami samoupravnega sporazuma o merilih in postopkih za uresničevanje kreditnih odnosov s tujino za obdobje 1981-85.

Potrdili so podpisnika materialnih čekov v TOZD brez pripomb sprejeli samoupravni sporazum o temeljnih planov bank združenih v Ljubljansko banko za obdobje 1981 do 1985.

TOZD Valjarna debele pločevine

KONSTITUANTNA SEJA DELAVSKEGA SVETA

Dvanajstega maja je bila konstituantna seja delavskega sveta TOZD Valjarna debele pločevine. Po sprejetju dnevnega reda so delegati pregledali izvrševanje sklepov zadnje seje delavskega sveta in ugotovili, da so bili vsi realizirani. Sledila je izvolitev delovnega predsedstva in verifikacijske komisije.

Poročilo o poteku volitev je podal predsednik volilne komisije. V volilni imenik je bilo vpisanih 165 volilcev, kolikor jih je imelo tudi pravico glasovanja. Na volitvah je glasovalo 145 volilcev ali 87,9 %. Vsi kandidati so bili izvoljeni.

Iz poročila verifikacijske komisije je delavski svet ugotovil, da je seja sklepna in potrdil verifikacijo mandata.

Dosedanji namestnik predsednika Dušan Kržišnik je poročal o delu delavskega sveta v preteklih mandatnih dobi. Iz poročila je bilo razvidno, da je delavski svet dobro in uspešno deloval.

Vodja TOZD Vitomir Gričar je v nadaljevanju poročal o stanju temeljne organizacije, pokazalih uspešnosti iz zaključnega računa za leto 1980 in primerjavo z letom 1979. Delavski svet na obe poročili ni imel pripomb.

Na predlog osnovne organizacije sindikata je delavski svet z javnim glasovanjem soglasno izvolil za novega predsednika delavskega sveta Jožeta Plemlja in za namestnika Avgusta Gabora.

V nadaljevanju so izvolili izvršilne organe delavskega sveta TOZD. Za predsednike in namestnike teh organov so bili izvoljeni:

- odbor za delovna razmerja

Obravnavali so prošnjo ekonomskega administrativnega centra Kranj, s katero prosi za nakazilo sredstev za gradnjo novih učilnic. Predlagali so, da se prošnja rešuje na nivoju delovne organizacije.

Delavski svet je v nadaljevanju obravnaval predlog cen nerjavnih kljuk in sprejel sklep, da se kljuka za strešne žlebove prodajajo na mali prodaji.

Sprejeli so sklep, da se z enkratno nagrado nagradijo naslednji sodelavci oddelka žarilnice: Vladimir Perko, Bogomir Štucin, Metodij Filipov, Kasim Nuhanovič in Dragoslav Todorovič. Ti delavci so 10. aprila na dopoldanski izmeni razrezali in odstranili iz peči linije CRNO približno 40 m traku, ki je zaradi pretrga ostal v peči. S požrtvovalnim delom pri visoki temperaturi so delavci zmanjšali zastoj linije za približno 24 ur.

Delavski svet je sprejel sklep, da bo na osnovi sprejetega gospodarskega načrta za leto 1981 HVB izdelala 95.000 ton izdelkov od tega: 51.200 ton ogljikovih jekel, 37.800 silicijevih jekel, 6.000 ton nerjavnih jekel in od tega 1.600 ton s folijo.

V letu 1980 so v TOZD izdelali 47.395 ton ogljikovih jekel, 28.094 ton silicijevih jekel, 1.714 ton nerjavnih jekel in od tega 360 ton s folijo.

Glede na tehnične in tehnološke možnosti je plan realen, če bodo na razpolago ustrezni repromateriali, vključno s folijo. Delavski svet zahteva od nabavne službe, da preskrbi potrebni repromaterial za normalno izpolnjevanje planskih obveznosti.

Ob koncu so potrdili predlog sektorja za ekonomiko in organizacijo, oddelek za študij dela, časa in nagajevanje; da se za dela in naloge »strokovni sodelavec AOP, šifra 4160, U-5, 1 oseba«, potrdi začasno 17. kategorija z veljavnostjo od 1. junija 1981 dalje.

NK

36. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

Predsednik odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne Jesenice Božo Pantur je v torek, 19. maja, sklical zadnjo sejo odbora v mandatnem obdobju 1979-1981. Na seji so razpravljali o predlogu uravnavanja osebnih dohodkov ter sprejeli ustrezne sklepe, o katerih pa morajo razpravljati vsi delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti v Železarni.

Največ časa so na seji posvetili obravnavanju predloga ukrepov za stabilizacijo kadra v temeljni organizaciji Jeklarna. Pestra razprava je ugotovila, da če želimo reševati za Železarno ključni kadrovski problem (jeklarstvo in plavžarstvo), se moramo zavestno odločiti za uveljavitev nekaterih dopolnilnih meril vrednotenja dela jeklarjev in plavžarjev. V razpravi so sodelovali: predsednik poslovnega odbora Stefan Nemec, člana PO Tone Varl in Božo Bartelj, predsednik konference IO sindikata Železarne Stefan

Ščerbic ter člani odbora Jakob Medja, Henrik Zupan, Janez Faletič, Božo Pantur in Janez Pikon. Člani odbora so se strinjali s predlogom poslovnega odbora ter poudarili, da je treba dosledno skrbeti za delovno in tehnološko disciplino, neposrednim vodjem dela (delovodjem) pa je treba dati več pravic pri odločitvah.

Ob koncu seje se je predsednik zahvalil vsem članom odbora, ki so se v pretekli mandatni dobi polnoštevilno udeleževali seji.

D. M.

TOZD Remontne delavnice

KONSTITUANTNA SEJA DELAVSKEGA SVETA

V petek, 8. maja, je dosedanji predsednik DS TOZD Remontne delavnice Alojz Beguš sklical konstituantno sejo, katere se je od 33 udeležilo 29 delegatov, vodja TOZD, vodje obratov in predstavniki družbenopolitičnih organizacij TOZD.

Sejo je otvoril predsednik DS in predlagal dnevni red, s katerim so se delegati strinjali. Soglasno so izvolili delovno predsedstvo, verifikacijsko komisijo, zapisnikarja in overitelja zapisnika.

V nadaljevanju je predsednik volilne komisije Edo Tušar poročal o izidu volitev v samoupravne organe. Vsi kandidati so bili izvoljeni za večino glasov in so ocenili, da so bile volitve uspešno izvedene. S tem so bili tudi verificirani mandati novozvoljenih delegatov, ker je verifikacijska komisija ugotovila, da je prisotnih 90 % delegatov.

Dosedanji predsednik DS je v nadaljevanju poročal o delu delavskega sveta v preteklih mandatnih dobi, vodja TOZD pa je prisotne seznanil s stanjem temeljne organizacije po prvem trimesečju. Obe poročili so delegati sprejeli brez pripomb.

Na predlog osnovne organizacije sindikata TOZD so soglasno za novega predsednika izvolili Franca Novaka in za namestnika Miha Šlibarja. Izvolili so tudi naslednje izvršilne organe: odbor za gospodarstvo (predsednik Mitja Kersnik), odbor za delovna razmerja (predsednik Bernard Bratina), odbor za inovacije (predsednik Stane Martinčič) in odbor za uveljavljanje zakona o združenem delu (predsednik Dušan Thaler).

Predsednik Novak je poudaril, da je za dobro delo delavskega sveta potrebno izpolniti dva pogoja:

- da deležniki zavestno delujejo za nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov

- da so ustrezno usposobljeni.

Ob tem je prisotne opozoril, da bo v juniju organiziran obvezen seminar za delgate DS.

Dodatno obrazložitev k delu DS je podala Nada Dejak. V uvodu je

poudarila, da je temeljna organizacija ena izmed najbolj aktivnih pri samoupravnem delu. Osnovna pravica in dolžnost delegatov je, da se redno udeležujejo seji. Delovne skupine je potrebno informirati, da na sejah poteka usklajevanje njihovih pripomb, delegat pa mora v povratni informaciji delovni skupini povedati, ali je bila njihova pripomba upoštevana ali ne in zakaj ne. Zato morajo biti tudi delegati na sestankih delovnih skupin prisotni ali biti vsaj seznanjeni z vsebino zapisnikov. Menila je, da so za vodje SDS najbolj primerni delegati delavskega sveta.

Franč Novak in vodja TOZD Miroslav Noč sta v nadaljevanju obširno pojasnila samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe. Smatrala sta, da pomenijo dopolnitve korak naprej in apelirala na delegate, da v delovnih skupinah sporazum temeljito pregledajo in se zanj odločijo.

Vodja TOZD je govoril o delovnih in samoupravnih nalogah v mesecu maju, razen tega pa je navedel še nekaj nalog za zmanjševanje zastojev in velikih okvar. Glavni nalogi na samoupravnem področju sta obravnava gradiva za drugi občinski samoprisevek in že omenjeni samoupravni sporazum. Menil je, da bi bila TOZD lahko ena izmed tistih, ki bi k samoprisku spodbujala ostale, ker je za nas znanje kapital, ki ga vlagamo v učence - bodoče vzdrževalce. S tem se v celoti strinjajo tudi družbenopolitične organizacije v temeljni organizaciji.

Ob zaključku je bila sprejeta pripomba delgata RTA II, naj se pričetek seji delavskega sveta prilagodi obsežnosti dnevnega reda.

ZK

17. SEJA KONFERENCE DELEGACIJ ZA SIS ZA ZAPOSLOVANJE ŽELEZARNE

V sredo, 13. maja, je bila v železarni Jesenice 17. seja konference delegacij za SIS za zaposlovanje, na kateri so delgati obravnavali gradivo za 14. sejo skupščine skupnosti za zaposlovanje.

Na seji so poleg pregleda zapisnika 13. seje skupščine občinske skupnosti za zaposlovanje Jesenice sprejeli samoupravni sporazum o solidarnostnem združevanju in porabi sredstev za srednjeročno obdobje 1981/82 ter ugotovili, da so v tem sporazumu upoštevane tudi naše pripombe in predlogi, zato so se z njim strinjali.

Ob sprejemu sklepa o kadrovskega štipendiranju deficitarnih poklicev so delegati ugotovili, da bi si ustrezno zaposlovanje zagotovili predvsem z ustreznim nagrajevanjem na delovnih mestih ter z izboljšanjem delovnih pogojev. Konferenca delegacij je pri obravnavanju enotne ali stopničaste lestvice štipendiranja predlagala, naj bi točka 3.1. (vsi poklici na seznamu dobijo 200 točk) veljala za tiste, ki se bodo izobraževali po usmerjenem izobraževanju. Točka 3.3. (poklice naj bi diferencirali po stopnji deficitarnosti in za vsako stopnjo določili število točk) pa naj bi veljala za sedanji sistem izobraževanja. Predlagali so tudi, naj bi pri poglavju »Uporabljeni podatki za odločitev pod točko 4.2. - dodatna merila« uvrstili tudi med prednostna področja metalurgijo. V predlog seznamu deficitarnih poklicev pri kadrovskih štipendijah pa naj bi uvrstili še premikače. Na seji so delegati postavili vprašanje, kakšna je višina sedanjih kadrovskih štipendij v občini Jesenice ter kaj bomo rešili z usmerjenim izobraževanjem na tem področju.

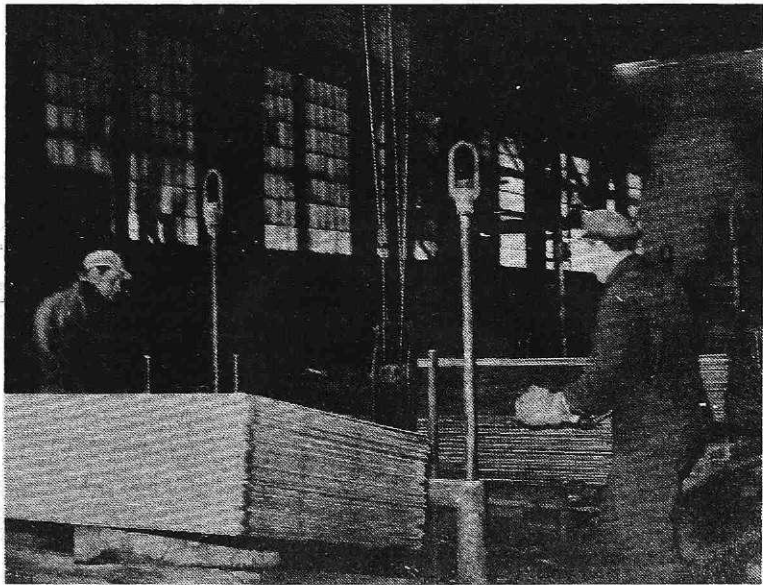
Na seji so obravnavali tudi predlog samoupravne organiziranosti na področju štipendiranja v SR Sloveniji. Konferenca delegacij je podprla tak predlog samoupravne organiziranosti na področju štipendiranja v SR Sloveniji kot je v jeseniški občini, torej da skupnost za zaposlovanje pokriva tudi področje štipendiranja.

Pri obravnavanju finančnega načrta skupščine zveze skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije je konferenca delegacij menila, da se finančni načrt pozno sprejema. Pri informaciji o gibanju zaposlenosti za januar in februar 1981 in brezposelnosti koncem marca 1981 so delegati ugotovili, da nismo dosegli planirane rasti zaposlenosti. Brezposelnost na Gorenjskem je na žalost v porastu, v jeseniški občini pa je med brezposelnimi velik delež žensk.

Konferenca delegacij je vzela na znanje tudi poročilo kadrovske službe v Železarni ter predlagala, da s tem poročilom seznanimo tudi delegate ostalih OZD in krajevnih skupnosti v skupščini občinske skupnosti za zaposlovanje.

Za 14. sejo skupščine skupnosti za zaposlovanje so bili delegirani naslednji delegati: Anton Vovk, Vojko Bernard, Vojko Smolej, Alojz Razpet, Sabrija Novak, Peter Cuznar, Janez Otrin, Vasilij Stana in Jakob Šranc.

D. M.

V lužnici Javornik (Foto I. Kučina)

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

PO PARTIZANSKIH POTEH NA PRISTAVO

Ob zaključku večine aktivnosti mladih v jeseniški občini v mesecu mladosti tudi letos organizira OK ZSMS Jesenice spominski pohod »po partizanskih poteh na Pristavo«.

Pohod bo 23. maja, na pot pa bo krenilo devet pohodnih enot, in sicer:

- I. jeseniško-bohinjski odred (odhod ob 6.45 izpred bolnice Jesenice);
- II. Bataljon VOS (odhod ob 6.45 izpred skupščine občine Jesenice);
- III. Bataljon Viktorja Kežarja (odhod ob 9.30 izpred gledališča Tone Čufar);
- IV. Bataljon Jožeta Gregorčiča (odhod določijo planinci sami);
- V. Bataljon Ivanke Krničar (odhod ob 8. uri izpred osnovne šole Prežihov Voranc);
- VI. Cankarjev bataljon (odhod ob 6. uri izpred spomenika padlim borcem NOV na Javorniku);
- VII. Ježkov odred (odhod ob 8.30 izpred osnovne šole Karavanskih kurirjev NOV Koroška Bela);
- VIII. Kokrški odred (odhod ob 6.30 s parkirišča pred stavbo Elektro Žirovnica v Žirovnici);
- IX. Gorenjski odred (odhod ob 9. uri izpred ŽIC Jesenice).

Na spominski pohod so vabljeni vse osnovne organizacije ZSMS, člani drugih družbenopolitičnih organizacij in društev, pripadniki ZRVS, nekdanje borci NOV, osnovne organizacije sindikata in osnovne organizacije zveze komunistov.

Program na Pristavi se prične ob 12. uri z odkritjem spomenika padlim borcem NOV pod domom na Pristavi. Ob 13. uri se prične osrednja prireditev. V kulturnem programu bodo sodelovali:

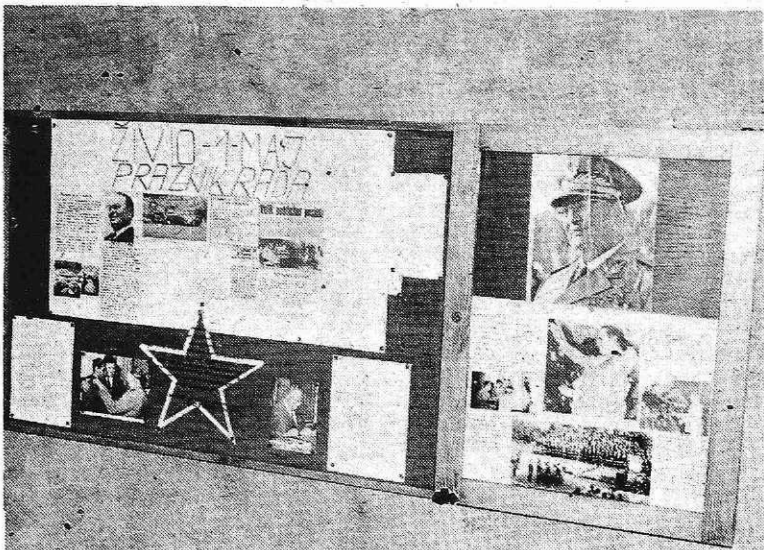
- pihalni orkester Jeseniških železarjev,

- oktet DPD Svoboda France Prešeren Breznica Žirovnica,
- recitatorji centra srednjih šol Jesenice,
- pevski zbori osnovnih šol,
- MPZ Blaž Arnič,
- MPZ iz Trbovelj,
- zabavni ansambel ULTIMAT.

Na Pristavi bo slavnostni govornik podpredsednik RK ZSMS Bojan Fink. Na osrednji prireditvi bodo zaprisegli mladi prostovoljci teritorialne obrambe.

Organizirano bo tudi orientacijsko taktično tekmovanje za memorial Marka Domevščaka, tragično preminulega jeseniškega alpinista. Ekipe se bodo pomerile v: pohodu, prvi pomoči, orientaciji, poznavanju zgodovine NOB, metanju bombe v cilj in poznavanju orožja (puška M 48).

MJ

Za prvomajске praznike so mladi iz osnovne organizacije ZSMS TOZD Valjarna bluming štekel pripravili in uredili stenski časopis, ki je vzbudil pozornost tako mladih kot ostalih delavcev TOZD.

Na stenskem časopisu so največ pozornosti v sliki in besedi namenili našemu dragemu tovarišu Titu, pa tudi ostali prispevki so bili aktualni in zanimivi.

Najzaslužnejši za ureditev tega stenskega časopisa je referent za idejnopolitično delo Rasim Jusič. Pomagala sta mu predsednik osnovne organizacije Ekrem Babič in referent za informiranje Husein Kljunič.

V TOZD so bile nabavljene tudi štiri oglasne deske, ki bodo služile, da bodo delavci še bolj informirani. (Tekst Husein Kljunič, foto Silvo Kokalj)

RAZSTAVA KEMOGRAMOV UČENCEV ŠOL IN VAROVANCEV VRTCEV

V okviru kulturnih prireditev v mesecu mladosti bo v ponedeljek, 25. maja, v osnovni šoli Prežihov Voranc otvoritev razstave kemoگرامov. Kemogram je dokaj nova fotografska tehnika, ki jo je težko opredeliti samo kot fotografsko, saj ima v sebi tudi veliko likovnih prvin. Gre v bistvu za slikanje oziroma risanje s fiksirjem in razvijalcem na osvetljen fotografski papir, ki se pod vplivom teh pobel ali potemni. Zato gre predvsem za črno-bele risbe, ki predstavljajo osnovno tehniko kemograma.

Ta tehnika ima namen seznaniti osnovnošolce, za katere je fotografija še prekomplikirana, z osnovnimi fotografske tehnike. Uporabna pa je tudi za predšolske otroke, saj je postopek zelo enostaven. Malo bolj zahtevna je tehnika z voščeniimi barvicami, pri kateri rišemo z voščenkami na osvetljen fotografski papir, ki pri pomakanju v razvijalec potemni, medtem ko barvni nanos ostane nespremenjen. Ta tehnika ima veliko več likovnih izraznih možnosti, vendar se že oddaljuje od bistva kemograma. Je pa vsekakor za oči bolj prijetna in lepša. Žirija, ki je ocenjevala fotografe, zato ni

imela lahkega dela. Pri ocenjevanju je morala upoštevati osnovna načela kemograma kot tudi njegove likovne kvalitete. Zato bi bila v bodoče potrebna poleg razdelitve risb na osnovnošolske in predšolske, še razdelitev na skupine razredov in na osnovno tehniko ter tehniko z voščeniimi barvicami. Vsaka taka skupina, bi se potem ocenjevala ločeno.

Ob velikem številu so kvalitetno najbolj izstopale risbe 3. b in 4. a razreda osnovne šole Tone Čufar, katerih mentor je Roman Savinšek. Risbe upoštevajo osnovni princip kemograma, saj so obarvane z rjavim tonerjem, ki se uporablja v fotografiji. To je brazbarvna kemikalija in ne rjava, kot bi mogoče kdo mislil. Prav tako pa so risbe tudi na visokem likovnem nivoju. Zato je prva nagrada za kolekcijo in tudi posamezno sliko povsem upravičena.

Pohvaliti velja tudi osnovno šolo Prežihov Voranc, ki ima odlične risbe z voščenkami in pa osnovno šolo Karavanskih kurirjev NOB. Med vrtci zelo izstopa VVE Cilke Zupančič s Koroške Bele. Škoda je samo, da odziv med vrtci ni bil večji, saj sta se na razpis javila samo dva vrtca.

Omeniti velja še to, da je občinska zveza organizacij za tehnično kulturo organizirala v začetku tega leta kratek tečaj in demonstracijo tehnike kemograma za vse osnovne šole in vzgojnovarstvene enote. Tečaj je vodil mojster fotografije Vlastja Simončič, ki se že dolgo ukvarja s to tehniko v osnovni šoli v Gorenji vasi in dobiva za fotografa tudi mednarodna priznanja. V kratkem namerava izdati tudi knjigo o tej tehniki, kar bo prispevalo k večji popularizaciji fotografa.

Na koncu še nekaj statističnih podatkov. Na razstavo je prišlo 199 risb, od katerih je bilo sprejetih 111. Podeljene so bile naslednje nagrade:

Nagrade, za kolektivno delo — skupine osnovne šole: 1. 4. a in 3. b OŠ Tone Čufar, 2. 4. b in 3. b OŠ Prežihov Voranc, 3. 1. a in 1. b OŠ Karavanskih kurirjev NOB, 4. 4. b OŠ Gorenjski odred.

Nagrade za posamezna dela: 1. Liti Suligoj OŠ Tone Čufar, 2. Tina Gorišek OŠ Prežihov Voranc, 3. Dragan Todorović OŠ Gorenjski odred, 4. Bogdana Oblak OŠ Karavanskih kurirjev NOB, 5. Martina Kikelj OŠ Karavanskih kurirjev NOB.

SKUPINA VRTCEV

Kolektivne nagrade: 1. VVE Cilke Zupančič Kor. Bela, 2. VVE J. Pičnik Jesenice.

Nagrade za posamezna dela: 1. Aleš Mrak, 2. Vanja Vulelija, 3. Peter Šimnic, 4. Marcel Rabič, 5. Aleš Mrak — vsi VVE Cilke Zupančič.

V. Pretnar

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

OSEBNA DOZIMETRIJA V CIVILNI ZAŠČITI

Sedaj potisnemo drsnik merilnika za približno en centimeter nazaj v merilno glavo. S pinceto primemo tableto in jo vložimo v odprtino, potisnemo drsnik do kraja v levo in pritisnemo rdečo obarvano tipko, ki je na desnem kraju drsnika. S to tipko postavimo tableto v pravi položaj na grelcu. Opozarjamo, da nikdar ne smemo prijeti tablete z roko, ker bi jo zamastili in zamazali. Meritev tablete traja približno 25 sek. in jo merilnik opravi popolnoma sam, zato med tem časom na merilniku ne smemo opravljati nobenih drugih operacij, ki smo jih prej opisali. Ko je meritev končana, se na številčnem prikazu pokaže številka, ki je od tablete različna, pač odvisno od tega, kakšno dozo sevanja je prejela.

Merilnik kaže rezultat toliko časa, dokler ne bomo premaknili drsnika. Zato najprej zapišemo rezultat v seznam poleg imena in številke značke, nato pa premaknemo drsnik čisto v desno, izmerjena tableta bo padla v pripravljeno posodico. Pripominjamo, da ni potrebno jemati vsake tablete posebej iz posodice, ampak opravljamo meritve naprej. Ko je tableta izmerjena, ni več važno ali jo damo pod isto tekočo številko ali ne, tableta je popolnoma izbrisana in ne vsebuje nobene doze več. Paziti moramo tudi, da se ne dotikamo tablet z roko iz prejšnjih razlogov, ker je tableta še segreta na 300 stopinj C in si lahko pošteno opečemo prste. Ko se nabere dovolj tablet v posodici in so ohlajene, jih vložimo v ohišja po obratnem vrstnem redu kakor smo jih odprli. Paziti moramo, da se svinčena obloga vsede v zarezo in da pokrovček dobro pričvrstimo s kleščami.

NAPAKE, KI SE LAHKO POJAVIJO

- Številčni prikaz (display) ne sveti:
- Zamenjali smo barve priključnega kabla, paziti moramo: rdeča žica na rdeče sponke, črna na črne sponke.
- V šuko vtičnici ni napetosti (pogledamo s preizkuševalcem napetosti ali izmeničnim voltmetrom).
- Slab stik na akumulatorskih sponkah ali pa je akumulator prazen ali defektan.
- Prekinjene varovalke. Rezerve se nahajajo prilepljene za vsako kaseto na pokrovu (usmernik 0,5 A, čitalnik 6,3 A).
- Če s temi navodili nismo uspeli usposobiti merilnika za merjenje ali če s pritiskom na tipki »N« in »K« nismo dobili predpisanih testov, pokličemo servis Instituta »Jožef Stefan«.

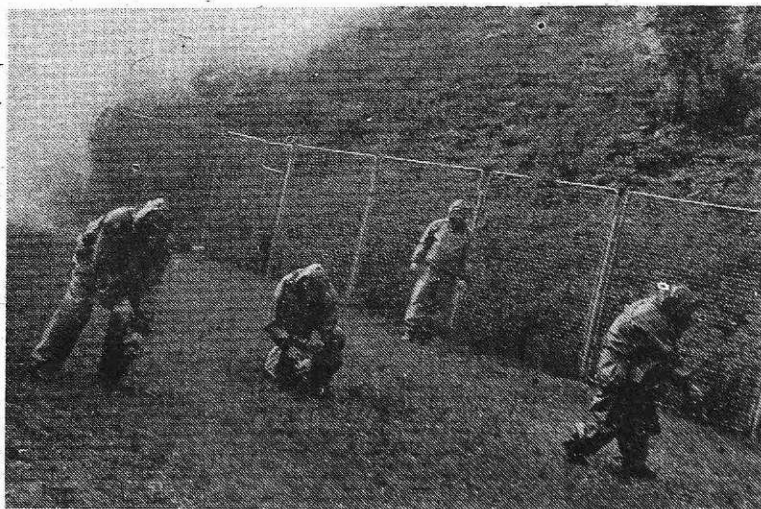
PREIZKUS DELOVANJA ČITALNIKA

Vsak tretji mesec je potrebno preizkusiti delovanje čitalnika. Preizkusimo ga z dozimetri TLD — 08. V ta namen moramo seveda najprej vključiti čitalnik po postopku, ki je opisan v poglavju »Priprava čitalnika za meritve« in izmeriti dozimetre po postopku, ki je opisan v poglavju »Meritev«.

Za kontrolo moramo vedeti predvsem, ali je bila tableta obsevana ali ne. Če ni bila obsevana, mora izmerjena pokazati le 0 ali 1. Če je rezultat višji (2,3 ali 4), pomeni, da čitalnik še ni dovolj ogret. Ako nimamo pri roki obsevane tablete, si lahko pomagamo tudi tako, da med meritvijo pritisnemo tipko »K« za nekaj sekund (ca. 5 sek.). Po koncu meritve se nam prikaže številčni rezultat, ki je enak kalibracijski številki. Odčitane rezultate vpišemo v za to določeno tabelo.

Injiciranja atropinske injekcije poškodovanki oziroma zastrupljenki z živčno-paralitičnim vojnim strupom. Eno glavnih opravil, ki jih morajo obvladati člani RBK ekip civilne zaštite. (Foto: Tarman)

Praktična opravila izvidniške patrle v surovih vojnih razmerah. (Pod okriljem strupene dimne zavese solzivcev in kihavcev). (Foto: Tarman)

KLUB JESENIŠKIH STUDENTOV

poziva vse študente jeseniške občine, da se udeležijo 23. maja poha ob dnevu mladosti na Pristavo.

Odhod bo v okviru bataljona Viktorja Kežarja ob 9.30 izpred gimnazije Jesenice.

ŠTUDENTJE, POKAŽITE SVOJO ZAVEST!

DISKOFILI, POZOR!

Če imate doma stare plošče ali ste se tudi novih že naveličali, prinesite jih, lahko jih boste prodali ali zamenjali na prvem sejmu gramofonskih plošč, ki ga organizira komisija za kulturo pri OK ZSMS Jesenice. Sejem bo v četrtek, 21. maja, pred gledališčem Tone Čufar od 10. ure dalje. Na željo boste plošče lahko tudi preizkusili.

MLADI IZ JESENIŠKE OBČINE USPEŠNI NA FESTIVALU V SREMSKI MITROVICI

V dneh od 15. do 17. maja je v Sremski Mitrovici v organizaciji zvezne konference Zveze socialistične mladine Jugoslavije potekal drugi festival dela. Zbralo se je 955 mladih tekmovalcev iz vse Jugoslavije najrazličnejših poklicev, ki so se pomerili o svojem poklicnem znanju in ustvarjalnosti. Nastopilo je 94 ekip orodjarjev, strugarjev, mehanikov, varilcev, tesarjev, zidarjev in drugih poklicev.

Na drugem festivalu dela je sodelovala tudi ekipa mladih iz jeseniške občine, ki se je domov vrnil z lepimi in spodbudnimi rezultati. Ekipo je sestavljalo devet tekmovalcev iz železarskega izobraževalnega centra, Gradisa in Viatorka. Najboljše rezultate v posameznih skupinah so dosegli: trije tekmovalci so bili v svojih skupinah četrti. Pezdarnik iz Viatorka med mehaniki. Dukič iz Gradisa pri železokrivcih in Erejz, prav tako iz Gradisa pri zidarjih.

Tudi ostali tekmovalci so dosegli dobre rezultate. Horvatič iz ŽIC je med strojnimi mehaniki zasedel deseto mesto. Ostali pa so se uvrstili: Košnik (ŽIC) je bil med strugarji 7., Erejz (Gradis) med tesarji 18., Kramar (Viatorka) med me-

haniki 37., Valjavec (ŽIC) med orodjarji 38.

Ekipno je jeseniška ekipa med 94. ekipami zasedla 29. mesto. Vodja ekipe in tudi član žirije na drugem festivalu dela je bil učitelj praktičnega pouka na železarskem izobraževalnem centru na Jesenicah Pavel Krznarič. Med ekipami je prvo mesto osvojila ekipa Maribora pred Ljubljano in Banjo Luko. Zmagoto ekipam je prinesla predvsem masovna udeležba, zato bo tudi na Jesenicah v bodoče treba razmišljati o sodelovanju z več ekipami.

Vsi tekmovalci so se vrnili domov polni lepih vtisov in doživetij. Drugi festival dela je poleg tekmovalnega dela vseboval tudi srečanje mladih iz vseh krajev Jugoslavije, ki so si izmenjali izkušnje in se pogovorili o svojih poklicih, ki jih opravljajo. Vsi zbrani so v svoji sredini pozdravili tudi štafeto mladosti, ki je v tistih dneh potovala skozi Sremsko Mitrovico.

Mladi so se po zaključku festivala dela obogatili z novim znanjem in izkušnjami vrnili v svoje sredine, kjer bodo nadaljevali s svojim poklicnim delom, oziroma usposabljanjem.

J. R.

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

DS KOMERCIJALA in FINANCE

Deveta redna seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata DS KO-FI je bila 8. maja.

Na predlog koordinacijskega odbora so potrdili imenovanja za predsednika, namestnika in izvršilne organe delavskega sveta: odbora za gospodarstvo, odbora za delovna razmerja in odbora za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

Razpravljali so o potrebi drugega samoprispevka za adaptacijo in dograditev osnovne šole na Koroški Beli in adaptacijo osnovne šole v Mojstrani. Člani odbora so menili, da je samoprispevek upravičen, da pa se je potrebno izogniti vsem napakam, ki so jih naredili ob gradnji šole na Plavžu:

— kako so planirali šolo na Plavžu, da je že po dveh letih premajhna,

— napake, ki so bile narejene pri gradnji šole na Plavžu, se ne smejo ponoviti na novih gradnjah,

— nad denarjem, zbranim s samoprispevkom, bi morala biti boljša kontrola.

Referenta za šport so zadolžili, da organizira v soboto, 13. junija, pohod na Golico in ob povratku piknik na Pristavi.

Trem sodelavcem so odobrili denarno podporo, sodelavki pa honorar za igranje na harmoniko ob zaključku delovne konference.

TOZD ENERGETIKA

V ponedeljek, 11. maja, je bila sklicana 12. redna seja izvršnega odbora OOS TOZD Energetika.

Pregled sklepov 11. seje je pokazal, da so vsi sklepi uresničeni.

Obpravljali so četrtletni poslovni rezultat temeljne organizacije, ki

je bil pozitiven. Ustvarili so dovolj čistega dohodka, da so pokrili vse sklade.

Predlagali so kandidate za organe konstituantne seje delavskega sveta, za predsednika in namestnika bodočega delavskega sveta in za izvršilne organe.

Pregledali so sklepe samoupravnih delovnih skupin v temeljni organizaciji o samoprispevku II. Od šestnajstih SDS so prejeli le šest zapisnikov, v katerih se je pet SDS izreklo za samoprispevek, ena je bila proti, ena pa se je vzdržala. Delavci so postavili še naslednje vprašanje: Zakaj delavcem, ki so le začasno prijavljeni v jeseniški občini, pa imajo tu svoje družine in njihovi otroci prav tako obiskujejo tukajšnje šole, ni potrebno prispevati za dajatve in samoprispevke, ki jih sprejme naša občina.

Sodelavec v žičarni (Foto S. Kokalj)

Člani izvršnega odbora so kritizirali vodje SDS, ki niso sklicali sestankov SDS o samoprispevku.

Pod razno so obravnavali:

— razpis seminarja za delegate delavskih svetov temeljnih organizacij in delovnih skupnosti Železarn,

— naročila za knjige, ki jih je poslala Delavska enotnost,

— dopis CPSI Železarn o razgovoru o predlogu za uvedbo spodbujevalcev (koordinatorjev) obveščanja v vseh TOZD in delovnih skupnostih,

— program analiziranja administrativnih služb v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, delovnih skupnosti ter drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih v občini Jesenice. Zadolžili so vodjo TOZD, da ta program izpolni v okviru celotne temeljne organizacije,

— čeprav so pravočasno oddali predlog za srebrni znak ZSS, njihov predlog ni bil realiziran. Zato zahtevajo od občinskega sveta ZSS odgovor,

— konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarn so postavili naslednje vprašanje: V kakšne namene je bil letos poročen denar, ki je bil lani namenjen za brezplačno letovanje delavcev Železarn na morju.

TOZD PROFILARNA

17. seja izvršnega odbora OOS TOZD Profilarna je bila 12. maja.

Izbrali so kandidate za predsednika, namestnika, in delegate delavskega sveta ter člane odborov za gospodarstvo, delovna razmerja in odbora za izvajanje zakona o združenem delu.

O izletu oziroma pikniku naj se odločijo delavci sami na sestankih SDS.

Odklonili so ponudbo Delavske enotnosti za nakup knjige, brez pripomb pa so sprejeli samoupravni

sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in del sklada skupne porabe v Železarni.

Predlagali so člane za delovno predsedstvo in verifikacijsko komisijo za konstituantno sejo delavskega sveta.

Izdelava embalaže za pakiranje žice (Foto S. Kokalj)

PREGLED SESTANKOV SDS

Samoupravne delovne skupine so v zadnjem času razpravljale predvsem o referendumu za samoprispevek za adaptacijo in novogradnjo osnovne šole na Koroški Beli ter za dograditev manjkajočih prostorov v osnovni šoli v Mojstrani in o poslovanju v prvem tromesečju, zadnje dni pa smo začeli prejemati tudi zapisnike o razpravah o samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe.

Pripomb v zvezi s samoprispevkom je še vedno precej, vendar pa jih ne bomo posebej omenjali, ker so podobne tistim, ki smo jih omenjali že v zadnjem pregledu sestankov SDS. Sicer pa smo jih sproti dostavljali na OK SZDL Jesenice, ki je nosilec akcije za referendum, ter še na nekatere druge naslove. Večji poudarek v tem pregledu bomo zato raje dali obratni oziroma proizvodni problematiki. Prednost imajo v tem pregledu seveda zapisniki, ki jih nismo objavili že v prejšnji številki.

Iz TOZD ŽICARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, žičarna 1-1, 1-2, in 1-3 II-2 in II-3, patentirnica 1, 2, in 3, pocinkovalnica, votličarna in adjustaža. Skupine so razpravljale o samoprispevku ter o proizvodnih in poslovnih rezultatih prvega tromesečja. V zvezi z njimi SDS vodstvo TOZD meni, da bi bilo treba še bolj kot doslej pospeševati proizvodnjo legiranih EPP in VAC žice ter palic in sicer predvsem iz avtomatskih jekel, pravočasno pa bi morali rešiti tudi problematiko v zvezi s proizvodnjo in plasiranjem patentirane žice. SDS žičarna I 1 meni, da so proizvodni rezultati zadovoljivi, ker jim je uspelo, da so (poleg izplačanih obveznosti) namenili za poslovni sklad 2 mio dinarjev. SDS žičarna II-1 je v zvezi s poslovanjem opozorila na »nenormalno« dolgotrajno prestavitve Herbor-Nichof naprav. Žičarji s Herbor strojem pa so pod razno opozorili tudi na to, da pritisk tople vode ob koncu dneva ni dovolj velik, da bi se bilo moč normalno umiti pri vseh pipah. Zato tudi predčasno zapuščajo stroje. SDS patentirnica 2 meni, da bi bili uspehi v prvem kvartalu lahko še boljši, če bi bilo manj bolovanj in če bi imeli na razpolago ustreznejši vložek. Na vprašanje bolovanja je v zvezi z razpravo o poslovanju opozorila tudi SDS votličarna, kjer je to vprašanje še posebej pereče, zlasti zato, ker imajo pri njih zaposlene tudi invalide in ker ljudje bolujejo dalj časa. Sicer pa so SDS zadovoljne z doseženimi rezultati in si želijo, da bi tako uspešno gospodarili še naprej.

Iz TOZD PROFILARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, profilarna 1 in 3 ter predelava profilarne. SDS so razpravljale o samoprispevku za omenjeni osnovni šoli, sicer pa so bile na sestankih podeljene tudi jubilejne nagrade ter priznanja in značke. Na sestanku SDS profilarna 1 je bila izrečena tudi pripomba v zvezi z novim načinom organiziranja malice, češ da večini delavcem ne ustreza.

V TOZD VRATNI PODBOJI so delavci prve in druge dne obravnavali poročilo o poslovanju v prvem tromesečju, poleg tega pa so razpravljali tudi o samoprispevku. V zvezi s poslovanjem so delavci, ki delajo na prvi dnini, menili, da je treba preveriti porabo energije in tople vode v TOZD, ponovno pa so zahtevali tudi pojasnilo, zakaj delavcem niso vsaj delno povrnjeni stroški v lokalnem prometu za prevoz z dela in na delo.

Iz TOZD JEKLOVLEK smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, hladna predelava 1 in 2, adjustaža 1 ter brusilnica 1, 2 in 3. Skupine so — z izjemo SDS vodstvo TOZD, ki je razpravljala tudi o poslovanju v prvem tromesečju — razpravljale samo o uvedbi referenduma za samoprispevek II. SDS vodstvo TOZD je v zvezi s poslovanjem v prvem tromesečju opozorila, da velik problem pri proizvodnji posameznih temeljnih organizacij predstavlja predvsem dobava vložka, oziroma, da je zaradi pomanjkanja vložka proizvodna veriga večkrat pretrgana, zaradi česar bo treba dobiti več

vložka iz uvoza. Kritično so ocenili tudi kvaliteto proizvodnje ter organizacijo dela in disciplino v Železarni. SDS je nadalje ugotovila, da so v njihovi temeljni organizaciji dosegli 101,7 % skupne proizvodnje na plan, z boljšim delom in ustrezno dobavo vložka pa bi lahko naredili še več. SDS med drugim omenja tudi, da bi morali zmanjšati lastne stroške, ki bremenijo tona jekla in prodajno ceno, pa tudi to, da s svojimi rezultati niso objektivno in ekonomsko postavljeni v dohodkovnih odnosih. SDS adjustaža 1 pa pod točko razno vprašuje, če je možno povrniti stroške prevoza na relacijah Plavž—Jeklovlek in železniška postaja—Jeklovlek.

Iz TOZD ŽEBLJARNA smo prejeli zapisnike SDS žebljarna 1 in 2 ter zavijalnica žebljarne. Vse tri skupine so obravnavale gradivo za uvedbo samoprispevka za izgradnjo osnovnošolskega prostora v občini Jesenice.

O isti temi (samoprispevek II) so razpravljale tudi SDS vodstvo TOZD, oplaševalnica 1 in 2 ter rezalnica 1 v TOZD ELEKTRODE.

Iz TOZD STROJNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, priprava dela, materialna služba, strugarna 1 in 2, strugarna Javornik, ključavničarji strojev, kovačnica-kalilnica, konstrukcijska delavnica 1 in 2, ter strugarna valjev Javornik in Bela. Na sestanku teh SDS so bila podeljena jubilejna priznanja, razen tega pa so skupine razpravljale tudi o uvedbi samoprispevka II ter (večinoma) o izvajanju varčevalnih ukrepov v temeljni organizaciji. SDS vodstvo TOZD je v zvezi z varčevalnimi ukrepi menila, da je treba takoj začeti z reorganizacijo priprave dela in materialne službe. Dogovorili so se za skupni sestanek vodstva TOZD z vodjem priprave dela in njegovimi sodelavci, na katerem bi se pogovarjali o izboljšanju organizacije dela na področju materialne službe in ostale knjigovodske dokumentacije. SDS strugarna 1 je imela pod razno več pripomb v zvezi z malico. Ta naj bi se delila po starem načinu, bon pa tudi ne bi smel »zapasti« po dveh mesecih (»ker je le-ta njihov denar«), nepravilen pa je tudi sklep, da se delavcu v primeru, da vzame mrzlo malico, denarja ne vrača. Prav tako menijo, da bi bila sedaj, ko se je vrednost bona povečala na 35 din, kvaliteta hrane lahko boljša. SDS strugarna 2 ugotavlja, da delavci niso zadovoljni ne z izbiro ne s kvaliteto toplih jedi, poleg tega pa opozarja, da na nepoldanski dnini večkrat zmanjka toplih jedi in solate, včasih pa celo kruha. SDS strugarna Javornik omenja, da varčevalne ukrepe že izvaja, trdi pa, »da dokler bodo vzdrževalni obrati — med njimi tudi Strojne delavnice — v železarni kot celoti igrali podrejeno vlogo nasproti proizvodnim obratom, ne more biti in ne bo napredka«. Prav zato, ker so v podrejeni vlogi, se po mnenju te SDS zavlačuje sama izgradnja novih Strojnih delavnic na Javorniku. Pod razno pa SDS pripominja, da so nekateri vakuumsko pakirani izdelki (v tetrapaku) po vsej verjetnosti napačno skladiščeni, ker ugotavljajo, ko jih odpirajo, da so že pokvarjeni. SDS ključavničarji strojev se je zavzela za stari način uporabe bonov za malico, pripombe pa ima tudi na način prevoza delavcev na Javornik ali Koroško Belo. Pravijo, da je prvi avtobus, ki odpelje šele ob sedmih, večinoma prezaseden, dogaja pa se tudi, da pred koncem dneva ne pobere vseh delavcev. SDS kovačnica-kalilnica se pritožuje, da pri malici ni discipline, da morajo na postrežbo predložit čakati ter da je hrana v kantinah dražja kot v trgovinah. Zanima jih tudi, zakaj ne bi delikatesnih izdelkov imeli v vseh kantinah in ne samo v kantini ŽIC. V zvezi z varčevalnimi ukrepi pa SDS pripominja, da »materialna služba ne bi smela biti ozko grlo, da bi morali v njej delati fizično zdravi ljudje« ter da bi morali v kovačnici zamenjati dotrajana zračna kladiva (Banning) s kladivi z večjo kapaciteto.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnik SDS vodstvo TOZD, priprava dela, instalacija 1 in 2, žerjavni 1 in 2, delavnica elektrostrojev 1 in 2, elektrožerjavni, elektrodelavnica, vodstvo GRD, tesarji, mizarji, kleparji, zidarji, plastika, GRD Javornik ter RTA 1, 2, 3, 4, 5 in 6. Vse navedene skupine so razpravljale v glavnem samo o uvedbi samoprispevka II. SDS instalacija 1 je razpravljala tudi o preselitvi instalacijske delavnice na Jesenicah. SDS žerjavni 1

se pod razno pritožuje zaradi nenehnega nadurnega dela. Na sestanku SDS tesarji je bilo pod razno podano poročilo z zadnje seje delavskega sveta, govora pa je bilo tudi o organizaciji pranja delovnih oblek. SDS RTA 1 je pod razno zahtevala, da se plačuje za malico toliko, kot je vredna, oziroma, da se mora razliko med vrednostjo bona in vrednostjo malice delavcu povrniti. Na sestanku SDS RTA je področni vodja predlagal, da naj bi v obratih uvedli posebne knjige, v katere bi vpisovali večje posege pri vzdrževanju.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike vzdrževanje Plavž 1 in 3, vzdrževanje jeklarne 1 in 2, vzdrževanje HVŽ 1 in 2, vzdrževanje Jesenice 1 in 2 ter vzdrževanje Bela 1, 2 in 3. Osrednjo temo sestankov je predstavljala razprava o samoprispevku II. SDS vzdrževanje plavž 1 in 3 se pod razno pritožujeta nad prehrano. Pravita, da na pritožbo glede prehrane še nista dobili nobenega odgovora. Pritožujeta se, da delavci, ki stanujejo v domovih Železarn, dostikrat jedo po trikrat na dan isti obrok. Zahtevata, naj se delavcem, v primeru da obrat družbene prehrane ne more zagotoviti boljše izbire, »kakršno imajo druga, tudi dosti manjša podjetja«, namesto bonov izplačuje denar, da bodo kupovali malico po želji. »Obrat družbene prehrane pa naj dobi drug izvor za pridobivanje svojega dohodka.«

Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, parne naprave 1, 2, in 4 ter delavnica elektroenergije in delavnica toplotne energije. Tudi tu so skupine razpravljale — z izjemo SDS vodstvo TOZD, ki je razpravljala tudi o poslovanju v prvem tromesečju — o uvedbi samoprispevka II. Pripombo pod razno je imela le SDS delavnica elektroenergije, ki omenja, da jih odgovori, ki so jih prejeli na postavljena vprašanja, niso povsem zadovoljili in bodo o njih ponovo spregovorili na naslednjem sestanku.

S predlogom za uvedbo referenduma za samoprispevek se je seznanila tudi SDS vodstvo TOZD TRANSPORT.

V TOZD DRUŽBENA PREHRANA so o samoprispevku razpravljale SDS vodstvo TOZD, restavracija Železarn, samopostrežna restavracija, kantine in samski domovi. SDS restavracija Železarn je pod razno predlagala odbor za delovna razmerja, naj jim preskrbi dva delavca za počitniško delo, postavljeno pa je bilo tudi vprašanje, »zakaj zamujamo pri oblikovanju cen«.

V DELOVNI SKUPNOSTI ZA KOMERCIJALNE IN FINANČNE ZADEVE so o samoprispevku razpravljale SDS nabav 1 in 3, računovodstvo prihodka in dohodka, računovodstvo osnovnih sredstev, finance in računovodstvo osebnega dohodka. SDS nabava 3 je poleg tega razpravljala še o požarnovarnostnih ukrepih. Med drugim ugotavlja, da bo zaradi slabega ogrevanja skladišča potrebno nabaviti pet električnih radiatorjev. Opozarja tudi, da je garderoba zaradi povečanja normativa postala premajhna, zaradi česar bi kazalo ob sedanjih garderobi prizidati nov del garderobe. Tudi nagrajevanje evidencičarja se jim zaradi vedno večje zahtevnosti dela ne zdi povsem pravilno (prenizka grupa). SDS računovodstvo prihodka in dohodka ter SDS računovodstvo osnovnih sredstev pa sta razpravljali tudi o poslovanju v prvem tromesečju. Poslovno poročilo za I. kvartal sta potrdili brez pripomb.

V DELOVNI SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE sta o samoprispevku spregovorile SDS sekretariat, ter oddelek splošne administracije. Čistilke so razpravljale tudi o bolezenski odsotnosti v I. kvartalu in ugotovile, da se giblje v okviru lanskih pokazateljev.

O samoprispevku so razpravljale tudi SDS organizacija dela, ERC, raziskovalni oddelek, kontrola kvalitete, mehanična delavnica OTK, glavni laboratorij, tehnološki laboratorij ter OID. SDS ERC se je seznanila z osnovnimi pokazatelji poslovanja v I. kvartalu, SDS IOD pa je razpravljala tudi o ocenjevanju delovnega prispevka.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje Božidar Lakota

KATERE PRAVICE IN V KAKŠNEM OBSEGU SI JIH ZAGOTAVLJAMO V POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

Med delavci je pogosto na vrsti tema: kakšne in kolikšne pravice imamo v pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Mnogo je vprašanj, kdaj in kako v pokoj, kakšna bo pokojnina, invalidi imajo in nimajo zagotovljenih pravic, zakaj nekdo ni bil invalidsko upokojen, pa tudi to, da je preveč invalidsko upokojenih. Na ta vprašanja bomo skušali v tem in prihodnjih sestavkih dati nekaj odgovorov.

Namen pokojninskega in invalidskega zavarovanja je, zagotoviti socialno varnost v določenih primerih vsem, ki so obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovani za vse ali samo za posamezne primere. Delavci in drugi zavarovanci si po načelu vzajemnosti in solidarnosti s pokojninskimi in invalidskimi zavarovanimi zagotavljamo socialno varnost, sebi in svojim družinskim članom za naslednje primere:

- starost
- invalidnost, neposredna nevarnost za nastanek invalidnosti,
- telesna okvara
- smrt.

Za navedene primere se zavarujemo, da si zagotovimo sredstva za vzdrževanje in preživetje v času, ko sami ne bomo več mogli s svojim delom pridobivati za življenje potrebnih sredstev. Za socialno varnost in preskrbljenost delovnih ljudi v primerih, ko ne morejo več delati, je zainteresirana širša skupnost od občine in republike do zveze, zato je zavarovanje za te primere obvezno.

KDO, KAKO IN KDAJ LAHKO UVELJAVI POKOJNINO?

a) Starostna pokojnina:

Z določeno starostjo se predpostavja, da zavarovanec ni več sposoben za delo, zaradi česar ima pravico do pokojnine. Starost, ob kateri se v pokojninskih sistemih v svetu zagotavlja zavarovanecem - delavcem starostna pokojnina, če so bili zavarovani določeno dobo, je precej različna, na splošno pa je višja kot pri nas. Razen tega naše zavarovanje daje starostno pokojnino ne glede na starost, če ima zavarovanec 40, zavarovanka pa 35 let za pokojnino vstevnih let. Ta doba je še nižja za borca NOV pred 9. 9. 1943, španske borca in za tiste, ki se jim zaradi težavnosti in škodljivosti za zdravje delo na nekaterih delih in nalogah šteje za povečanje.

Starostno pokojnino po veljavnih predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zavarovanec lahko uveljavi:

1. Ko dopolni 40 let pokojninske dobe in zavarovanka, ko je dopolnila 35 let pokojninske dobe, in sicer ne glede na starost in ne glede na to, kdaj je bila ta pokojninska doba dopolnjena.

Ker je med ljudmi toliko ugibanj in razprav o neenotnem zakonu v SFRJ, naj pojasnim, da to določilo izhaja iz zakona o temeljnih pravicah o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list SFRJ, št. 35/72; 18/76; 58/76) in velja za vsa Jugoslavijo. K določili 9. čl. tega zakona naj dodam še to, da je bilo možno do 31. 12. 1972 uveljavljati »predčasno« pokojnino z dopolnjeno pokojninsko dobo 35 let moški, oz. 30. let ženske. Določilo 72. čl. po 31. decembru 1972 lahko še podaljša oziroma določi republiški zakon ali statut skupnosti. Taka pokojnina pa se mora po četrtem odstavku 72. čl. obvezno ustrezno zmanjšati zaradi daljšega uživanja. V republikah, kjer so to podaljšanje uveljavili, so tudi zadržali predpis, da se pokojnina zmanjša za 1,33 % za vsako leto, ki manjka zavarovancu do 60 let in zavarovanki do 55 let starosti. Pa še to: po 62. členu statuta SPIZ se pokojnina za 35 let za moške in 30 let za ženske odmeri v višini 75 % od pokojninske osnove. V SR Sloveniji od 1. 1. 1973 ni več možno uveljaviti predčasne »pokojnine«.

2. Ko zavarovanec dopolni starost 60 let in zavarovanka 55 let, če ima vsaj 20 let pokojninske dobe, vendar je moral biti vsaj nekaj časa pokojninsko zavarovan tudi po 1. januarju 1965.

3. Ko zavarovanec dopolni 65 let in zavarovanka 60 let starosti, če ima najmanj 15 let zavarovalne dobe (torej zavarovalne, ne pa pokojninske dobe), imeti pa mora izpolnjeno tudi gostoto zavarovalne dobe, kar pomeni, da je moral biti v zadnjih petih letih zavarovan najmanj 40 mesecev, oziroma v zadnjih desetih letih najmanj 80 mesecev.

4. Ko je zavarovanec dopolnil 65 let in zavarovanka 60 let starosti, če ima zavarovanec najmanj 30 let in zavarovanka najmanj 25 let pokojninske dobe, ki jo je dopolnil kadarkoli.

Pod ugodnejšimi pogoji lahko uveljavijo starostno pokojnino borci NOV pred 9. 9. 1943 in sicer:

- a) ne glede na starost - ko dopolnijo pokojninsko dobo 35 let (moški), oziroma 30 let (ženske);
- b) ko dopolnijo starost 55 let (moški) oziroma 50 let (ženske), če imajo najmanj 20 let pokojninske dobe, dopolnjene kadarkoli, od tega pa najmanj deset let zavarovalne dobe.

b) Invalidska pokojnina:

Invalidsko pokojnino zavarovanec uveljavi, če postane:

1. delovni invalid I. kategorije invalidnosti,
2. delovni invalid III. kategorije invalidnosti, nezmožen za svoje delo in brez poprejšnje poklicne rehabilitacije nezmožen tudi za drugo ustrezno delo, kateremu ni zagotovljena poklicna rehabilitacija.
3. Delovni invalid II. in III. kategorije invalidnosti, brez poprejšnje poklicne rehabilitacije zmožen za drugo ustrezno delo, kateremu pa ni zagotovljena ustrezna zaposlitev, ker je star nad 60 let (moški) oziroma nad 55 let (ženske).

4. Vojaški vojni invalid od 1. do VI. skupine, ki ne more več opravljati svojega dela nad polovico polnega delovnega časa, ne glede na to, ali izpolnjuje pogoje za poklicno rehabilitacijo oziroma zaposlitev.

5. Borec NOV pred 9. 9. 1943, ki zaradi invalidnosti ne more opravljati svojega dela nad polovico polnega delovnega časa, ne glede na to, ali bi morda mogel po poklicni rehabilitaciji ali brez nje opravljati drugo ustrezno delo (postane invalid II. ali III. kategorije), pridobi pravico do invalidske pokojnine, če izpolnjuje pogoje glede pokojninske dobe za pridobitev pravice do te pokojnine.

POKOJNINSKA OSNOVA - ODMERA POKOJNINE

Starostna in invalidska pokojnina se odmerjata od pokojninske osnove. Pokojninska osnova je mesečno poprečje osebnih dohodkov, ki jih je zavarovanec dobil za svoje tekoče in minulo delo v zadnjih desetih letih zavarovanja pred uveljavitvijo pravice do pokojnine ali v katerih koli zaporednih desetih letih zavarovanja po zavarovančevi izbiri.

Pri izračunu pokojninske osnove za borca NOV pred 9. 9. 1943 se vzame mesečno poprečje osebnih dohodkov, ki jih je borec dobil v zadnjih petih letih zavarovanja pred uveljavitvijo pravice do pokojnine. Če je to zanj ugodnejše, se pokojninska osnova izračuna enako kot drugim zavarovancem.

Za leto zavarovanja, iz katerega se vzamejo osebni dohodki za izračun pokojninske osnove, se vzame kolektorsko leto, v katerem je dobil zavarovanec osebni dohodek, oziroma nadomestilo osebnega dohodka najmanj za šest mesecev zavarovalne dobe.

Pri borcu NOV pred 9. 9. 1943, ki je poleg osebnega dohodka dobival po posebnih predpisih tudi dodatek za borca, se tudi ta dodatek vsteva v osebni dohodek za izračun pokojninske osnove.

Starostna pokojnina in invalidska pokojnina za invalidnost, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela, se odmeri od pokojninske osnove v odstotku, določenem glede na pokojninsko dobo in znaša:

1. Za zavarovanca s pokojninsko dobo 15 let 35 % pokojninske osnove, nakar se za vsako nadaljnje dopolnjeno leto pokojninske dobe poveča za 2 % pokojninske osnove (oziroma za 1 % za vsaki dopolnjenih šest mesecev pokojninske dobe).

2. Za zavarovanko s pokojninsko dobo 15 let 40 % pokojninske osnove, nakar se za vsako nadaljnje dopolnjeno leto pokojninske dobe do dopolnjenih 20 let poveča za 3 % za vsako dopolnjeno leto pokojninske dobe (oziroma za 1,5 % za dopolnjenih 6 mesecev), nad 20 let pa za vsako leto za 2 % pokojninske osnove.

Pri 20 letih pokojninske dobe znaša osnova za zavarovanca 45 %, za zavarovanko 55 %; pri 30 letih za zavarovanca 65 %, za zavarovanko 75 %; pri 35 letih za zavarovanca 75 % za zavarovanko 85 %. Zavarovanec doseže 85 % s 40 leti pokojninske dobe.

Invalidska pokojnina za primer invalidnosti, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, se odmeri od pokojninske osnove v enaki višini kot starostna pokojnina za pokojninsko dobo 40 let za zavarovance, oziroma 35 let za zavarovanko.

Invalidska pokojnina za invalidnost, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela, se odmeri od pokojninske osnove v zgoraj navedenem odstotku. Tako odmerjena pokojnina pa ne sme znašati manj kot 45 % pokojninske osnove za zavarovanca, ki je postal invalid pred dopolnjenim 60. letom starosti; oziroma ne manj kot 55 % pokojninske osnove za zavarovanko, ki je postala invalid pred dopolnjenim 55. letom starosti. Če je zavarovanec postal invalid po 60. letu starosti, oziroma zavarovanka po 55. letu starosti, ne sme znašati invalidska pokojnina za zavarovanca manj kot 35 %, oziroma za zavarovanko manj kot 40 % pokojninske osnove. Invalidska pokojnina ne sme znašati manj kot starostna pokojnina za enako pokojninsko dobo.

Zavarovanec, ki je pridobil pravico do invalidske pokojnine pred dopolnjenim 60. letom (moški), oziroma 55. letom (ženska) starosti, na podlagi pokojninske dobe odmerjena pokojnina pa ne dosega 85 % pokojninske osnove, ima poleg invalidske pokojnine še pravico do dodatka na invalidnost.

Dodatek se odmerja v odstotku od pokojnine in je odvisen od zavarovančeve starosti ob nastanku invalidnosti in od razmerja med delovnimi leti in zavarovančevu pokojninsko dobo.

Dodatek na invalidnost znaša, če je nastala invalidnost

pred dopolnjenim letom starosti 55 (m) - 50 (ž)

20 %
15 %
10 %

po dopolnjenem letu starosti 55 (m) - 50 (ž) in če skupna pokojnina 10 % dosega 3/4 delovnih let ali več 5 % dosega 1/2 del. let ali več 5 % ne dosega 1/2 delovnih let.

vijo invalidsko pokojnino z manj kot 15 let pokojninske dobe, se odmeri invalidska pokojnina moškemu v višini 45 %, oziroma ženski v višini 47,5 % pokojninske osnove.

Zavarovancu, borcu NOV pred 9. 9. 1943, ki uveljavi pokojnino z manj kot 35 let pokojninske dobe (moški) oziroma manj kot 30 let (ženske), kot tudi tistim, ki uveljavijo pokojnino z manj kot 15 let pokojninske dobe, se obračunan znesek po dopolnjeni pokojninski dobi poveča za 60 % z omejitvijo, da sme tako povečana pokojnina znašati največ 85 % pokojninske osnove.

Borec NOV, ki je stopil v narodnoosvobodilni boj, oziroma začel aktivno in organizirano delati za narodnoosvobodilni boj 9. septembra 1943 ali pozneje, pridobi pravico do pokojnine ob enakih pogojih kot drugi zavarovanci in se mu pokojnina odmeri na enak način kot njim.

Za te borca pa velja ta prednost, da se jim izračunava pokojnina na podlagi dopolnjene pokojninske dobe, če je nižja od 85 % pokojninske osnove, oziroma, če so ob uveljavitvi pokojnine izpolnili starostni pogoj 60 let moški, oziroma 55 let ženska, ali če so bili invalidsko upokojeni, poveča:

1. borcu NOV od 9. septembra 1943 do konca tega leta za 60 %;
2. borcu NOV od leta 1944 za 30 %;
3. borcu NOV od leta 1945 - za 10 %.

Tudi v tem primeru pokojnina skupaj z dodatkom ne sme presegati 85 % pokojninske osnove.

Za izračun pokojninske osnove se šteje osebni dohodek, ki ga je za delovne uspehe, dosežene z delom v polnem delovnem času na svojem delovnem mestu, dobil zavarovanec za svoje tekoče in minulo delo po

osnovah in merilih, ki jih organizacija določi v splošnem aktu o delitvi osebnih dohodkov delavcev.

To pomeni (za nas železarje), da se v pokojninsko osnovo vsteva ves izplačani osebni dohodek za redni delovni čas, skupaj z vsemi dodatki za posebne delovne pogoje in delovne uspehe (nočni in popoldanski dodatki ter nedeljski dodatek, ker le ti dodatki predstavljajo izplačani osebni dohodek za opravljeno delo pod posebnimi delovnimi pogoji).

V pokojninsko osnovo se lahko vsteva ustvarjeni osebni dohodek od 1. 1. 1966 dalje. V zadnjem letu se lahko upošteva dohodek za najmanj šest mesecev, od sedmega meseca dalje pa še za vak polni mesec. Zato mora vsak zavarovanec ob zahtevku za odmero pokojnine predložiti potrdilo o izplačnem osebnem dohodku od 1. 1. 1966 do zadnjega izpolnjenega meseca pred zadnjim dnem zavarovanja - pred upokojitvijo.

Drugače je za tiste, ki so invalidsko upokojeni z manj pokojninske dobe, le-ti predložijo osebni dohodek od dneva nastopa dela.

Osebni dohodki iz prejšnjih let zavarovanja se valorizirajo tako, da ustrezajo gibanju poprečja osebnih dohodkov na območju skupnosti.

PREGLED VALORIZACIJSKIH KOLIČNIKOV ZA IZRAČUN OSNOVE OSEBNEGA DOHODKA, ki služi za odmero pokojnine. Skladno z določili statuta in sklepi skupščine SPIZ SRS po vseh možnih variantah - s tem, da sedmo varianto lahko koristijo tisti zavarovanci, ki bodo vzeli v osnovo tudi poprečni osebni dohodek iz leta 1981. To pa lahko izberejo tisti, ki bodo predložili potrdilo o višini izplačanega osebnega dohodka najmanj do 30. 6. 1981.

Variant	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Os. doh. dosežen v letih	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
1965	451,8	565,2	653,0	777,5	947,5	1186,7	1407,2
1966	341,6	427,3	493,7	587,9	716,4	897,2	1064,0
1967	309,3	386,9	447,0	532,3	648,7	812,4	963,4
1968	282,3	353,2	408,0	485,9	592,1	741,5	879,3
1969	245,2	306,7	354,4	422,0	514,2	644,0	763,7
1970	204,6	255,9	295,6	352,0	429,0	537,3	637,1
1971	171,3	214,3	247,6	294,8	359,3	450,0	533,6
1972	145,5	182,0	210,2	250,3	305,1	382,1	453,1
1973	125,6	157,1	181,5	216,2	263,4	329,9	391,2
1974	100,0	125,1	144,5	172,1	210,0	262,6	311,4
1975	100,0	100,0	115,5	137,6	167,7	210,0	249,0
1976		100,0	100,0	119,1	145,1	181,7	215,5
1977			100,0	100,0	121,9	152,6	181,0
1978				100,0	100,0	125,2	148,5
1979					100,0	100,0	118,6
1980						100,0	100,0
1981							100,0

Količniki napisani polkrepko so uporabni za valorizacijo prejetega nadomestila osebnega dohodka za bolezensko odsotnost, v prvem letu uporabljenega osebnega dohodka. Izplačana nadomestila za bolezni-

ske odsotnost se namreč v vsakem letu valorizirajo s količnikom iz prejšnjega leta.

Po teh količnikih odmerjena pokojnina se valorizirajo po posamezni varianti takole:

varianta	1.	2.	3.	4.	5.
s 1. 1. 1977 za 15,5 %					
s 1. 8. 1977 za 4 %		4 %			
+ 60 din					
s 1. 1. 1978 za 10 %		10 %			
+ 2 %					
s 1. 7. 1978 za 7 %		7 %			
s 1. 1. 1979 za 12 %		12 %			
+ 1,8 %					
s 1. 7. 1979 za 10 %		10 %			
s 1. 1. 1980 za 10 %		10 %			
+ 3,5 %					
s 1. 9. 1980 za 6 %		6 %			
s 1. 1. 1981 za 12 %		12 %			

Zavarovanci, katerim je bila pokojnina odmerjena po šesti varianti (1971-1980), bodo upravičeni do prve valorizacije pokojnin na račun porasta osebnih dohodkov v letu 1981. Tisti, katerim bo odmerjena pokojnina po sedmi varianti (1972 do 1981) pa bodo upravičeni do valorizacije šele ob povečanju na račun porasta osebnih dohodkov v letu 1982 (morda 1. 7. 1982)

Zdravko Pogačnik

POPREČNE POKOJNINE NA JESENICAH V OBDOBJU JANUAR - MAJ 1981

Pokojnine	Pokojnina z varstv. dodat.	Pokojnina brez varstv. dodat.	Varstveni dodatek	Štev. upravič. do var. dod.
starostne	7.444,32	7.411,69	1.444,90	49
invalidske	6.203,86	6.126,67	1.115,74	71
družinske	5.147,75	5.042,80	1.267,82	112
Skupaj popr.	6.483,07	6.418,92	1.258,52	233

V primerjavi s pokojninami v prejšnjih mesecih je opazno povečanje varstvenega dodatka iz 774,71 din na 1.444,90 pri starostnih upokojencih 495,23 din na 1.115,74 pri invalidskih upokojencih 730,62 din na 1.267,82 pri družinskih upokojencih.

To povečanje je doslej opravljeno le pri prejšnjih upravičencih in bo verjetno še nekaj sprememb, ko bodo rešeni zahtevki novih upravičencev do varstvenega dodatka.

Zdravko Pogačnik

Železarski globus

PORTUGALSKA

Največja portugalska železarska družba Siderurgia Nacional namerava povečati proizvodno zmogljivost svoje železarne v Seixalu s sedanjih 400.000 ton na 1,5 milijonov ton surovega jekla letno. V ta namen bo zgradila nov plavž, jeklaro z napravo za kontinuirno vlivanje in valjarno žice. Potrebno opremo bodo dobavljali italijanska druž-

ba Italmipianti (Plavž), avstrijska VOEST-Alpine (jeklarne, kisikovi konvertorji), japonska družba Hawasaki (plinska čistilna naprava) in zahodnonemška Schloemann-Siemag (valjarna žice in naprava za kontinuirno vlivanje).

OSNUTEK ZVEZNEGA ZAKONA O TEMELJNIH PRAVICAH IZ POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot sestavni del družbeno-ekonomskih odnosov delavcev pri pridobivanju, razporejanju in upravljanju z dohodkom. Novost v novem zveznem zakonu je med drugim, da je predvideno obvezno zavarovanje vseh delavcev v delovnem razmerju, ne glede na dolžino trajanja delovnega časa. Po novem zakonu je predvideno, da zavarovane lahko uveljavijo starostno pokojnino že pred dopolnitvijo določene starosti, ob ustreznem zmanjšanju pokojnine, starostna meja za pridobivanje pokojnine pa bo ostala ista. Pravice borcev NOV iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se bodo še naprej urejale v okviru tega sistema.

Delegati zveznega zbora so dobili v obravnavo predlog za izdajo zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja z osnutkom zakona (AS 405), ki ga je pripravila posebna komisija tega zbora. Projekt omenjenega zakona je plod sedemletnega dela pri iskanju najprimernejših krepitev in uvajanju nekaterih novosti v sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Glede na veliko zanimanje za ta zakon in zaradi pomena predlaganih rešitev, širše povzemamo vsebino osnutka zakona, pri čemer posebej poudarjamo novosti, ki so predlagane v primerjavi s sedanjo ureditvijo.

Pri opredeljevanju načel omenjenega zakona so bile izhodišče določbe ustave SFRJ in zakona o združenem delu ter drugih zveznih zakonov, sprejetih na temelju teh dveh dokumentov, kakor tudi opredelitve in stališča v dokumentih, sprejetih na XI. kongresu ZKJ, VIII kongresu zveze sindikatov Jugoslavije in VIII kongresu ZJB NOV Jugoslavije. Prav tako so oblikovalci zakonskega besedila upoštevali pristojnosti federacije, da ureja temeljne pravice delovnih ljudi pri zagotavljanju njihove socialne varnosti in solidarnosti.

Eno temeljnih načel osnutka zakona je, da pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot sestavni del družbenega dela izvira iz družbeno-ekonomskih odnosov delavcev pri pridobivanju, razporejanju in upravljanju z dohodkom in upravljanju z dohodkom v temeljnih organizacijah združenega dela. Pokojnina je kot ekonomska in socialna kategorija neodtujljiva oseba in materialna pravica delavca, ki izvira iz njegovega celotnega delovnega prispevka, ki ga je dal združenemu delu s svojim tekočim in minulim delom k povečanju dohodka svoje temeljne organizacije, k skupaj ustvarjenemu in celotnemu družbenemu dohodku.

Zakonski osnutek sprejetja tega zakona je, da se temeljne pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja delavcev v združenem delu in drugih delovnih ljudi, ki so z njimi izenačeni, zagotovijo na enoten način na vsem ozemlju Jugoslavije.

Družbeno-ekonomski odnosi, vzpostavljeni v novem sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja, morajo v večji meri kot doslej prispevati k motiviranosti delavcev za krepitve materialne osnove njihovega in družbenega dela (doslej tega ni bilo, saj je bil večji del sredstev namenjen za osebne dohodke), kot tudi k povečevanju družbene produktivnosti dela.

Z novim zakonom bo mogoče, kakor je predvideno, zagotoviti tudi celovitejšo uresničevanje delegatskega sistema pri organiziranju in odločanju ter nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov na tem področju.

POKOJNINSKO ZAVAROVANJE – SESTAVNI DEL ZDRUŽENEGA DELA

Družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje mora dobiti pomembnejše mesto pri urejanju odnosov na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Osnutek zakona ureja temeljne pravice iz pokojninskega zavarovanja delavcev v združenem delu ter pravice borcev NOV ki so v delovnem razmerju.

Osnutek zakona določa, da pokojninsko in invalidsko zavarovanje delavcev kot sestavni del družbenega dela temelji na odnosih in pridobivanju, razporejanju in upravljanju z dohodkom. Dohodek, ki ga delavci v združenem delu ustvarjajo, ko delajo in upravljajo z minulim delom delavcev, ki so pridobili pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja in s svojim tekočim in minulim delom, je osnova družbeno-ekonomskih odnosov med delavci v združenem delu in delavci, ki so pridobili pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Nadalje je določeno, da pokojnina izvira iz celotnega delovnega prispevka posameznega delavca, ki ga

je dal s svojim delom k razvoju in razširjanju materialne osnove svojega in družbenega dela.

MINULO DELO DELAVCEV

Osnutek zakona poudarja, da je minulo delo upokojenih delavcev temelj njihovega položaja v sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter njihovih pravic, da sodelujejo pri delitvi družbenega dohodka, ki ga ustvarjajo aktivni delavci v združenem delu.

Med temeljne pravice iz minulega dela sodi predvsem pravica za pridobitev pokojnine v skladu s poprečjem valoriziranih osebnih dohodkov, nadalje pravica do ponovnega določanja pokojnine po delu osebnega dohodka, namenjenega za razširitev materialnih temeljev dela, in sicer v odvisnosti od dolžine časa in rezultatov pri gospodarjenju. Nadalje sodijo sem tudi usklajevanje pokojnine z gibanji nominalnih osebnih dohodkov zaposlenih delavcev in druge pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, določene z zakonom ali samoupravnim splošnim aktom skupnosti.

Po osnutku zakona sredstva za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zagotavljajo delavci v združenem delu na samoupravnih temeljih iz svojih osebnih dohodkov in iz dohodka temeljne organizacije združenega dela. Višina deleža sredstev za zagotavljanje pravic iz tega zavarovanja se določa v skladu z republiškim oziroma pokrajinskim zakonom.

Predlagane, rešitve, omogočajo, da se sredstva, ki jih delavci zagotavljajo s prispevkom iz dohodka, praviloma namenijo v skladu z rasto družbene produktivnosti dela na območju republike oziroma pokrajine.

V samoupravnih interesnih skupnostih pokojninskega in invalidskega zavarovanja delavci v združenem delu združujejo sredstva in, skladno z načeli vzajemnosti, solidarnosti in minulega dela, določajo svoje skupne in posamične obveznosti ter pravice do teh skupnosti. Prav tako določajo delavci razvojno politiko in izvajanje sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

OBVEZNO ZAVAROVANJE

Čeprav omenjeni sistemski zakon določa le temeljne pravice delavcev v združenem delu in z njimi izenačenih delavcev, vsebuje osnutek zakona tudi načelne določbe o zagotavljanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja drugih kategorij delovnih ljudi.

Tako predvidevajo temeljne določbe, da si obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje zagotavljajo tudi delovni ljudje, ki z osebnim delom samostojno kot poklic opravljajo umetniško ali drugo kulturno, odvetniško ali drugo poklicno dejavnost, kakor tudi delavci, ki samostojno opravljajo dejavnost z delovnimi sredstvi v lasti občanov.

Obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje je predvideno tudi za kmete, ki svoje delo, zemljo, delovna sredstva in druga sredstva združujejo v kmetijske zadruge in druge oblike združevanja kmetov ali so z delom delavcev in družbenimi sredstvi v organizacijah združenega dela trajneje medsebojno povezani

in poslovno sodelujejo, odvisno od stopnje dela in sredstev in lastnega prispevka k ustvarjanju in povečevanju dohodka.

Možnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja je predvidena tudi za kmete, ki delajo z lastnimi sredstvi.

Osnutek prav tako predvideva, da so skladno z zakonskimi določbami zavarovani vsi delavci, pri katerih pride do zmanjšanja ali izgube delovne sposobnosti oziroma smrti kot posledice opravljanja nalog v akcijah reševanja ali obrambe pred elementarnimi nesrečami, opravljanja javnih funkcij ali državljanških dolžnosti na poziv državnih ali drugih organov, kakor tudi na delovnih akcijah.

Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja so neodtujljive in ne morejo zastarati, niti jih ni mogoče prenašati ali dedovati, razen dospelih, vendar neizplačanih denarnih dajatev.

TEMELJNE PRAVICE IN KROG ZAVAROVANCEV

Temeljne pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja po tem zakonu so:

1. pravice do starostne pokojnine – za primer starosti;

2. pravica do razporeditve na druga dela in naloge oziroma druga ustrezna zaposlitev, prekvalifikacija in dokvalifikacija, z ustreznimi denarnimi nadomestili – za primer zmanjšane delovne sposobnosti;

3. pravica do invalidske pokojnine – v primeru izgube delovne sposobnosti;

4. pravica do družinske pokojnine – v primeru smrti delavca;

5. pravica do denarnega nadomestila – v primeru telesne okvare.

Krog uporabnikov temeljnih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja vključuje delavce v delovnem razmerju v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, v delovnih skupnostih, organih družbenopolitičnih skupnosti, v družbenopolitičnih organizacijah, združenih občanov in v drugih organizacijah ter skupnostih, nadalje izvoljene in imenovane nosilce samoupravnih, javnih ali drugih družbenih funkcij, če za to delo dobivajo osebne dohodke, ter delavce v delovnem razmerju pri tistih, ki z osebnim delom opravljajo dejavnost s sredstvi v lasti občanov.

V osnutku zakona je predvideno, da so v to zavarovanje vključeni če mednarodnim sporazumom ni drugače določeno, tudi tako imenovani detaširani in drugi delavci, zaposleni v naših organizacijah, ki izvajajo dela v tujini oziroma pošljejo delavce na časovno delo v druge države.

Obvezno so zavarovani tudi državljani SFRJ, ki na ozemlju naše države delajo pri tujih delodajalcih.

Tako zavarovanje pa je predvideno tudi za naše državljane, zaposlene v tujini, ki so obvezno zavarovani pri tujem nosilcu zavarovanja in sicer v primeru, ko na temelju tega zavarovanja ne morejo uveljaviti ali uporabiti pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

PRIDOBITEV IN DOLOČANJE PRAVIC

Osnutek zakona predlaga da se še naprej uporabljajo veljavni pogoji glede pridobitve pravic do starostne pokojnine. Predlog, da osnutek zakona ne spreminja starostne meje, izhaja iz analize o demografskih gibanjih in podaljševanju življenjske dobe, izboljšanju življenjskega standarda in delovnih pogojev.

Zavarovanci pridobijo pravico do starostne pokojnine, ko dopolnijo 60 let življenja (moški) oziroma 55 let (ženske) in 20 let pokojninske dobe.

Zavarovanci, ki niso dopolnili 20-letne pokojninske dobe, pridobijo pravico do starostne pokojnine z dopolnjenim 65. letom starosti (moški) oziroma 60. leti starosti (ženske), vendar je pogoj, da imajo najmanj 15 let pokojninske dobe. V tem primeru osnutek zakona vsebuje novost, saj več ne predpisuje dodatnega pogoja glede tako imenovane gostote staža (40 mesecev v zadnjih petih letih ali 80 mesecev v zadnjih desetih letih).

Zavarovanci pridobijo pravico do starostne pokojnine, če dopolnijo 40 let pokojninske dobe (moški) oziroma 35 let (ženske) ne glede na njihovo starost.

Zavarovane lahko pridobi pravico do starostne pokojnine tudi pred dopolnitvijo določene starosti, če dopolni najmanj 35 let pokojninske dobe in je star 55 let (moški) oziroma 30 let pokojninske dobe in 50 let življenja (ženska), ob ustreznem zmanjšanju pokojnine zaradi predvidene daljše dobe njenega uveljavljanja.

Delavci, ki delajo na posebej težkih in zdravju škodljivih delovnih nalogah ter opravljali ali pa po določenem številu let ne morejo uspešno opravljati svoje poklicne dejavnosti, imajo pravico, predvideva osnutek zakona, da se jim pri uveljavljanju pravic do starostne pokojnine računa pokojninsko zavarovanje v večjem obsegu.

Predvidena je tudi možnost določanja ugodnejših pogojev za pridobitev pravic do starostne pokojnine, ob obveznosti družbenopolitične skupnosti, ki te pravice uvaja, da v namen zagotovi ustrezna sredstva.

Osnutek zakona predlaga, da bi bilo tudi vnaprej temeljno izhodišče za določanje celotnega delovnega prispevka zavarovanca, po katerem dobiva starostno pokojnino, njegov osebni dohodek, ustvarjen iz tekočega in minulega dela v katerih koli zaporednih desetih letih zavarovanja. Zavarovane bi sam izbral to obdobje, podobno kot sedaj.

Glede valorizacije osebnih dohodkov iz prejšnjih let sta predlagani dve rešitvi. Po prvi bi se valorizacija opravila glede na raven poprečja osebnih dohodkov na območju republike oziroma pokrajine v zadnjem letu dela zavarovanca in torej ne v predzadnjem letu kot velja sedaj.

Sprejem tega predloga bi vnesel pomembno novost, v sistem določanja pokojnin, vendar bi se zaradi tega celotni odhodki pokojninskega in invalidskega zavarovanja povečali za 8 do 10 odstotkov letno.

Druge variante pa predlaga, da bi se naprej veljal sedanji način, kar pomeni, da bi se osebni dohodki iz prejšnjih let valorizirali glede na predzadnje leto pred upokojitvijo. To pa bi povzročilo, da že na samem začetku pokojnina zavarovanca za 10 do 15 odstotkov zaostaja za gibanji osebnih dohodkov.

Posebna določba v osnutku zakona predvideva, da se višine starostne pokojnine obračunava od povprečnega osebnega dohodka v odstotkih, ki so odvisni od dolžine trajanja pokojninske dobe. S tem bi bilo na področju pokojninskega zavarovanja omogočena celovitejša uporaba načela minulega dela in delitve po delu.

Predlagano je tudi, da višina starostne pokojnine za 15 let pokojninske dobe pri moških ne sme znašati manj kot 35 odstotkov, za ženske, pa ne manj kot 40 odstotkov poprečnega osebnega dohodka. Najvišji možni odstotek za vsako leto pokojninske dobe pa bodo še naprej določale republike in pokrajine oziroma samoupravne interesne skupnosti.

Po zakonskem osnutku bo lahko zavarovane zahteval ponovno določitev pokojnine na temelju dela osebnega dohodka, ki ga je ustvaril z minulim delom, in sicer odvisno od njegovega prispevka k povečanju dohodka njegove organizacije oziroma z vlaganjem v materialne temelje dela skladno z rešitvami, predlaganimi v osnutku zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu.

Zavarovancu, ki izpolni pogoje za starostno pokojnino, se zagotavlja pravica do najnižjega zneska pokojnine pod pogoji na način in v višini, kakor jih določa samoupravni splošni akt skupnosti. S tem je omogočeno, da skladno s pogoji na posameznih območjih določijo osnove in merila za zagotavljanje teh pravic.

Prav tako je omogočeno, da se predpiše najvišji znesek pokojnine, s čimer bi zagotovili ustrezno razmerje med pokojninami in osebnimi dohodki.

Za usklajevanje starostnih pokojnin osnutek zakona predvideva, da ga je potrebno obvezno opraviti, skladno z gibanji nominalnih osebnih dohodkov vseh delavcev na območju republike oziroma pokrajine. To pa pomeni, da se višina pokojnin oziroma njihovo povečanje ne bi več ravnalo po gibanjih življenjskih stroškov kot sedaj.

Hkrati pa je predvideno, da se pokojnine končno uskladijo na začetku vsakega leta z rasto nominalnih osebnih dohodkov v predhodnem letu.

Zaradi razlik, ki nastanejo med ravnijo pokojnin, uveljavljenih v posameznih obdobjih, lahko pride do usklajevanja med prejšnjimi in poznejše določenimi pokojninami, in sicer v primerih in na način, kakor določa samoupravni splošni akt skupnosti, družbeni dogovor in zakon.

Izjemoma lahko posamezne kategorije zavarovancev pridobijo in uveljavijo pravico do starostne pokojnine pod ugodnejšimi pogoji od teh, ki jih določa zakon. Pri tem pa mora sredstva znanjzagotoviti tista družbenopolitična skupnost, ki je tudi določila drugačne pogoje.

PRAVICE ZARADI INVALIDNOSTI

Poseben del osnutka zakona ureja pravice zavarovancev zaradi invalidnosti. Po določbi zakona, ki opredeljuje pojem invalidnosti, ne bi bila ocena delovne zmognosti, podobno kot doslej, vezana samo na določeno delovno mesto, temveč bi veljala za vsa dela in naloge, ki jih je zavarovane opravljati, oziroma na katere je lahko razporejen, skladno s strokovno izobrazbo in delovnimi zmognostmi.

Do zmanjšanja delovne zmognosti pride, če zavarovane z normalnim delovnim prizadevanjem ne more več delati polni delovni čas, lahko pa dela najmanj polovico delovnega časa.

Glede nesreč pri delu predlaga zakonski osnutek novo rešitev, ko pravi, da poklicne bolezni ugotavljajo samoupravne interesne skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, namesto da se to ureja z družbenim dogovorom.

Predlagana je tudi možnost določanja enotne liste poklicnih bolezni s samoupravnim sporazumom.

Osnutek zakona nadalje določa, da zavarovane, ki ima še preostalo delovno zmognost, lahko zahteva razporeditev na ustrezna dela oziroma dela in naloge, ima pa tudi pravico do ustrezne zaposlitve, prekvalifikacije oziroma dokvalifikacije. Pripada mu tudi ustrezno denarno nadomestilo glede uveljavljanja teh pravic.

Če delovnemu invalidu ni mogoče zagotoviti določenih zakonskih pravic v njegovi delovni organizaciji, jih ta delavec uveljavlja v interesni skupnosti.

Enaka možnost je predlagana tudi za delovne invalide, ki v času uveljavljanja pravic niso v delovnem razmerju.

INVALIDSKA POKOJNINA

Osnutek zakona priznava pravico do invalidske pokojnine zavarovancu, ki je postal invalid, vendar se ne more zaradi zdravstvenih razlogov ali zaradi starosti s prekvalifikacijo in dokvalifikacijo usposobiti za opravljanje ustreznih del in nalog oziroma ga ni mogoče razporediti na druga dela in naloge brez prekvalifikacije ali dokvalifikacije.

Možnost pridobitve pravic do invalidske pokojnine je predvidena tudi, če je invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, ne glede na pokojninsko dobo.

V tem primeru se višina pokojnine določa od poprečnega osebnega dohodka v enaki višini, kot se določa polna starostna pokojnina.

Invalidska pokojnina se pridobi tudi, če je invalidnost posledica nesreče zunaj dela ali bolezni, vendar je pogoj za pridobitev te pravice, da je zavarovane pred tem dopolnil pokojninsko dobo, ki ustreza najmanj eni tretjini obdobja od dopolnitve najmanj 20 let življenja od dneva nastanka invalidnosti, če se računa delovna doba na polna leta.

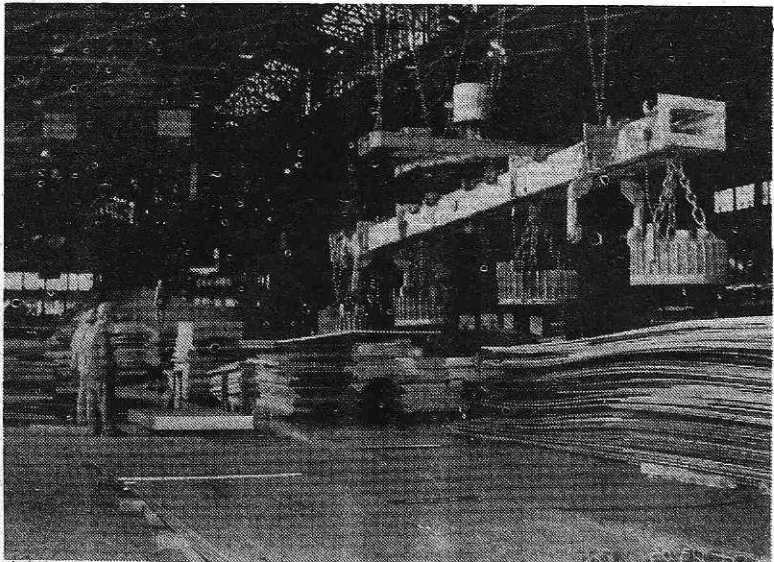
Višina take pokojne ne sme biti manjša od 45 odstotkov od poprečnega osebnega dohodka za možnega, pri katerem je invalidnost nastala pred dopolnjenim 60. letom starosti oziroma 55 odstotkov za žensko pred dopolnjenim 55. letom življenja.

Prav tako je predvideno, da če je invalidnost nastala po 60 oziroma 55 letu življenja, invalidska pokojnina ne more biti manjša od 35 odstotkov od poprečnega osebnega dohodka za možnega, oziroma 40 odstotkov za ženske.

Mimo tega pa je alternativno predlagana tudi možnost, da invalidsko pokojnino pridobi zavarovane, ki je postal invalid med zavarovanjem oziroma v letu dni po prenehanju zavarovanja ali pa, če mu dopolnjena pokojninska doba pokriva najmanj tri četrtine invalidnosti.

Do invalidske pokojnine je upravičen zavarovane, ki je postal invalid pred dopolnjenim 30. letom starosti, in sicer ne glede na gostoto zavarovalne dobe.

Nadalje pridobi pravico do invalidske pokojnine tudi zavarovane – vojni invalid od 1. do 4. kategorije, ki ne more opravljati

Adjustaža valjarne debele pločevine (Foto L. Kučina)

določenih del in nalog, po katerih se ocenjuje invalidnost, z več kot polovico polnega delovnega časa, če izpolnjuje pogoje za pridobitev pravice do invalidske pokojnine, ne glede na to, ali ga je mogoče s prekvalifikacijo in dokvalifikacijo usposobiti za drugo ustrezno delo.

Sicer pa osnutek zakona predvideva, da se invalidska pokojnina določa od povprečnega osebnega dohodka, ki se ugotavlja na enak način kot za starostno pokojnino. Če gre za manj kot 10 let pokojninske dobe, se višina pokojnine določa na temelju povprečnega osebnega dohodka, ustvarjenega v času celotnega trajanja zavarovanja.

Višina invalidske pokojnine poudarja osnutek zakona, ne more biti manjša od višine starostne pokojnine za enako pokojninsko dobo.

Določbe zakona o najnižjem (alternativno je predlagano tudi najvišjem) znesku starostne pokojnine in o njenem usklajevanju, se uporabljajo tudi za pridobivanje in določanje invalidske pokojnine.

DRUŽINSKA POKOJNINA

Pravico do družinske pokojnine imajo zakonci, otroci, rojeni v zakonu in nezakonski otroci, posvojenci, pastorki, vnuki in drugi otroci brez staršev, ki jih je zavarovalec vzdrževal, nadalje starši (oče in mati, oči in mačeha) in posvojitelji, ki ga je zavarovalec vzdrževal. Novost je v tem, da je krog družinskih članov razširjen tudi na druge otroke brez staršev, ki jih je zavarovalec vzdrževal.

Družinsko pokojnino lahko zahteva tudi zakonci iz ločenega zakona, če mu sodna odločba priznava pravico do vzdrževanja.

Pravico do družinske pokojnine pridobijo člani družine, če je umrla zavarovalec dopolnil najmanj 5 let zavarovanja ali najmanj 10-letno pokojninsko dobo, nadalje, če je izpolnil pogoje ali je dobival invalidsko pokojnino ali pa so mu bile priznane pravice na temelju preostale delovne zmožnosti.

Višina družinske pokojnine se določa v skladu s številom družinskih članov, ki so upravičenci do te pokojnine. Pri tem pa odstotek za njeno določanje ne sme znašati manj kot 70 odstotkov od tega zneska za enega družinskega člana, če gre za zakonca ali otroka brez obeh staršev.

Osnutek zakona tudi predvideva, da se določbe o najnižjem (po alternativnem predlogu tudi najvišjem) znesku starostne pokojnine in njenem usklajevanju, uporabljajo tudi glede uveljavljanja in določanja družinske pokojnine.

DENARNA NADOMESTILA ZA TELESNO OKVARO

Osnutek zakona posebej ureja vprašanje denarnih nadomestil za telesno prizadetost. Tako je predvideno, da zavarovalec, pri katerem nastane telesna okvara v času trajanja zavarovanja pridobi pravico do denarnega nadomestila pod enakimi pogoji glede pokojninske dobe kot uveljavlja pravico do invalidske pokojnine. Ta pravica se naprej ostaja ena od temeljnih pravic, ki zagotavljajo določena nadomestila zavarovancu, pri katerem je bistveno poškodovana telesna integriteta, ne glede na to, ali ta poškodba povzroči invalidnost ali ne.

Sicer pa je predlagano, ko gre za poklicne bolezni, da bi namesto z družbenim dogovorom, listo in odstopke telesnih okvar v bodoče določala samoupravna interesna skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

PRIDOBIVANJE IN DOLOČANJE PRAVIC BORCEV NOV

Poseben del osnutka zakona predlaga, da se pravice borcev NOV pokojninskega in invalidskega zavarovanja še naprej urejajo v okviru sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Podobno kot doslej naj bi tudi v bodoče veljali za te ljudi ugodnejši pogoji.

Predlagana rešitev izhaja iz ocen, da je dosežena raven varstva borcev NOV v veljavnem sistemu zadovoljiva in da ni potrebe za pomembnejše spreminjanje sistema.

S tem pa se ne izključuje možnost, da bi republiki in pokrajinski predpisi uredili posamezne pravice borcev, kakršne določa zvezni predpis, v večjem obsegu, ali pa, da bi v sistem vključili tudi druge pravice.

Pravice borcev NOV se po osnutku zakona zagotavljajo zavarovancem, ki so ves čas do vključitve v NOB oziroma od začetka aktivnega in organiziranega dela za NOV do 15. maja 1945 sodelovali v NOB in se jim računa poseben čas v dvojnem trajanju.

Borec NOV pred 9. septembrom 1943 pridobi po osnutku zakona pravico do starostne pokojnine ne glede na starost, ko dopolni 35 let pokojninske dobe (moški) oziroma 30 let (ženske), nadalje, ko moški dopolni 55 let življenja oziroma ženska 50, če je kadarkoli dopolnil 20 let pokojninske dobe.

Če ima borec najmanj 15 let pokojninske dobe, od tega najmanj 10 let zavarovanja, lahko posebna komisija izjemoma prizna pravico do starostne pokojnine ne glede na dopolnjena leta življenja, če tako zahteva borčevsko zdravstveno stanje in njegova delovna sposobnost.

Borec NOV pred 9. septembrom 1943 lahko pravice do starostne pokojnine uveljavi z dopolnitvijo 60 oziroma 55 let življenja in s 40 oziroma 35 let pokojninske dobe. Pri tem se mu obdobje posebne dobe, računane v dvakratnem trajanju ne računa v pokojninsko dobo, temveč se vanjo vračunava ta doba v enojnem trajanju.

Borec, ki zaradi nastale invalidnosti ne more opravljati del in nalog več kot polovico delovnega časa, pridobi pravico do invalidske pokojnine, če izpolnjuje pogoje glede pokojninske dobe za pridobitev pravice do te pokojnine, in sicer ne glede na to, če lahko opravlja druga ustrezna dela in naloge.

Borcu NOV se pokojnina določa od povprečnega osebnega dohodka na enak način kot drugim zavarovancem. Če pa je zanj to ugodnejše, so pokojnina določa od mesečnega povprečja osebnega dohodka, ki ga je dobival v katerikoli petih zaporednih letih zavarovanja.

Pri določanju pokojnine se borcu NOV upošteva povprečni osebni dohodek, ki ustreza najmanj višini povprečja osebnih dohodkov delavcev v Jugoslaviji v zadnjem letu pred letom, v katerem se uveljavlja pokojnina, povečanim za šest odstotkov.

Borcu se višina starostne pokojnine določa v odstotku od povprečnega osebnega dohodka po dolžini pokojninske dobe in znaša za 15 let pokojninske dobe 45 odstotkov od povprečnega osebnega dohodka (za moške) in 47,5 odstotka za (ženske).

Višina invalidske borčevske pokojnine se določa v odstotku od povprečnega osebnega dohodka prav tako po dolžini pokojninske dobe. Za 15 letno dobo pripada moškemu 45 odstotkov od povprečnega osebnega dohodka, ženski pa 55 odstotkov.

Borčevske pokojnine se povečajo za vsako nadaljnje leto pokojninske dobe po 15 letih moškemu po 2 odstotka letno, ženski pa po 2,5 odstotka od povprečnega osebnega dohodka. Tako določena pokojnina pa lahko doseže največ 85 odstotkov povprečnega osebnega dohodka.

Borcu NOV, ki uveljavi pokojnino z dobo, krajšo od 35 let (moški) in 30 let (ženska), se znesek pokojnine, obračunane po dopolnjeni pokojninski dobi, poveča za 60 odstotkov, vendar sme znašati največ 85 odstotkov od povprečnega osebnega dohodka.

Osnutek zakona predvideva, da borec NOV, ki se je v narodnoosvobodilni boj vključil po 9. septembru 1943 ali pozneje pridobi pravico do pokojnine pod enakimi pogoji in na enak način kot drugi zavarovanci.

Če temu borcu pripada manjša pokojnina od 85 odstotkov povprečnega osebnega dohodka, se mu znesek pokojnine poveča, borcu, od 9. septembra in do konca leta 1943 za 60 odstotkov, borcu od leta 1944 za 30 odstotkov in borcu od leta 1945 za 10 odstotkov.

Poleg tega se zavarovancu - državljanu SFRJ, ki je bil po 6. aprilu 1941 v ujetništvu ali internaciji, v taboriščih vojnih ujetnikov oziroma internirancev, ki je neprekinjeno aktivno in organizirano sodeloval v narodnoosvobodilnem gibanju in je po prihodu iz taborišča bil na razpolago temu gibanju ter je nadaljeval aktivno delo, vendar mu ta čas ni bil priznan v dvojnem trajanju, pokojnina, ki je določena v manj kot 85 odstotkih povprečnega osebnega dohodka, poveča za 30 odstotkov, vendar ne sme preseči omenjenih 85 odstotkov povprečja.

Tudi borci NOV, ki so se vključili 9. septembra 1943 ali pozneje, so upravičeni, da se jim obdobje posebne dobe v dvojnem trajanju ne vračunava v pokojninsko dobo ali pa se vračunava v enojnem trajanju.

Članom družine borca NOV pred 9. septembrom 1943, ki je ob smrti izpolnjeval pogoje za starostno pokojnino, lahko posebna komisija prizna pravico do družinske pokojnine, če so za to izpolnjeni predvideni pogoji.

Pogojine borcev NOV pa se usklajujejo na enak način kot pokojnine drugih zavarovancev.

Določbe omenjenega zakona se, glede pridobitve in določanja pravic, uporabljajo tudi za zavarovance, udeležence španske državljanske vojne od 1936-1939.

Ustrezne določbe osnutka zakona veljajo tudi za zavarovance - udeležence narodnoosvobodilnega gibanja Grčije, ki so državljani SFRJ.

POKOJNINSKA DOBA

Pokojninska doba, s katero zavarovanci pridobivajo in uresničijo pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja po osnutku zakona, zajema čas zavarovanja od 1. januarja 1973, ki se računa v dobo zavarovanja, nadalje čas, dopolnjen do 31. decembra 1972, ki se računa kot obdobja zavarovalne dobe in posebne dobe. V dobo zavarovanja se računa čas, ki ga je zavarovalec po dopolnjenih 15 letih življenja prebil v delovnem razmerju, oziroma je opravljal delo, zaradi katerega je bil obvezno zavarovan.

Glede zavarovalne dobe, dopolnjene po 1. januarju 1973, osnutek zakona predlaga nove rešitve. Predvsem se računanje zavarovalne dobe v času, ko je bil posameznik v delovnem razmerju z nepolnim delovnim časom, ne pogojuje s tem, da je to delovno razmerje trajalo najmanj polovico polnega delovnega časa.

Nadalje osnutek zakona predlaga, da se v dobo vračuna tudi čas, ko je bil posameznik zavarovan kot individualni kmet.

ZAVAROVALNA DOBA S POVEČANIM TRAJANJEM

Po zakonskem osnutku se zavarovancem, ki delajo v posebej težkih in zdravju škodljivih pogojih oziroma imajo delovne naloge, pri katerih po dopolnitvi določene

PREGLED ŠTEVILA UPOKOJENCEV, LOČENO INVALIDSKIH IN STAROSTNIH ZA OBDOBJE 1961-1980 V ŽELEZARNI JESENICE

Leto	Invalidsko	Starostno	Vseh
1961	55	130	185
1962	40	176	216
1963	38	154	192
1964	40	84	124
1965	59	102	161
1966	65	171	236
1967	54	79	133
1968	80	93	173
1969	61	108	169
1970	55	111	166
1971	45	87	132
1972	24	95	119
1973	34	93	127
1974	28	52	80
1975	30	61	91
1976	29	58	87
1977	31	73	104
1978	45	73	118
1979	30	91	121
1980	52	101	153
Skupaj	895	1993	2887
%	31	69	100

Poprečno letno upokojenih:

- invalidsko 45 ali 0,69 zaposlenih
- starostno 99 ali 1,52 zaposlenih
- vseh 144 ali 2,21 zaposlenih
- na enega starostnega upokojenca 0,45 invalidskih

starosti ne morejo z uspehom opravljati svoje poklicne dejavnosti, zavarovalna doba računa s povečanim trajanjem (beneficirana doba). Njena stopnja je odvisna od teže in škodljivosti dela, oziroma od narave dela in lahko znaša največ 50 odstotkov.

Zavarovalna doba s povečanim trajanjem se računa tudi zavarovancem, ki so bili v delovnem razmerju skupaj najmanj 5 let, pri čemer so delali polni delovni čas, kot tudi zavarovancem s telesnimi okvarami od najmanj I. do VI. skupine, slepih osebam, nadalje osebam, ki so zbolele za distrofijo in podobnih mišičnih ter živčnomišičnih bolehnih ali so paraplegiki oziroma so zboleli za cerebralno in otroško paralizo. Sem sodijo tudi civilni invalidi vojne z najmanj 70 odstotno telesno okvaro v skladu s predpisi o invalidskem zavarovanju.

Tem zavarovancem se vsakih 12 mesecev efektivnega delovnega razmerja računa, kot da je trajalo to delovno razmerje 15 mesecev oziroma 18 mesecev zavarovanja, kakor predlaga alternativna rešitev. Tem ljudem se tudi starostna meja za pribitev pokojnine zmanjšuje za po eno leto dni za vsakih pet let, alternativno pa je predlagano, da bi se zmanjševala na vsaka tri leta, dejansko prebita na takem delu.

V zavarovalno dobo s povečanim trajanjem se računa tudi čas, ko so bili zavarovanci zavarovani v vojaškem zavarovanju ali so bili kot civilne osebe v službi v JLA, razen čas, prebit v enoti, in sicer pod pogoji in v obsegu, določenim s predpisi, ki urejajo pokojninsko in invalidsko zavarovanje vojaških zavarovancev.

URESNIČEVANJE IN IZVAJANJE PRAVIC

Ob upoštevanju, da delavci, združeni v samoupravne interesne skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v njih določajo in urejajo svoje pravice, zagotavljajo sredstva za njihovo izvajanje in uresničujejo tudi svoje samoupravne pravice. Osnutek zakona predlaga, da se pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja uresničujejo v teh skupnostih.

Glede krajevne pristojnosti za uresničevanje pravic, osnutek zakona zastopa načelo, da se pravice uveljavljajo v tisti skupnosti, na katere območje je bil delavec nazadnje zavarovan.

Predvidena pa je možnost, da delavec na lastno zahtevo uveljavlja pravice v skupnosti, na katere območje je bil zavarovan pretežen del dobe.

V primeru, ko se pravice uveljavljajo zaradi nesreče pri delu ali poklicne bolezni, je po osnutku zakona odločilno, pri kateri skupnosti je bil delavec zavarovan, ko je prišlo do nesreče, oziroma ko je zbolel za poklicno boleznijo.

Osnutek zakona na nov način rešuje vprašanje varstva in uporabe pravic delavcev. Predvideno je namreč, da se varstvo pravic uresničuje v skupnosti, skladno z zakonom in samoupravnim splošnim aktom, in sicer v dvostopenjskem postopku. Poleg tega je predvideno tudi sodno varstvo.

Osnutek zakona posebej predvideva, da je v primerih podobno kot v sedanjem sistemu, ko je pokojninska doba dopolnjena oziroma določena na območju dveh ali več skupnosti, vsaka od njih dolžna skupnosti, ki je priznala pravico do pokojnine, nadomestiti del pokojnine, določene po celotni pokojninski dobi. Variantno je predvideno, da bi to veljalo za dobo, dopolnjeno po 31. decembru 1972.

Ker pa so v postopku spremembe določb veljavnega zakona, po katerih bi se nadomeščanje dela pokojnin uveljavljalo samo za dobo, dopolnjeno po 31. decembru 1972, je končna odločitev odvisna od sprejema omenjenih sprememb.

V predhodnih in končnih določbah pa je med drugim predvideno, da bi se opravilo preverjanje vseh pokojnin, uveljavljenih do začetka uveljavitve zakona. S tem bi vsem upokojemcem omogočili uveljavljanje ugodnosti, ki jih predvideva osnutek zakona.

Prav tako je predvideno, da bi osebam, ki po sedanjih predpisih niso mogle uveljaviti pravice do pokojnine, omogočili uveljavitev teh pravic zaradi ugodnejših pogojev v novem zakonu.

(Poročevalec, 12. maja 1981)

KOLIKO JE UPOKOJENCEV V SFRJ IN POSAMEZNIH REPUBLIKAH IN POKRAJINAH

Vrsta pokojnine	SFRJ	SR BIH	SR ČG	SR Hrv.	SR Mak.	SR Slov.	SR Srb.	SAP Kosovo	SAP Voj.
starostna	598.774	60.496	14.696	160.931	38.368	109.603	143.198	7.903	63.579
invalidska	564.684	89.314	17.448	155.465	22.155	56.554	140.588	17.147	66.013
družinska	444.255	70.708	12.335	120.166	22.378	60.948	98.006	11.769	47.945
Skupaj vseh	1.607.713	220.518	44.479	436.562	82.901	227.105	381.792	36.819	177.537
Štev. invalid. pokoj. v odn. na eno star. pokojnino	0,94	1,48	1,19	0,97	0,58	0,52	0,98	2,17	1,04

Število upokojemcev na Gorenjskem po občinah - stanje maj 1981

Vrsta pokojnine	Gorenjska	Jesenice	Kranj	Radovljica	Škofja Loka	Trzin
starostna	12.490	2.198	4.583	2.384	2.054	1.271
invalidska	6.184	1.044	2.121	1.277	1.048	694
družinska	5.817	1.387	1.807	1.268	1.002	378
SKUPAJ vseh	24.491	4.609	8.511	4.929	4.104	2.338
Štev. invalid. pokoj. v odnosu na eno starostno pokojnino	0,49	0,47	0,46	0,53	0,51	0,54

Ti podatki nam dovolj nazorno povedo, da je pri branju analiz o številu upokojemcev vedno treba pogledati, za katero regijo ali občino so podatki in tudi, za katero obdobje. Ne kaže splošno govoriti o prevelikem invalidskem upokojevanju, če istočasno ne prikažemo naporov in tudi uspehov pri vključevanju invalidov v delo, in teh pri nas v Železarni, kljub večkratnim težavam, ni malo. Iz naslednjega pregleda je razvidno, da so podatki za Železarno celo ugodnejši od podatkov za občino Jesenice.

(Nadaljevanje z 1. strani)

spodarske razmere, saj je iz uvoza blokiran dotok vseh vrst energetskih virov, surovin itd. Radijske postaje, tisk in druge oblike javnega obveščanja plavega izvajajo odkrito sovražno propagando zoper naše politično vodstvo, organizirane pa so tudi sovražne skupine, ki drzno napadajo politiko zveze komunistov pa tudi naše gospodarske ukrepe. Izvedeni so bili tudi že nekateri diverzantsko-teroristični napadi. Vse kaže, da je tovrstna aktivnost usmerjena predvsem na strateško pomembne objekte z namenom ustvarjanja negotovosti in panike v naši državi.

Vse to ima za posledico, da je prisotna potrošniška mrzlica, otežkočena je normalna preskrba, pojavljajo pa se tudi zastoji v proizvodnji. Zaradi povečanega prihoda naših državljanov iz tujine so organi za notranje zadeve v popolni mobilnosti. Nastale izredne razmere so povzročile, da se večina odločitev sprejema v ozkih krogih, zaradi vpoklica v oborožene sile je prizadeto celotno delovanje družbenega, političnega in gospodarskega sistema, čutijo se motnje v proizvodnji, zaradi nepopolnega informiranja je čutiti nemir med prebivalci. Zaradi tega v vseh sredinah pospešeno poteka akcija za usklajeno delovanje po obrambnih načrtih, zlasti pa priprave za delo v vojni.

Na podlagi vojaško politične situacije je vodstvo SFRJ namreč ocenilo, da bo izvršena oborožena agresija na SFRJ. V zvezi s tem je bil dan ukaz, da se takoj opravi mobilizacija nekaterih enot in uvede stalna bojna pripravljenost.

Ocenjeno vodstva SFRJ in njegovemu pozivu na obrambo države so

se odzvali delovni ljudje in občani v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela naše občine.

Citirana situacija, ki je seveda namišljena, je dajala vsebinsko celotni letošnji akciji NNNP v jeseniški občini. V krajevnih skupnostih so bili aktivirani ukrepi za pripravljenost, s stopnjevanjem - zaostrovanjem - položaja pa je bila izvedena tudi vojna organizacija krajevnih skupnosti. V vseh krajevnih skupnostih so pričeli s pripravami, ki so se nanašale predvsem na formiranje delovnih brigad, zagotavljanje gradbenega materiala, zagotavljanje prevoznih sredstev, sodelovanje pri pripravi minkov, protiklopnih ovir, protidesantno ureditev prostora, evakuacijo prebivalcev in materialnih dobrin, oskrbo bolnih in ostarelih občanov itd. Tudi v organizacijah združenega dela so pričeli izvajati ukrepe za pripravljenost, preverili pa so že tudi mobilizacijske sposobnosti za vzpostavitev vojne organizacije.

Odziv delovnih ljudi in občanov je potrdil pričakovanja, saj se je pokazalo dejstvo, da naši ljudje pri obrambi ustavnega, družbenopolitičnega in gospodarskega sistema naše socialistične samoupravne domovine ne poznajo alternativ in dilem. V celoten sklop aktivnosti so se seveda že od vsega začetka vključili tudi: izvršni svet z upravnimi organi, družbenopolitične organizacije, občinski štab civilne zaštite, občinski štab za teritorialno obrambo in drugi organi. Skratka, pričakovana agresija plavljih je v enotni in hitri akciji strnila prizadevanja vseh za obrambo domovine, za obrambo Titove dediščine.

POROČILA O AKTIVNOSTIH V KRAJEVNIH SKUPNOSTIH IN ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA V PRVIH JUTRANJH URAH

KRAJEVNA SKUPNOST RATEČE

V krajevni skupnosti Rateče smo ob 5. uri s kurirji mobilizirali komite za LO in družbeno samozaščito. Na sedežu krajevnih skupnosti smo pričeli z izvajanjem ukrepov za pripravljenost, in sicer: pregled načrtov ukrepov za pripravljenost, sodelovanje z oboroženimi enotami, formiranje delovnih skupin za ureditev obrambnih objektov na borbenih položajih.

Zaradi pričakovanja agresije v smeri Trbiž-Jesenice se vsi operativni deli civilne zaštite in drugi organi v krajevni skupnosti intenzivno pripravljajo na izvajanje zaščitnih ukrepov ob eventualnih zračnih in drugih napadih. Štab komiteja je vzpostavil zvezo s pomočjo kurirjev z obmejnimi oboroženimi silami, katerim je zagotovil delovno brigado, ki je opremljena s potrebnimi delovnimi sredstvi za pripravo borbenih položajev.

Štab pripravlja evakuacijo prebivalstva z najnujnejšo opremo in evakuacijo živine po že prej pripravljenem načrtu. Za varovanje objektov, občanov in njihovega imetja je aktivirana narodna zaščita, ki ima tudi nalogo skrbeti za red. Aktivirana je tudi enota prve medicinske pomoči in gasilsko-tehnična ekipa. Aktivno deluje tudi komisija za informativno-propagandno aktivnost, ki občane sproti obvešča o nastali situaciji.

KRAJEVNA SKUPNOST KRANJSKA GORA

Zaključna akcija poteka v skladu z obrambnim načrtom krajevnih skupnosti in v skladu z nastalo situacijo po dani predpostavki. Izvršena je mobilizacija krajanov, in sicer dveh vodov za formiranje delovne brigade, ki bo izvršila nalogo pri izvedbi ukrepov vseh oblik oviranja sovražnika. Postavljena je povezava z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami v krajevni skupnosti za izvajanje in usklajevanje skupnih nalog pri obrambi teritorialne krajevnih skupnosti, zaščito prebivalstva in imovine. V teku so vsi ukrepi za redno nadaljevanje dela na področju gospodarskih dejavnosti in krajevnih skupnosti kot celote, to je v gostinstvu, turizmu in kmetijstvu. Prebivalstvo je obveščeno in poučeno o namenu sovražnika ter o njegovih nalogah pri izvajanju akcije z dodatnim poukom glede posameznih ukrepov in samozaščite.

HTDO GORENJK - TOZD HOTELI KRANJSKA GORA

Komite za LO in družbeno samozaščito se je sestel ob 4.30 in na osnovi programa pričel z delom, in sicer:

1. Vzpostavil je dežurno službo.
2. Kurirji so raznosili vabila za vpoklic pripadnikov civilne zaštite in deloma narodne zaštite. Akcija je potekala izredno hitro in natančno.
3. Obdelan je bil celotni program civilne zaštite in narodne zaštite po obrambnem načrtu.
4. Ob 7. uri je bilo poslanih nekaj pripadnikov civilne zaštite v hotel Slavec v skladišče, kjer je izbruhnil požar. Pri tem je bilo ugotovljeno, da so gasilski aparati uporabljeni in normalno delujejo, kakor tudi hidrant z vodo.
5. Improviziral je tudi poljsko kuhinjo v bližini Kranjske gore.
6. Vzpostavil je vse zveze s krajevno skupnostjo, ki deluje dobro.

KRAJEVNA SKUPNOST DOVJE-MOJSTRANA

Politični komite je bil formiran ob 5. uri; tako je začela delovati kurirska služba za sklic vodij enot CZ, ki so takoj začeli s svojo dejavnostjo, preverjanjem opremljenosti in s konkretnimi zadolžitvami. Medtem se je politični komite preimenoval v vojni komite in tudi takoj pričel z delom, preveril obrambni

načrt krajevnih skupnosti, pripravljenost delovnih desetov, ki tvorijo delovno brigado 120 članov, preskrbo materiala za izvajanje inženirskih zagotovitev po programu NNNP '81, s katerim je zadolžena krajevna skupnost.

Organizirana je zagotovitev prevoza materiala in ljudi na ogrožena mesta, istočasno pa se izvaja usklajevanje z OZD KO-OP Mojstrana, TOZD LIP Bled, osnovno šolo 16. december Mojstrana in naravnim zdraviliščem Triglav, s katerimi je bila vzpostavljena kurirska zveza za usklajevanje potreb glede na trenutno nastalo situacijo.

KOVINSKA OPREMA MOJSTRANA

Odbor za LO in družbeno samozaščito se je sestel ob 6. uri in začel delati po predvidenem programu. Ob 6.50 smo javili krajevni skupnosti, da delamo po programu. Ob 7.35 smo sprejeli sporočilo KS, da pričnemo z mobilizacijo, ki smo jo izvedli s kurirji.

Po ukazu skupščine občine Jesenice smo z mobilizacijo pripravljeni za izvajanje načrta »proizvodnja in storitev« v vojni pripravljenosti.

KRAJEVNI SKUPNOSTI HRUŠICA IN PLANINA POD GOLICO

Dopisnik občinskega poverjenstva za informiranje, ki je obiskal komiteja za LO in družbeno samozaščito v KS Hrušica in Planina pod Golico je že ob prihodu opazil živahno dejavnost. Na vseh pomembnejših mestih v naseljih stražijo člani enot narodne zaštite. Pred sedeži komitejev preverjajo pooblastila oziroma identiteto obiskovalcev. V prostorih, kjer zasedajo komiteji, je povsod živahno. Člani odborov TO in DS so se sestali v predvidenem času. Vsem so bili osnovna za akcijo že pripravljene obrambni in mobilizacijski načrti. Seznani so se z nastalo situacijo, izdelali varnostne ocene na podlagi agresije in drugih krajevnih okoliščin.

V KS Hrušica so vpoklicani kurirji takoj mobilizirali delovno brigado 40 krajanov. Razdeliti so jo morali v dve skupini, vsako z določeno nalogo na svoji lokaciji. Položaj je zahteval mobilizacijo delovnih in transportnih sredstev po načrtu. Enote narodne zaštite so izvedle stalen nadzor nad ozemljem in globinsko varovanje meje. Komite nadaljuje z delom.

V KS Planina pod Golico je bila enota narodne zaštite dejavna že od 2. ure naprej, poskušala je odkriti ture diverzantske skupine, pri tem je dobro sodelovala z obveščevalci. Do časa poročanja je bil pregledan že skoraj ves teren KS. Ugotovljajo, da je teren zelo obsežen in razgiban, da pa številčno majhna krajevna skupnost težko sestavi dovolj veliko enoto, ki bi lahko imela dober pregled nad celotno površino.

Sestel se je gospodarski odbor. Njegova komisija za preskrbo je ugotovila zadostne zaloge živil v trgovini. Takoj je organizirala prehrano in drugo preskrbo enotam. Komite preverja ustreznost obrambnega in mobilizacijskega načrta z vidika kadrovske zasedbe in vsebine. CZ deluje od 9. ure, preverja načrte in ukrepe, kajti potrebna je bila že dejavnost, ki je načrt ni predvidel. Gasilska služba dežura že od 5. ure, ob 10.30 so bili gasilci v akciji gašenja, z radijsko UKV zvezo so povezani z občinskimi štabom CZ in drugimi občinskimi organi na Jesenicah. Gasilski avto je v stalni pripravljenosti za gasilske in morda za druge intervencije.

KRAJEVNA SKUPNOST PLAVŽ

V okviru zaključne akcije NNNP '81 so bili že ob 4.15 poklicani predsednik odbora za LO in DS, pred-

Nastop ekip za protikemično zaščito (Foto B. Blenkuš)

sednik skupščine, delegatov KS Plavž, le predsednika vojnega komiteja ni bilo možno doseči brez kurirja.

Ob 4.30 je predsednik odbora za LO in DS sklical vodjo kurirjev, načelnika narodne zaštite in poveljnika civilne zaštite ter predsednika odbora za mobilizacijo KS in organiziral zaščito stavbe KS in zgradbe občinskih družbenopolitičnih organizacij. Ob udeležbi vseh navedenih je bil ob 5. uri izdan ukaz o sklicu članov sveta KS v vojnem sestavu, organizirana je bila kurirska služba, ob 5.40 pa se je sestel tudi že zbor članov KS v vojnem sestavu, članov odbora za LO in DS, članov vojnega komiteja, članov komisije za mobilizacijo in poveljnih delovnih brigad.

Do 7. ure smo nato preverili izvajanje načrtov za delovanje v dani situaciji in usklajevali delo odborov ter posameznih komisij, ki je z obrambnimi načrti predvideno za KS Plavž v akciji NNNP '81.

Ob 7. uri je bil izdan ukaz o splošni mobilizaciji. Akcija je potekala na konkretni predpostavki sicer predvidene agresije sovražnikovega napada na področju krajevnih skupnosti.

KRAJEVNA SKUPNOST SAVA

Danes ob 5. uri je bil najprej sestanek vseh organov KS za delovanje v izjemnem položaju, na katerem je bila podana informacija o stanju, ki je zahtevalo konkretne ukrepe, v okviru katerih so komisije v skladu z obrambnimi načrti opredelile svoje konkretne naloge. Vojni komite je pripravil oceno političnega stanja, finančno-gospodarska komisija je proučila stanje gospodarstva, prav tako je svojo oceno opravila idejno-politično-informativna komisija.

V tem času je bil aktiviran štab CZ in NZ. V zvezi z vsem tem lahko že ocenimo, da tudi kurirska služba dobro deluje.

V okviru civilne zaštite v tem času pripravljamo ukrepe, potrebne ob predvideni agresiji sovražnika. Ti ukrepi zajemajo še predvsem naloge zaklanjanja prebivalstva, usposabljanje novih članov enot CZ, pripravo na evakuacijo ter utrditev zvez med posameznimi ekipami CZ na področju KS Sava.

Treba je še dodati, da komite za LO in DS deluje v polni zasedbi, medtem ko so komisije nekoliko okrnjene, ker imajo posamezni člani zadolžitve tudi v svojih delovnih organizacijah.

KRAJEVNA SKUPNOST PODMEŽAKLJA

Ob današnji akciji NNNP '81 se je vojni komite za SLO skupaj z odborom za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito v KS sestel ob 5. uri.

Na prvem sestanku so bili navzoči seznanjeni s programom akcije, glede na vojno stanje pa se je celotni odbor že preselil na rezervno lokaci-

jo. Takoj je bila aktivirana kurirska služba, istočasno je bila mobilizirana narodna zaščita z vsemi tremi vodji ter štab CZ. Zaščiteni so bili vsi pomembni objekti, opredeljeni v obrambnem načrtu. CZ je bila zadolžena za pomoč prebivalstvu, ki se je ob železniški progi evakuiralo proti Kočni in Blejski Dobravi. 22 ostarelih in bolnih oseb je bilo s pomočjo socialnega varstva in mladih pripeljanih s konjsko vprego. Ostali prebivalci so se v času bombnega napada skrili v kletne prostore, druga zaklonišča in ob obronke Mežaklje. Člani narodne zaštite so tudi zaščitili poškodovane stavbe, v tem času pa že poteka organizirana akcija gasilcev in delovnih brigad za posredovanje in pomoč. Ob preselitvi na rezervno lokacijo je vojni komite odpeljal s seboj tudi vse pomembnejše dokumente, ostale pa uničil.

KOVIN

Odbor za LO in DS se je sestel ob 5. uri in pričel izvajati ukrepe za pripravljenost po obrambnem načrtu. Odbor deluje samostojno in zaenkrat še ni začel sodelovati s KS Podmežaklje. Vse naloge so bile dosedaj po programu izvršene v celoti. Trenutno pa poteka po programu ukrep splošne mobilizacije.

KRAJEVNA SKUPNOST BLEJSKA DOBRAVA

Ob 4.50 je bil mobiliziran komite in aktivirana kurirska služba, istočasno pa delovno mesto komiteja zavarovano z narodno zaščito. Ob 5. do 7. ure je bila opravljena politična ocena, pregledani obrambni načrti in podana varnostna ocena. V tem času je bila vzpostavljena zveza s štabom civilne zaštite na Jesenicah. V razpravah so bile dane pripombe na obrambni načrt, ki se bodo upoštevale pri nadaljnjem izpolnjevanju načrta. Delu prisostvuje tudi varnostnik iz izpostave milice. Ob 7.30 je bila aktivirana CZ z enoto prve pomoči in gasilsko enoto. Vzpostavljene so bile tudi potrebne zveze s civilno zaščito v OZD.

ISKRA, TOZD TEL BLEJSKA DOBRAVA

V skladu z zaključkom akcije NNNP '81 se je v Iskri, TOZD TEL Blejska Dobrava ob 5. uri sestel odbor za SLO in DS ter štab civilne zaštite temeljne organizacije. Do 8. ure je odbor pregledal načrt ukrepov za pripravljenost in preveril mobilizacijske sposobnosti v temeljni organizaciji ter ugotovil:

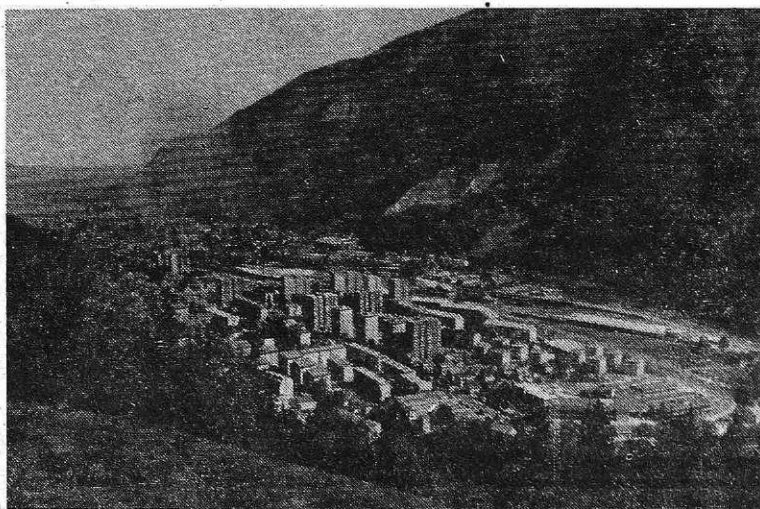
1. Delo kurirske službe je učinkovito, saj so bili opravljeni pozivi, določeni kurirji in ažurirani naslovi.
2. Od 6. ure dalje je vzpostavljena zaščita pri glavnem vходу v tovarno, ki jo opravljajo štirje pripadniki narodne zaštite izmenično.
3. Po 7. uri so pričeli preverjati in izvajati proizvodni načrt po načrtu delovanja v vojni.
4. Štab civilne zaštite je preveril načrt CZ in izvedel ukrep za pripravljenost in pregledal opremo. Štab civilne zaštite je tudi proučil navodila za priprave in izvajanje štabne vaje na področju CZ in po situaciji št. 1 sprejel potrebne rešitve in ukrepe.

Pisno smo dostavili prvo poročilo za štab krajevnih skupnosti - zveza dobro deluje.

KRAJEVNA SKUPNOST ŽIROVNICA

Odbor za LO in DS in komite za LO in DS sta pričela z delom ob 5. uri zjutraj po obrambnem načrtu. In sicer prva in druga stopnja, ki je zahtevala naslednje ukrepe pripravljenosti:

- organizirana je bila kurirska služba,
- preverjene so bile telefonske številke in izvajalci ukrepov, koliko poznajo svoje delo in naloge in v kakšnem stanju so njihova materialna sredstva. Glede prve stopnje zahtevnosti je bilo treba zagotoviti

Jesenška razglednica (Foto I. Kučina)

SEMENJ V BISTRICI

Jaz sem šla k teti, mamini sestrini Rezič. Črnologar na Hrušico in sem bila čez nekaj dni s to družino spet aretirana in iz zbirnega taborišča v Sentvidu izgnana v taborišče Gunzenhausen.

Sestra Marija je iz zapora šla k teti Ani Erjavšek na Jesenice. Jaz sem bila tedaj stara 13, sestra Marija pa 7 let. Ona je do konca vojne ostala na Jesenicah, jaz pa v taborišču.

V družini moje mame Minke so bile štiri sestre in brat Lambert, ki so ga ustrelili na Belem polju, starega 36 let, njegovo družino pa izgnali v taborišče. Materin dekliški priimek je bil enak kot očetov: poročila sta se dva Krivca.

Stanovali smo v veliki železniški hiši, ki stoji na desni strani pod cestnim klancem na Hrušici, v kateri je stanovalo deset strank. Hiši še danes pravijo 'špital', ker je bila menda nekoč v njej bolnišnica.

V Gunzenhausnu sem si neznanosko želela, da bi vsaj enkrat, pa četudi le za trenutek, videla očeta v partizanski uniformi. Nešteto noči sem sanjala o starših in se veselila snidenja po vojni. Mati se mi je prikazovala v sanjah, jaz pa nisem vedela, da je že mrtva in sem za njeno tragično usodo zvedela šele po vojni. Izmed vseh hrušičank so jo najbolj mučili, ker je bila žena vaškega sekretarja Osvobodilne fronte in partizanske celice. Bila je na transportu, ki je 20 dni vozil od Lesc do Auschwitz. Tisti, ki so bili z njo na transportu, so mi po vojni povedali, da je imela od bičanja take rane po hrbtu do pete, da se celo pot ni mogla usti. Izčrpana je v taborišču zbolela še za tifusom in čez dober mesec umrla. Njen pepel je ostal s tisočimi drugimi na Poljskem.

Po odhodu v ilegalo je bil oče vsekozi politični delavec partije in OF v Gornjesavski dolini. Padel je 10. marca 1944 pri kopališču pred Kranjsko goro kot sekretar okrajnega komiteja KPS in okrajnega odbora OF Kranjska gora, star 38 let.

Govoril sem z mnogimi tedaj aretiranimi Hrušičani in le eden mi je dejal, da se mu je aretacija zdelo silno smešna. To nenavadno izjavo sem slišal od Janka Branca in jo lahko razumemo le, če vemo, da je bil ob aretaciji star deset let.

»Z mamino Albino in bratom Marjanom smo že bili v postelji in se pogovarjali. Mama, zakaj pa očeta že dva dni ni domov? sem uprašal glasno in se zatopil v vprašanje: Zakaj mati molči?«

Janko, deset let si že star in bi lahko vedel, da živimo v hudih časih. V časih, ko je boljše, da čim manj vemo. Preveč vedeti in spraševati je lahko nevarno. Tudi tebe bodo spraševali o očetu, priliznjeno in hlapusko; sladko, kot bi se jim med cedil iz ust.

Janko in Marjan, prisluntna dobro, je rekla šepetaje, nekam čudno skrivnostno. Če vaju bo kdo spraševal o očetu, recita, da je šel v službo v železarno in da se ni več vrnil domov. Ne vemo, kaj se je zgodilo z njim.

Utihihla je in z bratom sva slišala, kako je kdaj pa kdaj globoko zajela sapo.

Mama, samo to nama povej, ali je v zaporu? se Marjan ni dal ugnati.

Ni v zaporu, sinko, je odvrnila mati. Prišel bo čas, ko bosta vse zvedela in tedaj bosta ponosna na svojega očeta.

Utihihli smo in se pogrezali v spanec, ko je začelo treskati po vratih. Aufmachen! Odprite! Aufmachen! Odprite!

Enkrat povelje v nemščini, drugič v slovenščini. Mati je prižgala luč in odprla. Med vrati sem zagledal gestapovca s pištolo v rokah, za njim pa policiste z brzostrelkami.

Takoj vstanite in se napravite! Z nami morate! je rezko ukazal v koroški slovenščini. Mati mi je naslednjega dne v zaporu povedala, da je bil to Zwick.

Kje imate moža? je uprašal mamo in stopil dva koraka naprej. Pod njegovo težo se je pod iz navadnih starih in izsušenih desk upognil in stara sobna omara zaškripala. Zwick se je ustrašil in se kot lisjak na kokuš vrgel za posteljo, drugi pa so skočili za zid na hodniku.

Ven iz omare, ven! je tulil Zwick, sicer bom streljal.

Plazil se je okoli postelje, poskakoval zdej na eno, nato na drugo stran, da bi imel boljši pregled proti omari in ugodnejši položaj za streljanje.

Branc, vemo, da si v omari. Vdaj se, če ti je življenje drago, če ti je kaj mar za družino.

Z mamino se nismo ganili; otrpnili smo, kot bi nas stisnil krč. Vedeli smo, da očeta ni v omari, zato se je vsaj meni, mami verjetno ne, zdelo Zwickovo poskakovanje neznanosko smešno.

Eden izmed policistov se je s strani približal omari, stegnil roko, prijel za ročaj stranice in sunkovito potegnil, da so se vrata omare hreščeče odprla. Zwick je osramočen zijal v prazno omaro. Morali smo se hitro obleči in oditi z njimi.

Pred Pajerjevo gostilno je nemo stala gruča ljudi. Slišala se je le nemška govorica in sem ter tja kak klic ali poziv.

Niso aretirali samo nas, sem pomislil in bilo mi je laže pri srcu. Policisti so mene, brata in še nekoga potisnili v avtomobil. Z bratom sva se spogledala in vse skupaj sprejela kot majhno pustolovščino. Prvič sva sedela v osebnem avtomobilu in prvič sva se v njem peljala na Jesenice. To nama bodo zavidali vaški otroci, ko jim bova pripovedovala.

Pred staro šolo na Jesenicah, ki ji pravijo Kosova graščina in v kateri so bili med vojno prehodni zapor, smo se ustavili. Gestapovec nas je kot ovce nagnal v neko mrčno sobo, ki bi bila pravašna za sestanke čarovnic in zlih duhov. Slišali smo, kako je avto prihajal, obračal in spet prihajal, vsakič z novimi aretiranci. V sobi sta bili tudi Erna in Marija Krivec. Starejši so bili silno v skrbeh; od živčne napetosti so si nekateri grizli nohte, zdaj s hitrim, zdaj s počasnejšim korakom so merili sobo od zidu do zidu, iz kota v kot. Potiho so momljali, ječali in se pri tem kremžili, zvijali ustnice, ki so se kdaj pa kdaj razlezele v dobrohoten nasmeh. Otroci smo jih radovedno opazovali, uživali kot na cirkuški predstavi in priznati moram, da so nam ti nesrečniki, ki so se zavedali svoje in naše nesreče, grozote časa, v katerem smo živeli, krajšali čas.

Četrtega dne so nas otroke poklicali ven, rekoč: Zdej pa le urno domov!

Pogledal sem v strogi obraz gestapovca z mrtvaško glavo na kapi in uprašal: Kje pa je avto? Zakaj nas ne odpeljeta tudi nazaj z avtom? Povesil sem glavo in proseče dejal: Tako rad bi se še enkrat peljal z avtom. Verschwinden! Zginite z Jesenic! je v odgovor odurno zadonelo med sivimi zidovi hodnika.

Domov? Toda kje je zdej najin dom? Mati je ostala v zaporu, kje je oče, z bratom nisva vedela. Šla sta k teti Micki Drešček na Hrušico.

Z bratom so naju spet aretirali čez pet dni, ko so aretirali veliko Hrušičanov. Iz zbirnega taborišča Sentvid pri Ljubljani so nas s transportom odpeljali v Gunzenhausen, 60 km od Nürnberga. Tu je bila tudi Črnologarjeva družina s Hrušice, več gorjanskih družin in družin iz kamniške občine.

Leto dni sva bila z bratom Marjanom skupaj v taborišču, potem so njega kot štirinajstletnega fanta delili za pomoč nekemu pleskarju v Nürnbergu, kjer je ostal do konca vojne, jaz pa v Gunzenhausnu. Pleskar je bil dober človek in je lepo ravnal z bratom. Kljub temu se ga je po vojni lotila tuberkuloza, ki ga je spravila v grob že leta 1947, starega 17 let.

Ko sem se po vojni vrnil na Hrušico, sem šele zvedel, kaj se je zgodilo s starši. Oče Janez Branc, star 41 let, je bil med organizatorji OF v vasi, v železarni pa je bil prometnik ozkotirne in rezerva za normalno progno. Bil je v partijski celici in odboru OF, ki ju je vodil predvojni komunist Ivan Krivec. Imela sta zveze s partizani, hodila na tajne sestanke, delovala kot aktivista v delovnem okolju: oče v železarni, Krivec pri železnici med železnici.

Tudi Ješe je bil povezan v organizaciji Osvobodilne fronte in je vsestransko pomagal, kjerkoli je bilo potrebno in kolikor je mogel. Delal pa je v železarni kot moj oče.

Četrtega julija 1942 pa je vas pretresla novica: gestapovci so aretirali Ješeta in Vero Robič. Vsem, ki so z njima sodelovali, je zadržalo srce, v mislih pa so tehtali različne možnosti: če grem v partizane, se bodo znesli nad družino, prijatelji in sorodniki; če je vmes izdaja, bodo prej ali slej zaprli tudi mene, me mučili in nazadnje ustrelili. Morda me bodo poslali v kako taborišče, in če mi bo sreča naklonjena, bom preživel vojno. Nekje iz brezna zavesti pa je prišepetaval glas: Saj gestapovci o tebi ničesar ne vedo. Le pogumno naprej, vse se bo dobro izteklo. Vsake nevihte je enkrat konec.

Moj oče ni bil naivnež, ki bi sam sebe zavajal, da se mu morda ne bo zgodilo ničesar. Se preveč dobro je vedel, koliko so jih Nemci za malenkost ali brez kakršne koli krivde že postrelili v Dragi in v drugih krajih po Gornjem in Srednjem. Štiri dni pred Ješetovo aretacijo so jih v Mostah pri Žirovnici osemindvajset, devetindvajset pa jim je pobegnil z morišča. Niti eden od teh ni sodeloval pri poizgusu cestnega in železniskega mosta, zaradi česar so jih ustrelili. Videl je te mučenike in njihove izmučene obraze, ko so mrtvi ležali na cesti. Vedel je, da govorice o strahotnem mučenju v gestapovskih zaporih niso navadne čenče, da je v resnici še veliko huje, kot ljudje pripovedujejo, saj tisti, ki so skusili najstrašnejše muke, niso mogli več govoriti, ker so bili že pod zemljo ali pa jih je pogoltnil krematorij.

(SE NADALJUJE)

Andraž je močno zardel. Trden ni bil. Zagret, pohlepen, ampak zelo prestrašen.

»Vsak lahko tako govori. Nikogar ne poznam, v politiko se nočem mešati,« je obupan vreščal Andraž in se obrnil k svojim, da bi mu pomagali. »Tudi če je hudo, priden človek lahko shaja z vsako oblastjo.«

»A, to bi povedal. Na začetku, pa bi razumel. Strah! Če lahko shajaš z vsako oblastjo, tudi nemško, fašistično, poizkusi. Meni je zelo žal, da sem prišel v tako hišo. Ničesar nočem od vas!«

Nanko jih je šinil z divjim pogledom, se zaobrnil, ko je zaslišal roteč glas:

»Partizan, ne hodi brez hrane in žganja. Dam ti, iz svojega. Če se ne strinjajo, grem od hiše. S takimi ljudmi ne bom živela,« je preteče kričala Breda.

Zaobrnila je Nanko, da je gledal proti mizi. Mama je jokala, gospodar je bil videti divji, hudo prizadet. Le hip je še premišljal.

»Sedi, partizan,« je spravljivo rekel. »Naj se, dali ti bomo še za ranjenega. Ne obljubim, da vas bomo podpirali. Tokrat damo. Ne pomnim, da doslej ne bi pomagali vsakomur, ki je bil pomoči potreben.«

Nanko je gledal Andraža. Stiske in bolečine ni mogel skriti. Ni pa bil pripravljen popustiti. Ko je postala tišina preboleča, se je Andraž z upognjeno glavo pognal iz sobe.

Makovčeva žena Stanka je odhitela iz sobe. Gospodar pa je silil Nanko, naj prigrizne.

»Moje sina skušajte razumeti,« se je opravičeval gospodar. »Tako rad ima kmetijo, ne misli na nič drugega, le na to — kako bi jo povečal. Grize se, kako bi boljše obdeloval zemljo, da bi več rodila. Meni daje posestvo občutek varnosti. Prijetno je, če lahko živis s prepričanjem, da se boš v težavah izvelel. Andražu pa je zemlja — strast. Vse misli se mu zaobrnejo v eno samo smer: ohraniti, kar imamo! Če bi bilo le mogoče — povečati! Vi tega ne morete razumeti. Poskušate pa lahko. Precej, ko sem videl, kako se vam je Sultan dobrihal, me je spreletelo — to je dober človek! Žival to nagonsko čuti, človek pa ne zmerom.«

VINKO TRINKAUS

(ODLOMEK IZ ROMANA)

9

UPORNIKI

Nanko je zardeval od hvale, skušal je razumeti opravičevanje, Andražovo ravnanje pa je vseeno obsojal.

»Veste, kaj me je v trenutku preganjalo,« je s polnimi usti momljaj Nanko. »Hotel sem vam zabrusiti: Edini, ki me je pri tej hiši prijazen sprejel, je bil — pes. Grdo, kaj. Ampak prvi trenutek je tako kazalo.«

Gospodar je globoko zavzdihnil. Privajeno je pograbil steklenico in krepko potegnil. Preganjavska žalost ga ni zapustila. Boleče je pogledal Nanko.

»Nekaj vam povem, čeprav me boste obsojali. Človeku je hudo ob misli: za pol hleba kruha, ki ga nekomu da, so ga pripravljene ustreliti in družino pahnuti v nesrečo. Krivde, kazni le morajo imeti svojo mero. Naposled, vi le streljate, ubijate. Kmet bi le pomagal.«

Nanko je podobne razlage večkrat slišal. V razgovorih, s političnimi, ki so te stvari bolj premislili, se mu je razkrilo, da je oboje povezano. Eno brez drugega ni mogoče. Partizani ne morejo brez hrane, brez boja Nemcev ni mogoče pregnati. Res bo padlo največ partizanov, ampak nevarnost grozi tudi vsakemu kmetu, ki da partizan hrano in tega ne prijavi policiji. Kmeta doleti smrt, če to odkrijejo.

»Prav zato, ker so fašisti takšni in nam pripravljajo strašno življenje, jih moramo pregnati: tudi, če nekateri zato ne bomo ušakali trenutka, ko bodo tukaj živel srečni Slovenci.«

Nanko še nikoli ni tako zavzeto prepričeval kmeta, da bi naposled razumel njihov boj. Tokrat je bil zdražen, užaljen. Mimo Andraža, ki bi ga najraje kresnil, je želel Bredi povedati, kako mora premišljati, da bo zbrala pogum in jim pomagala. Saj to je najbolj želel, da bi jim Breda pomagala in postala partizanka.

Makovčeva žena Stanka je pripravila toliko hrane, da je Nanko premišljal, če naj vse vzame. Saj lahko še pride, če so res pripravljene pomagati. V strahu, da bi jih užalil, je vzel veliko culo. Gospodar se je ponudil, da ga pospremi do kozolca. Na dvorišču pa je Nanko srečen opazil tudi Bredo, ki je hotela z njima.

Ko je Nanko segel Makovcu v roko, je gospodar v zadregi, neodločno rekel: »Če boste v stiski, kar pridite. Nekako si le moramo pomagati. Drugače bodo ti hudici res kar ostali. Andraž je prav povedal: mi se nismo vpletali v politiko. Z Nemci pa res ne moreš lepo. Ne kot Slovenec, s fašisti, ne kot človek!«

Nanko je veselo stresel močno kmetovo dlan. Kimal mu je in komaj čakal, da bo lahko vsaj za hip podrl tudi Bredino roko. Dekle pa je bilo zvito.

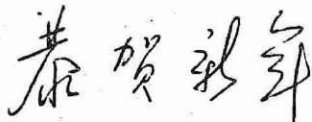
»Samo do roba travnika te pospremim,« je rekla dobričajoče. Močno je sunila Nanko, da se je premaknil. Očetu pa je zaklicala: »Takoj se vrnem!«

No, eden pri hiši je že naš, je srečen ugotavljal Nanko. In ravno tisti, ki mi je najbolj všeč.

Breda je hitela z njim do gornjega roba sadovnjaka. Tam se je naglo zaobrnila in mu presekala pot. Kot je lahko v mesečini razločil, ga je napeto opazovala.

(nadaljevanje)

ANICA AŽMAN

7

KAM, KITAJSKA

Kitajski vodič je napovedal praznovanje jugoslovanskega praznika s plesom. Katerega neki, sem si mislila? Ali Kitajci res vedo za dan JLA, ali pa še za novo leto? Za prvega je bilo malo prepozno, za drugega prezgodaj. In kaj je bilo to? Božič. V sredini hotelske sobe so postavili lepo okrašeno novoletno jelko, ob steni pa so bile mize s prigrizki. Glasba je bila s plošč, in sicer nekaj kitajskih domačih, niso mi pa ugajale evropske popevke. Prijetno so poživili razpoloženje Straussovi valčki. Zavrti smo se malo po starem, malo po novem.

Večkrat smo videli velikega zmaja z dolgim repom, ki predstavlja moč carja, ptič feniks pa predstavlja moč cesarice. Iz Nankinga je krenil na pohod kmečki upor »nebeško carstvo«.

Kot sem že omenila, je najdaljša cesta v Nankingu imenovana po znamenitem možu Sun Jat Senu. Ta je že leta 1894 začel z revolucionarnim bojem proti zaostalemu cesarstvu in za demokratično republiko. Leta 1905 je ustanovil zvezno ligo, ki je združila napredno buržoazijo in inteligenco, ki je l. 1911 začela meščansko revolucijo. Izgnali so mandžursko cesarsko

dinastijo Čin in razglasili republiko. Sun Jat Sen je postal prvi predsednik republike. Liga se je leta 1912 reorganizirala v stranko Kuomintang — ljudska stranka.

Leta 1917 je Kitajska stopila v vojno na strani antante, kar jo je zapletlo v spor z Japonsko, ki je po vojni želela dobiti nemške posesti na Kitajskem. Po Versaillskem sporazumu je Japonska obdržala nad Kitajsko posebno vojaško in politično nadzorstvo. Kitajsko ljudstvo je bilo ogorčeno in leta 1919 se je začela tako imenovana kulturna revolucija pod vodstvom Sun Jat Sene. Revolucija je med drugim zahtevala vključitev Kitajske v moderni razvoj zahodnega sveta, uveljavitev žive ljudske govorice in dosežkov ljudske kulture. Sun Jat Senova vlada je leta 1922 sklenila ugodno pogodbo z Japonsko, ki se je odrekla kontroli nad kitajsko Mandžurijo. V tem času je vlada spoznala, da v družbi, ki so jo dve tisočletji obvladovali visoki uradniki — mandarini, v državi, ki je gospodarsko zaostala, ne bo obdržala oblasti, niti razvijala družbe po vzoru zahodne demokracije.

SUN JAT SEN (1866 — 1925)

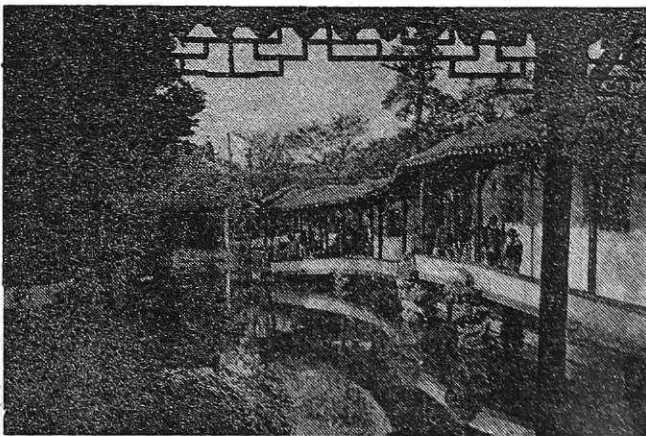
Zaradi bega pred carjem je komaj dvajsetleten prepotoval svoraj ves svet. Bil je v Macau, Hong Kongu, Singapuru, Jokohami, Honolulu, San Francisku, New Yorku in Londonu.

V Londonu je obiskal svoja nekdanja profesorja. Oba sta ga opozarjala, naj se izogiba kitajskega poslanstva. Ko je hodil po londonskih ulicah, je opazil, da ga zasledujejo mandarin. Ogovorili so ga in ko so prišli v bližino kitajskega poslanstva, so ga zgrabili in na silo odvlekli v vežo. Odvedli so ga v prostrano, z dragocenim pohištvo opremljeno sobo in za njim zaklenili vrata. Na vratih in oknih so bile železne rešetke. Postal je jetnik poslanstva kitajskega carja. Vsega so preiskali in mu tudi vse pobrali. K njemu je prišel angleški advokat, ki je delal kot pravni svetovalec na kitajskem poslanstvu. Sun Jat Sen mu ni hotel ničesar povedati. Advokat mu je povedal, da so

dobili iz Pekinga navodilo, da naj ga zapro in pridrže, dokler ne bo znano, kakšne so cesarjeve osebne želje. Sun Jat Sen je vedel, da če pride v roke carju, mu bodo krvniki odsekali glavo. Niso mu dali možnosti, da bi o ugrabitvi obvestil svoje angleške prijatelje. Dovolili pa so mu, da lahko napiše pismo za gospodarja svojega stanovanja, da mu pošlje njegove osebne stvari. To pa zato, ker je advokat mislil, da so med njimi tudi pisma, ki bi pomagala odkriti naslove njegovih prijateljev na Kitajskem. Na vrata so namestili še eno ključavnico. Kitajski stražarji so ga stražili dan in noč in opazovali skozi ključavnico, kaj dela. Bil je telesno in duševno popolnoma izčrpan.

Stregla sta mu angleška strežaja, ki sta se delala, kot da ga ne vidita. Iz pogovora kitajskih stražarjev pred vrati je zvedel, da naj že čaka potniška ladja in da ga bodo uspavali in spravili na ladjo, ki je namenjena v Hongkong.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 143. seji 12. maja obravnaval poročilo o delu občinskega sodnika za prekrške v letu 1980 in sprejel predlog sklepa o razporeditvi sredstev namenjenih upravnim organom za leto 1981. Na seji so ocenili primerjalne podatke obremenitev združenega dela v letu 1981 z letom 1980. Beseda je tekla o prostorskih problemih otroškega varstva in izobraževanja, razpravljali pa so tudi o delu upravnih organov v 1980. letu. Sprejeli so sklep o javni razgrnitvi zazidalnega načrta Vrhnje v dveh inštitutih ter pregledali poročilo o realizaciji proračunskih prihodkov in odhodkov za prve štiri mesece 1981. leta.

Občinska konferenca ZK Radovljica je na 5. seji, 14. maja potrdila programske usmeritve svojega delovanja, ki so jih predhodno obravnavali v vseh osnovnih organizacijah. Delegati so kritično spregovorili o stabilizacijskih prizadevanjih v občini, v prvih štirih mesecih 1981. leta. Sprejeli so tudi spremembe in dopolnitve poslovnika o delu OK ZK, ki jih je predložil komite OK. Dogovorili so se o neposrednih nalogah organizacij in članov ZK v pripravi na predvidljive postopke za evidentiranje po enega delegata za republiški in zvezni kongres ZK, sočasno pa tudi za evidentiranje delegatov v skupščinski telesa, ki bodo voljeni prihodnje leto.

Koordinacijski odbor akcije NNNP 80/81 pri OK SZDL Radovljica je na predlog izvršnega sveta OS v program zaključne akcije vključil tudi zbiranje odpadnih surovin — papirja, krp, železa in steklenine ter čiščenje odpadnih snovi na zemljiščih posameznih krajevnih skupnosti. Akcija NNNP naj bi torej spodbudila nosilce, da bi občani in mladina povežali praktično izvajanje naloge s koristnimi nameni čiščenja in oskrbe s surovinami, kar naj bi postala stalna praksa.

Vsem skupščinam SIS družbenih in materialnih dejavnosti v občini Radovljica je izvršni svet OS v začetku maja poslal priporočilo, da zaradi izredno težkega finančnega stanja oprosto plačila prispevkov iz bruto osebnih dohodkov vse zaposlene v delovnih organizacijah Elita Bled in Čevljarstvo Triglav Bohinjska Bistrica. Delavci teh dveh delovnih organizacij že vsa zadnja leta prejemajo daleč najnižje osebne dohodke, ki so bistveno izpod minimalnih precejšnih v občini.

Sanitarna inšpekcija, ki od lani deluje v okviru uprave inšpekcijskih služb Gorenjske, je v radovljiški občini lani pregledala 33 obratov družbene prehrane v OZD, 13 šolskih kuhinj in 9 kuhinj v vrtcih. V OZD je izdala inšpekcija 8 ureditvenih odločb ter po eno v šolah in vrtcih. V gostinskih organizacijah je bilo opravljeno 104 pregledov in izdano 13 ureditvenih odločb. Pregledano je tudi 49 prodajalnih živil, za katere so izdali 6 ureditvenih odločb, izločenih je bilo 29,6 kg živil in 38,3 litra pijače. Od 635 vzorcev živil je analiza pokazala 21 bakteriološko in 6 kemično oporečnih vzorcev, kar je ugodno razmerje neoporečnosti živil v prodaji.

RDEČI NAGELJNI ZA RDEČI KRAGUJEVAC

Komisija za interniranje pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice je tudi letos organizirala za prvomajsko praznike izlet za svoje člane, člane ZB NOV in druge v znane partizanske kraje.

Letošnjega izleta prav zato nobeden od udeležencev ne bo pozabil. V Beograd smo prišli 30. aprila in ob devetih smo se poklonili spomenu tovariša Tita v hiši cvetja na Dedinju. Po ogledu muzeja »25. maj« smo morali pohiteti, ker je bila pred nami še dolga pot po prostrani Šumadiji.

V Smederevu smo si na obali Donave ogledali ostanke srednjeveške srbske trdnjave. Ne Turki ne čas in ne eksplozija 450 vagonov municije je niso mogli izbrisati. Eksplozija je zahtevala 2500 žrtev. Na poti do Kragujevca smo obiskali nekaj samostanov in v njih dokazali visokega kulturnega in gospodarskega razvoja Srbije pred prihodom Turkov, ki so zaustavili napredek, nikoli pa niso zlomili upornega duha srbskega naroda.

V samostanu Manasija nam je pravoslavni duhovnik s posebnim veseljem pokazal fresko, na kateri je upodobljen plemič pri mizi, ki z vilicami in nožem uživa hrano: »Vidite, na zahodu, kjer nas imenujejo Balkanci, so še tristo let pozneje nosili meso v usta z rokami.«

O samostanu Žiča, ki smo ga obiskali naslednji dan, bi omenil le to, da je danes popolnoma obnovljen, razen dve tretjini fresk, ki so bile med drugo svetovno vojno zelo poškodovane oziroma uničene. Nemškemu nadčloveku je bilo premo samostanu bombardiranje te dragocenosti 13. stoletja mojstrov rške šole, ki jo je dal zgraditi Stefan Prvočenani. Nazadnje so jo polili z bencinom in zažgali.

Kompasov vodič, ki se nam je pridružil v Beogradu, nas je popeljal skozi lepo dolino Resave do Resavske pečine. To je podzemna jama, manjša od Postojnske, a po lepoti in neokrnjenosti skoraj lepša. Odkrili so jo pred dvajsetimi leti, za obiskovalce pa odprli pred desettimi leti.

Polni lepih vtisov smo se že v mraku približevali srcu Šumadije — Kragujevcu. Že od daleč in v temi smo ga prepoznali v svetlobi ognjemeta. Za večino od nas je bilo to prvo srečanje z revolucionarnim mestom, ki je v našem edinstvenem svetu in v tem mu nobeno mesto ne zavida. V tej delavski zibelki Svetozarja Markovića vsako leto v oktobru organizirajo veliko šolsko uro. Za vse nas, za vsa mesta na svetu zadostuje samo ena Velika šolska ura, na kateri se na grobovih lahko in moramo naučiti več kot kjerkoli o tem, kaj je vojna, fašizem, nacionalizem, sadizem in drugo.

V hotelu Kragujevac smo se prebudili 1. maja. Pogled skozi okno je nudil čudovit razgled po mestu, nad katerim ni bilo oblaka. V hotelu in po mestu je prevladoval mir. Vse je bilo tako svečano in praznično. Večina Kragujevčanov je že zapustila mesto in se zbirala na Šumarih pri svojih pokopanih v tridesetih grobnicah, na površini 352 hektarjev. Mladi pa pri svojih vrstnikih — tristo dijakih, ki so tistega 21. oktobra 1941. leta imeli tu zadnjo šolsko uro s svojimi profesorji, od katerih je eden med streljanjem še zaklical: »Pucajte, ja još držim čas!«

Tudi mi smo po zajtrku odšli tja, zanje in za nas sveti kraj. Pred zajtrkom pa sta nas presenetila v jedilnici hotela Kompasov Janez s koračkom zelenega za 1. maj, tovarišica Rezka pa z rdečim nageljnom za vsakega in velikim šopkom rdečih nageljnjev, ki ga je izročila najmlajši udeleženi izleta, pionirki Mojci, da ga je položila k spomeniku ustreljenim dijakom na Šumarih.

Vse življenje se učimo. To resnico nam je potrdil tudi ta naš izlet. Samo pripovedovanje mladim v šolskih klopih je premalo. Tudi mi, ki smo delček tega sami doživljali, ne moremo mladim prikazati tako, kot bi to sami doživeli, če bi bili z nami, če bi vse to sami videli in preživljali. To sem tudi predlagal dovolj zgodaj, saj je bil naš izlet skoraj ogrožen zaradi premajhnega števila prijaviteljev. Iz vsake krajevnne skupnosti ali šole bi bil lahko nekdo z nami, če tako bi bil naš izlet popoln in bi dosegel svoj namen. Izlet res ni bil poceni, vendar bi bil cenejši od besed, ki bi rodil uspeh. Tudi Mojce bi ne bi z nami, če je ne bi vzela oče in mati. Ko smo se v ponedeljek vračali z manjšo zamudo, je Mojco skrbelo, ker bo zamudila pouk. Vendar Mojca ni zamudila ničesar. Izlet je bil zanjo ena sama šolska ura. Mojca je doživela nekaj, česar ne bo nikoli pozabila in kar mnogi njeni vrstniki ne bodo nikoli doživeli. Mojci je moglo prav ta šolska ura nakazala pravo pot skozi njeno življenje.

Na Šumarih smo se zadržali še nekaj časa v gozdčku ob restavraciji, kjer je bil oder in prvomajska proslava. Proslava je bila, ko smo prišli, proslava je bila, ko smo odšli. Na oderu so se menjavali solisti, zbori, pevci, igralci, ansambli, folklorne skupine, vojaki itd. Prepričan sem, da je bil to pravi pregled vse kulturne dejavnosti v občini. Tiso gledalcev in poslušalcev je navdušeno pozdravljalo nastopajoče. Kako pa pri nas? Nekaj dni prej, nekaj nastopajočih za nekaj sto ljudi, ki opravijo v imenu vseh delovnih ljudi za njihov praznik.

Najgloblji vtis na nas pa je napravil muzej, ki je že kot arhitekturna veličasten spomenik vsem sedem tisoč postreljenim v enem dnevu na tem kraju in vsem junakom Kragujevca in Šumadije, ki so padli širom domovine med NOB. Med spomeniki je tudi slovenski v spomin slovenskim izseljencem, ki so z brati Srbi imeli skupno pot v dobrem in zlem. V eni izmed sob v muzeju je na vsaki opki napisano ime ustreljenega 21. oktobra 1941. leta. V drugem prostoru na steni pod stropom pa je pritrjenih več sto pušk z nasajenimi noži. Čevli pušk so uperjene proti monitorju, na katerem se vsaki nekaj sekund zamenjajo štiri slike ustreljenih. V vitrinah so razstavljene prestreljene delavske, dijaške knjižice in drugi predmeti. To je treba videti. Videti bi morali vsi in nihče ne bi več dvomil.

Po kosilu smo se morali posloviti od mesta, v katerem bi se radi ostali. Naš program je bil še zelo natrpan, a mi bi želeli videti še kaj, kar ni bilo v programu. Naš avtobus »Lasta« nas je popeljal iz vzhodne proti zahodni Srbiji, proti Titovim Užicem. Za nekaj časa smo se ustavili tudi v Kraljevu, kjer so okupatorji in izdajalci pomorili le nekaj manj ljudi kot v Kragujevcu. Pri spomeniku in grobnicah smo se poklonili njihovega spomnu. Proti večeru 1. maja smo prispeli v Titove Užice. Videti glavno mesto svobodne proletarske republike sredi vojne vihrne druge svetovne vojne, je bila moja želja že vsa leta po osvoboditvi. Videti oazo s studencem, iz katerega so črpali ne le naši, ampak narodi vse Evrope, vsega sveta, kako se je treba boriti za življenje, svobodo in domovino.

Po počitku v hotelu Palace smo si drugi dan — 2. maja, ogledali mesto, da bi videli vsaj nekaj tistega, kar se je ohranilo iz slavne zgodovine. Še prej pa smo se popeljali po dokaj lepi in strmi cesti proti Kadinjači, kjer je padel Delavski bataljon, ko je v prvi sovražnikovi ofenzivi branil prodor sovražnika proti mestu. Ves dan so zadrževali stokrat močnejšega sovražnika in s tem omogočili umik prebivalcem, ranjencem in vrhovnemu štabu iz mesta. Streljanje na Kadinjači je prenehalo šele proti večeru. Vsi so vedeli, da je zadnji borec — bratolec Kadinjače, dal svoje življenje. Njihov boj in njihova smrt pa sta omogočila njihovim soborcem in vrhovnemu štabu pohod v Sandžak in Bosno, kjer je nastalo novo, še večje osvobodeno ozemlje.

Po vojni so tem junakom postavili skromen spomenik. Leta 1979 pa je tovariš Tito na Kadinjači odkril nov veličasten spomenik. Takrat je govoril več kot stotisoč zbranim borcev in prebivalcem Šumadije. To je bil tudi njegov zadnji govor le sedem mesecev pred njegovo smrtjo. Takrat je tovariš Tito odlikoval mrtvi bataljon z redom narodnega heroja. V muzeju na Kadinjači je red v vitrini, okoli njega pa trak z venca, ki ga je tovariš Tito položil k spomeniku. Ko smo se spuščali proti mestu, smo se vsi še vedno ozirali k vrhu Kadinjače, k spomeniku, ki že iz daljave preseneča s svojo močnostjo. Nanj, na junake in na Kadinjačo smo upravičeno lahko vsi ponosni.

V mestu smo v steni neke hiše zagledali vzdano ploščo, na kateri je pisalo: V tej hiši je bila leta 1941. ustanovljena Cankarjeva četa. Tu so se zbrali Slovenci, pregnani v Srbijo, tu je bila tudi Pibernikova družina z Jesenic. Od tod so odšli v 1. sovražnikovi ofenzivi proti San-

džaku na Igmanski pohod in naprej proti Foči, kjer se je končala življenjska pot Julke Pibernik. Stal sem in premišljeval o ljudeh, o borcih, ki so ustanovili Cankarjeve čete: 1. 1936 v Španiji, 1. 1941 v Užicih in na Jesenicah. V vseh treh so se borili tudi jeseniški proletarci. Nedaleč stoji hiša, v kateri je bival vrhovni štab. Sobi tovariša Tita in tovariša Kardelja sta še taki kot takrat. V hiši je danes muzej NOB. Na eni steni visi tudi fotografija porušenega jeklenega stebra električnega daljnovoda na Blejski Dobravi. Poleg muzeja pa so v hribu pod zemljo prostori, kjer so izdelovali puške in municijo. Tudi tu je bilo veliko žrtev med delavci, ko je eksplodirala municija.

Po kosilu smo se odpeljali na Zlatibor. Čezenj so se umikali borci in prebivalci Užic z vrhovnim štabom v prvi sovražnikovi ofenzivi. Danes je Zlatibor turistični center z modernimi hoteli, pošto, zdravstvenim domom in številnimi počitniškimi hišicami, saj je Zlatibor oddaljen od Beograda manj kot 200 km.

Na Zlatiboru smo zvečer doživeli tudi dvojno presenečenje. Kompas nas je presenetil z večerjo, na kakršni še nisem bil, strešno osebje v narodnih nošah pa s tako postrežbo, kakršno si lahko le želimo. Tudi glasbeni ansambel je igral in pel večino slovenske pesmi. Šele ob enajstih ponoči smo veselo razporeženi zapustili Zlatibor. Utrujenosti ni čutila ne pionirka ne udeleženke, ki se približujejo osemdeset letom.

Se enkrat smo prenočili v Titovih Užicah in že smo se morali posloviti. Pot proti severu čez valovito Šumadijo po Ibarski magistrali je hitro minila. Po kosilu smo obiskali še Avalo in Kalemegdan. Na Kalemegdanu smo prvič razpeli dežnike. Na grobnico narodnih herojev Moše Pi-jade, Iva Lole Ribarja, Đura Đakovića in Ivana Milutinovića smo položili prvomajsko rdečo nageljno. Po večerji so nas odpeljali na železniško postajo, kjer smo se poslovili od soferja in beograjskega vodiča, ki ima veliko zaslug, da smo res mnogo videli in doživeli. Njegove poslovilne besede so bile: »Dragi Slovenci, i ne bo plače jer odlazite. Takve skupine ja bih voleo voditi po Srbiji svaki dan.«

V imenu vseh udeležencev izleta se zahvaljujem predsednici komisije za interniranje Rezki Prašernovi ter Kompasju Jesenice za ves trud in tako uspešno organizacijo izleta, ki ga ne bomo nikoli pozabili.

Jasna Klinar

Veličasten spomenik na Kadinjači

Po podatkih komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo pri OS Radovljica se je nateklo iz združenega dela v prvih treh mesecih 1981 za financiranje programov SIS družbenih dejavnosti 102.371.000 din iz prispevkov od bruto osebnih dohodkov zaposlenih. Za SIS materialnih dejavnosti (požarne, stanovanjske in komunalne) pa 30.053.000 din. Za SIS družbenih dejavnosti je bilo realizirano 22,3, materialnih dejavnosti pa 20,7 % letnega plana prispevkov.

V dvorani občinske skupščine Radovljica je bila ob izredno dobri udeležbi v soboto, 9. maja, redna volilna konferenca krajevne organizacije ZB NOV Radovljica. S 346 člani je ta ena največjih v občini. Po poročilih o dosedanjem delu se je razvila živahna razprava zlasti o zadnjih sovražnih poizkusih na Kosovem, ki so jih ogorčeno vsi razpravljali obsodili. Zavzeli so se za večjo budnost in krepitev vseh izročil NOB. Dogovorili so se o organizaciji pogreb in sklenili povečati članarino na 50 din letno. Za novega predsednika so izvolili Slavka Kariža, za podpredsednico pa Katarino Bem.

Podružnično štirirazredno osnovno šolo v Mošnjah obiskuje 57 učencev in učenk, ki nato nadaljujejo pouk v matični osnovni šoli A. T. Linhart v Radovljici. Prvo polletje 1980/81 so izdelali s poprečno srednjo oceno 3,36. Najuspešnejši je drugi razred z oceno 3,6, tretji razred s 3,33, četrti pa s 3,16.

Sprejemna pisarna na občinski skupščini Radovljica je v 1980. letu sprejela 6.130 raznih spisov ter odposlala nad 13.000 raznih poštnih pošilk. Za poštino je bilo lani porabljeno 355.000 din.

V Elanu Begunje so lani prodali nad 70 % od vseh svojih smuču na tujih, predvsem zahodnih tržiščih, med katerimi so najpomembnejše ZDA. Tudi v 1981. letu načrtujejo kljub močni konkurenci, da bodo vsaj zadržali lanskoletno raven izvoza.

V prostorih hotela Park na Bledu bo od 13. do 17. maja tradicionalno mednarodno srečanje pisateljev, ki ga organizira slovenski PEN klub. Najvidnejši literati sveta si bodo med delovnimi razgovori ogledali kulturne in druge znamenitosti Bleda in Gorenjske. V prostorih hotela so ob tej priložnosti odprli razstavo o življenju in delu Louisa Adamića.

Ob dnevu železničarjev in 40. letnici vstaje je na razpis železniškega gospodarstva Ljubljana sodelovalo nad 14.800 učencev slovenskih osnovnih šol z literarnimi in likovnimi prispevki. Za literarni prispevek je prejela drugo nagrado tudi učenka Irena Božič iz Radovljice.

DPD Svoboda Mošnje je v okviru proslav krajevnega praznika organizirala 9. maja zvečer v tamkajšnjem kulturnem domu gostovanje priznanih slovenskih opernih umetnikov: Ladka Korošca, Rajka Koritnika, Marcela Ostaševskega, Sonje Hočevarjeve, Toneta Prusa in pianista Leona Engelmana. Pred številnimi obiskovalci so nastopili z arijami opere Don Pasquale.

Z LETNE SKUPŠČINE ZB NOV KS PLAVŽ

Udeležba na letnih skupščinah krajevne organizacije ZB NOV Plavž je bila vsako leto dobra. Ker doslej vsi udeleženci niso mogli v dvorano občinske skupščine, so letos imeli skupščino v avli osnovne šole na Plavžu. Tudi letos so prišli skoraj vsi, ki so mogli. Vedeti je treba, da je povprečna starost članov nad šestdeset let in da jih je velik del že tako ostarelih in bolnih, da bi jim udeležba na skupščini delala težave.

Skupščina se je pričela s kulturnim programom. Pod vodstvom Mire Mesarič so lepo zapeli in pod vodstvom Ruže Ravnik doživeto recitali učenci šolskega zbora ter recitatorskega krožka osnovne šole Tone Cufar.

V letnem poročilu, ki je sledilo, se je dosednji predsednik Franci Pesjak najprej dotaknil politične situacije doma in po svetu. Pri tem je poudaril, da je tudi borci tega področja v zadnjem času najbolj prizadel izpad nacionalističnih in irendentističnih hujšakov na Kosovu. Pri tem so v razpravi poudarili, da ne bodo dovolili, da bi na ta način blatili naše žrtve, borci, ki so padli za skovano bratstvo, enotnost in enakopravnost vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.

V nadaljevanju je predsednik poročal, da organizacija ZB NOV na

Plavžu šteje 471 članov, od tega 208 žensk. Med člani je 89 še zaposlenih, 371 je upokojenih, 11 pa je ostalih. V minulem letu se je priselilo šest, na novo pa se je včlanilo deset borcev NOV. Med člani je 187 komunistov. 73 pa je članov ZRVS. Lani je umrlo osem članov. Nad 80% članov je starih nad 60 let. Mnoge tarejo bolezni. Največ je srčnih bolnikov. Mnogi boleajo na živcih. Mnogi so nervozni in občutljivi, kar včasih povzroča medsebojne spore. Pri tem je poudaril, da je prav zato potrebno posebno skrb posvetiti gojitvi tovariških odnosov in medsebojnega razumevanja.

Med borci je mnogo zelo prizadevnih in pri družbenopolitičnem delovanju zelo aktivnih. Zato so jih devet predlagali za odlikovanja, devet jih bo ob krajevnem prazniku 4. juliju prejelo bronasta odličja OF.

eden pa je že prejel srebrno odličje. Celotno delo se je v glavnem odvijalo po komisijah. Člani komisije za socialna vprašanja so se sestali sedemkrat. Na domu in v bolnišnici so obiskali 75 članov in pripravili sprejem za 90 borcev, ki so stari nad 70 let. Dvajset so jih predlagali za enkratno priznavljanino. dva pa jo prejmeta stalno. Pet tovarišev so predlagali za klimatsko zdravljenje, za enega so izdali priporočilo za stanovanje, šestim pa so podprli prošnje za gradbeno posojila.

Zelo delavna je bila tudi komisija za tradicije NOB. Opravili so osem večjih akcij, na katerih je sodelovalo 446 članov. Gre predvsem za udeležbo na kurirskem smuku, pri kurirski kovi pošti, pohodu na Stol, srečanju v Krpinu, strelskem tekmovanju, izletu v Belo Krajino in žalno svečanost v spominskem parku. Skupino 125 članov je bilo na svečanostih v Dražgošah, v Svečah na Koroškem pri štafeti mladosti, obisku aktivstov, dežurali so ob razstavi, pet članov pa je bilo na žalni slovesnosti pri spomeniku na Ljubelju.

Tudi delovanje v okviru LO in družbena samozastita je bilo zelo aktivno in uspešno.

V razpravi je bilo iznešenih več problemov in informacij. Med drugim, da se bodo v čim večjem številu udeležili srečanja koroških partizanov, ki ga organizira Zveza koroških partizanov iz Celovca 30. maja v Šentprimozu v Podjuni. Priporočili so, naj se namesto vsakoletnega izleta organizira udeležba na tej svečanosti.

Navzoči so se spomnili obletnice smrti tovariša Tita in z molkom počastili njegov spomin ter spomin vseh lani umrlih članov. Na koncu so izvolili nov devetčlanski odbor in člane komisij. Po letni skupščini so v hotelu Pošta pripravili prijetno tovariško srečanje.

B. B.

POMOČ PAPIRNI INDUSTRIJI

V naši osnovni šoli Gorenjski odred poleg drugih akcij vsako pomlad organiziramo zbiranje odpadnega papirja. Ker akcijo načrtujemo že v začetku leta, vso jesen in zimo pridno zbiramo odpadni papir, tako da ga je spomladi že kar velik kup. Potem pa gremo še po hišah, kjer nimajo šoloobveznih otrok, vprašati zanj. Pri zbiranju nam pomagajo tudi starši. Čez leto nas opozarjajo na stare časopise, spomladi pa ga tudi sami kaj pripeljejo iz delovnih organizacij. Zbiranje je pomembno posebno sedaj, ko odpadnega papirja tako primanjkuje in moramo zanj odšteti dragocene devize.

Letošnja akcija je dobro uspela, kljub temu da mnogo papirja ljudje pokurijo kar sami zaradi visokih cen kurjave.

Letos nam jo je zagodlo tudi vreme. Prva dva dni akcije je deževalo, zadnji dan pa je nagajivo sonce le pokukalo iz za oblakov in cesta je bila kmalu polna vozičkov do vrha polnih papirja.

S pomočjo pionirske organizacije smo si vse delo ob akciji dobro razdelili. Za tehtanje papirja so bili zadolženi dežurni učenci sedmih in osmih razredov. Vse tri dni so bile za šolo dolge, dolge kolone različnih vozil. Učenci so pripeljali papir z ročnimi vozički, na kolesih, nekaterim so ga pripeljali očetje ali mame z avtomobili, na vozovih in tudi s tovornjaki. Papir smo odlagali v velike kontejnerje podjetja DINOS Jesenice, katere so delavci vsak dan zamenjali s praznimi. K zbiranju nas je spodbudil tudi denar, ki smo si ga tako prislužili in ga dodali privarčevani vstopi za letovanje, pa tudi točke, ki smo si jih pridobili v tekmovanju za najboljši razred. Vsak učenec bo prispeval deset procentov zneska za šolsko skupnost učencev. Ta denar potem porabimo za potrebe učencev v šoli.

Skupno smo zbrali 24.947 kg papirja. Največ so ga zbrali učenci 8. b razreda, kar 4.281 kg, drugi so bili učenci 5. a razreda s 1.886 kg, tretji pa so bili učenci 8. a razreda s 1.808 kg papirja. Pohvaliti moramo tudi učence nižjih razredov, najboljša je bila skupina 4. a, ki je s svojimi 1.900 kilogrami prehitela drugouvrščene učence višjih razredov, drugi so bili učenci 3. a s 1.560 kg, tretji pa učenci 2. b s 1.467 kg.

Upam, da bo vsaka akcija tako dobro uspela, kot je ta. Mislím, da bi poleg akcij zbiranja papirja lahko organizirali še podobne akcije, npr. zbiranje starih steklenic in drugih steklenih predmetov.

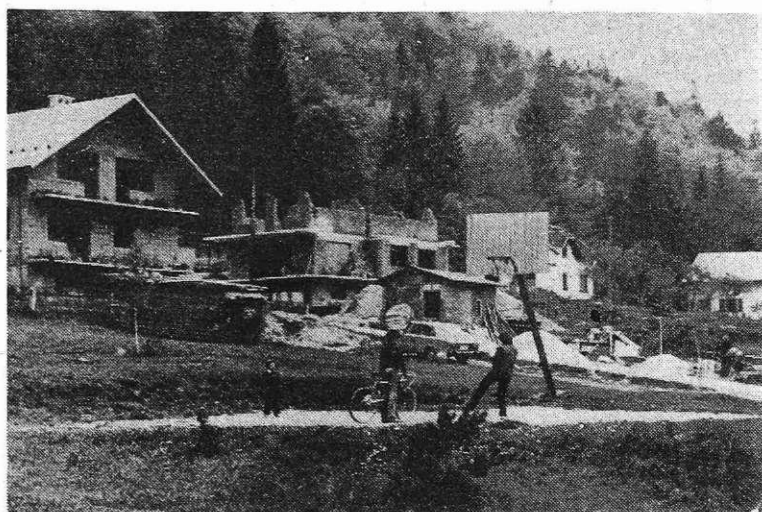
Saša Kokalj, 7. razred
novinarske krožek
COŠ Gorenjski odred

ZBIRALNA AKCIJA RDEČEGA KRIŽA

Občinski odbor Rdečega križa Jesenice obvešča vse občane, da bo tudi letos zadnji četrtek v mesecu maju, to je 28. maja, vseslovenska zbiralna akcija oblačil, obutve, postelj in posteljnine od 17. do 19. ure.

ZBIRALNA MESTA SO ISTA KOT PRETEKLA LETA: za Jesenice Titova 65, v vseh krajevnih skupnostih pa ista mesta kot v letu 1980.

Oddana oblačila naj bodo čista in zavita, da se pri prevozu ne zamažejo.

Novogradnje na Poljanah (Foto B. Blenkuš)

REPUBLIŠKO TEKMOVANJE

»KAJ VEŠ O PROMETU« V POSTOJNI

24. aprila je bilo na Jesenicah občinsko tekmovanje »Kaj veš o prometu« za mlade pionirje prometnike. Z naše šole so se tekmovanja udeležile tri ekipe. Zasedle so prvo, četrto in deveto mesto.

Prvouvrščena ekipa se je uvrstila na republiško tekmovanje od 7. do 9. maja v Postojni. Ekipo so sestavljali: Marjan Siler, Dragan Marjanovič in Karmen Baloh.

Po občinskem tekmovanju smo dobili obsežno gradivo o Postojni. Časa ni bilo veliko, zato smo se z vso vnašo lotili učenja. Po prvomajskih praznikih smo izvedli tudi vse podrobnosti o odhodu in tekmovanju.

V četrtek smo se skupaj z mentorjem Joštom Novakom odpeljali v Postojno. Tu smo si takoj po prihodu ogledali progno, vendar nam je za celoten ogled zmanjkalo časa, saj so nas pred motelom Proteus čakali učenci — naši gostitelji. Odpeljali so nas na domove. Med pogovori so se med nami kovala trdna prijateljstva. Pogovarjali smo se o šoli, domačem življenju in dejavnostih v krožkih.

V petek so nas gostitelji pripeljali pred motel, potem pa so pohiteli v šolo, saj so ta dan imeli pouk. Prosti so bili le tretje ure, da so si ogledali slavnostno povorko do stadiona, kjer je slavnostni govornik spregovoril o pomenu tekmovanja in pozdravil vse tekmovalce, mentorje in goste ter jim zaželel čim boljše dožetke.

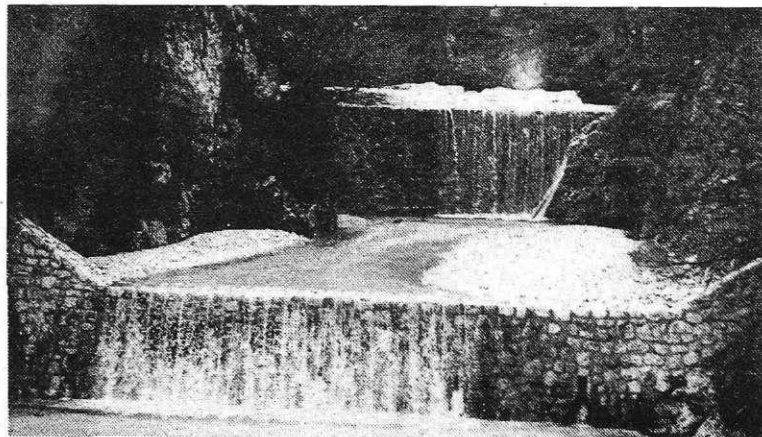
Kosili smo v motelu. Po kosilu smo se še nekaj časa učili, nato pa smo odšli na stadion, kjer sta bila start in cilj. Startali smo med zadnjimi in ker so organizatorji spuščali ekipe vsake štiri minute, smo na start čakali več kot uro.

Na startu smo dobili specialke, na katerih je bila zapisana pot, ki smo jo morali prehoditi v 80 minutah. Med potjo smo reševali razne naloge: v zdravstvenem domu test iz prve pomoči, v naši šoli test iz prometne vzgoje, streljali smo z zračno puško, dobro smo morali poznati zgodovino in turistične znamenitosti Postojne, seveda pa je bilo odločilno naše vedenje na cesti. Dosežene točke so nam vpisovali v posebno mapo, ki smo jo imeli vso pot s seboj. Naloge niso bile težke, le na tretji kontroli smo bili v pravih težavah. Na vprašanja o narodnih parkih in zaščitnih območjih v Sloveniji, o zaščitnih živalih in rastlinah in na vprašanja o odpadnih surovinah nismo znali najbolje odgovoriti. Izgubili smo nekaj točk, zaradi česar se nismo najbolje uvrstili. Za prvo ekipo smo namreč zaostali le za dve točki. Prvo mesto je zasedla ekipa iz občine Ljubljana-Center, drugo ekipa iz Hrastnika, tretje pa ekipa Slovenske Bistrice. Izmed 57 ekip je naša ekipa — ekipa občine Jesenice zasedla peto mesto.

Z našimi vrstniki iz Postojne smo se spoprijateljili, si izmenjali naslove in si obljubili, da si bomo redno dopisovali. Spoprijateljili smo se tudi s člani drugih ekip.

Znanje, ki smo si ga pridobili na tekmovanju, bomo z uspehom lahko uporabljali kot udeleženci v prometu prav vsak dan.

Karmen Baloh, 8. a,
COŠ Gorenjski odred, Zirovnica

POSVET V GLEDALIŠČU

V četrtek, 7. maja, je bil v gledališču na Jesenicah posvet o vlogi gledališča v učno-vzgojnem procesu, na katerem so se predstavniki gledališča pogovorili s predstavniki šol v jeseniški in radovljiški občini, o skupnih interesih in kako bi sistemsko uredili sodelovanje med polami in gledališčem.

Tako so se med drugim dogovorili o tem, da bo gledališče vsem šolam jeseni najprej posredovalo program predstav v sezoni

81/82. Da bi pomagali gledališkim in recitatorskim krožkom v šolah, bo gledališče v okviru Zveze kulturnih organizacij Jesenice pripravilo poseben seminar, ki ga bodo vodili gledališki strokovnjaki.

V usmerjenem izobraževanju pa naj bi šole v okviru kulturnih dni spoznavale tudi delo v gledališču.

Tudi sicer bodo dijaki lahko obiskovali vaje v gledališču in se tako seznanili z njihovim delom. RINA

BORCI KS DOVJE — MOJSTRANA KRITIČNO O SVOJEM DELU IN NADALJNJIH NALOGAH

Krajevna organizacija ZB NOV Dovje-Mojstrana šteje 143 članov. Na nedavni letni skupščini se jih je zbralo 65. Ocenili so delo v zadnjem mandatnem obdobju in se dogovorili o bodočih nalogah.

Iz podanih poročil je bilo razvidno, da so se borci aktivno vključevali v različne akcije v krajevni skupnosti. Izvrševali so naloge s področja ljudske obrambe in družbene samozastite ter civilne zaščite, vključeni pa so tudi v akcijo »nič nas ne sme presenetiti«. Borci vsako leto v juliju organizirajo žalno komemoracijo pri kurirski postaji G-15 nad Dovjem, za tem pa tovariško srečanje pri domačiji Sedučnik. Ob dnevu mrtvih pripravijo žalno komemoracijo pred spomenikom padlih borcev NOV na Dovjem.

Izredno uspešno sodelujejo z osnovno šolo 16. december Mojstrana. Novinarski krožek na šoli skrbi za ohranjanje in negovanje revolucionarnih tradicij NOB. Učenci redno pripravljajo razgovore z borci, obiskujejo spominska obeležja, vse skupne akcije borcev in učencev pa objavljajo v svojem listu Glas Peričnika.

Borci iz omenjene krajevne skupnosti se tudi redno s praporom udeležujejo raznih proslav, zborovanj, pohodov in srečanj.

Na letni skupščini so se med drugim seznanili z nadaljnjim razvojem krajevne skupnosti, spregovorili so o pomanjkanju primernih prostorov za sestajanje članov družbenopolitičnih organizacij, predlagali so skupni pohod borcev in mladine na Mežakljo v septembru ali oktobru, govorili pa so še o obnovi kurirskih postojank.

Na skupščini so sprejeli več zaključkov. Med drugim bodo še okrepili sodelovanje z družbenopolitičnimi organizacijami v kraju, za-

vzemali se bodo za pridobitev prostora za sestajanje. Še naprej bodo skupaj z učenci osn. šole 16. decembra zbirali gradivo o zgodovini NOB in organizirali skupne pohode. Na skupščini so za novega predsednika izvolili Borisa Manevskija, za tajnico pa Cilko Dernič. Dolgoletni tajnici Jerca Potočnik so podelili priznanje za uspešno delo.

Ob tem, ko pišemo o razmeroma uspešnem in vsestranskem delu borcev v krajevni skupnosti Dovje-Mojstrana, pa je vendar treba opozoriti tudi na nekatere probleme, ki so prav v zadnjih mesecih povzročili, da je delo organizacije postalo pasivno. Nesoglasja, ki so se pojavila med posamezniki, verjetno niso v ponos borcem samim kot seveda tudi samoupravnemu in družbenemu razvoju krajevne skupnosti.

O teh problemih so jasno in odkrito spregovorili tudi na konstituantni seji krajevnega odbora ZV NOV Dovje-Mojstrana. Kot so poudarili, bodo krepili zdravo in objektivno kritiko, borili pa se bodo proti kritizirstvu in drugim negativnim pojavom. Na seji so sklenili, da bodo delo poživili na vseh področjih. Ustanovili so več komisij, in sicer za socialno zdravstvena vprašanja, za obujanje tradicij NOB in spomeniško varstvo, za interniranje in zapornike, za ljudski odpor in družbeno samozastito ter za odlikovanja in priznanja. Vsak član ima svojo zadolžitev, borci pa se v prihodnje ne bodo ukvarjali le s svojimi problemi, temveč se bodo ustvarjalno vključili tudi v družbeni in gospodarski razvoj krajevne skupnosti Dovje-Mojstrana.

J. Rabič

SZDL PLAVŽ O PROBLEMIH IN NALOGAH KRAJEVNE SKUPNOSTI

Na razširjeni seji izvršilnega odbora krajevne konference SZDL Plavž so pred kratkim razpravljali o akciji NNKP 80/81. Pri tem so poudarili, da naloge, ki jih zasleduje ta akcija, niso neka kampanja, ampak morajo biti stalno prisotne v našem samoupravnem delovanju in ravnanju.

V nadaljevanju so analizirali dosedanje priprave in opravljene naloge v okviru LO in družbene samozastite v društvih. Pri tem so ugotovili, da so povsod seznanjeni s svojimi nalogami, da so ponekod že izdelali potrebne načrte, drugod pa se na to pripravljajo. Dogovorili so se, da bodo v naloge, ki se pri tem predvidevajo, vključili tudi mlade, člane ZSMS.

Na seji so se s predstavnicami sekcije za družbenopolitično aktivnost žensk dogovorili, da bodo pričele pobirati članarino, ki tudi letos znaša 10 din. Udeleženke seje so v zvezi s tem prosile, naj se to objavi v Zvezarju in Radiu Jesenice, da bodo prebivalci na to že pripravljeni, da bo pobiranje hitreje teklo, po možnosti brez težav, kot so se lani žal pojavljale pri nekaterih prebivalcih, pri katerih bi to najmanj pričakovali.

Nato so potrdili račune za stroške balinarskega turnirja, ki so ga pripravili v počastitev prvega maja, odobrili stroške ob pripravi kresov in drugo. Pri tem so mladim svetovali,

da v bodoče bolj pazijo na lastnino drv in drugega materiala, ki ga uporabljajo za pripravo kresov.

Na seji je predsednik Marjan Cvek seznanil navzoče, da je predstvo občinske konference SZDL ugotovilo, da delovni ljudje in občani podpirajo uvedbo drugega občinskega samoprispevka za ureditev nujno potrebne prostora v osnovnih šolah na Koroški Beli in v Mojstrani. Poudaril je, da bodo v predpripravi o tem dobro seznanili občane, da bodo glasovali za samoprispevek tako, kot so občani naše občine dali svoje soglasje za samoprispevek pred petimi leti za gradnjo šole na Plavžu.

Članice sekcije za družbenopolitične aktivnosti žensk so na seji splošile vprašanje civilnih pogrebov nekaterih članov. Zahtevali so, da se za vsakega pripravijo poslovniki govora in da se ga spremlja z zastavo. Zato bodo izbrali tri do petčlansko komisijo, ki bo poskrbela, da se to končno uredi.

Predsednik je ob koncu navzoče še seznanil, da bronastih častnih znakov OF niso predlaganim podelili ob obletnici OF, pač pa bodo to storili na slovesnosti ob prazniku krajevne skupnosti 4. juliju v avli osnovne šole na Plavžu.

B. B.

UČENCI OBČANOM JESENIŠKE OBČINE

NAŠA STARA, DOBRA ŠOLA

Naša šola je najstarejša v občini. Mnogim je bila prva postaja k učenosti. V njenih klopih je že moj oče trgal hlače. Doštudiral je in se zaposlil v drugih krajih, vendar se je vrnil z menoj in mojo mamo na Koroško Belo.

Medtem so zrastle novi bloki in naselja. Število otrok se je občutno povečalo. Šolski prostori so postali tesni, pretesni. Tudi jaz sem prestopil prag prvega razreda. Šola mi je postala drugi dom. Toda za celodnevni pouk ni bilo dovolj prostora. Hodili smo v dveh izmenah: en teden popoldne, drugi dopoldne. Tovarišica učiteljica nas je kmalu spoprijateljila s prvimi črkami, zato sem pozabil na tesnobo in probleme.

Vendar mi je popoldanski pouk povzročal mnogo težav pri izvenšolskem udejstvovanju. Primanjkovalo mi je časa. Učenci drugih šol so imeli urejen urnik s celodnevni poukom in so prihajali k izvenšolskim dejavnostim bolj spočiti in sveži. Tolažil sem se s tem, da je dvoizmenski pouk samo na razredni stopnji.

Končno sem stopil v peti razred. Bil sem presrečen. Kmalu pa sem izvedel, da tudi višji stopnji preti dvoizmenski pouk. Število učencev v razredu se je povečalo kar na dvanajdeset. Takrat sem spoznal, da naša stara, dobra šola ni več kos današnjim zahtevam.

Tudi prostori ne ustrezajo sodobnemu pouku. Naše učilnice so hladne, čeprav jih primerno ogrevajo.

Okna so se po mnogih letih skrivila in se ne dajo več dobro zapreti.

Zato skoznja močno piha. Pri gospodinjstvu se stiskamo v majhnem prostoru, kjer je bila včasih kurilnica. Tudi pri telovadbi in tehničnem pouku ni dosti boljše. Telovadbo imamo v dokaj majhnem prostoru, kjer je bila včasih kinodvorana. Prostor za kinodvorano ni bil primeren, mi pa v njem telovadimo. Za tehnični pouk nimamo niti primerne prostora, niti enostavnejših strojnih pripomočkov. Enako slabo so urejeni ostali kabine.

Zelo si želimo prenovljeno svetlo šolo, kot jo imajo drugi učenci jeseniške občine. Omogočila bi nam boljši uspeh in lažji prehod na srednje šole. Trudimo se in zbiramo denar s pomočjo staršev. Upam, da se nam bo ta želja v kratkem uresničila.

Florjan Vidic, 5. b.
literarni krožek
OŠ Karavan. kurirjev NOB
Koroška Bela

GLASUJTE ZA ...

Občani vsi so se trudili, da s samoprispevkom novo šolo so zgradili.

Sedaj bi jih otroci spet prosili, da bi se za to ponovno odločili in s tem šole obnovovali. Otroci pa jim bomo obljubili, da se homo pridno še naprej učili.

DOMINIK TEPINA, 3. c
Osnovna šola Prežihov
Voranc Jesenice

OBČANI PRISPEVAJTE ZA GRADNJO ŠOL

Občinska izobraževalna skupnost je večkrat razpravljala o številnih prostorskih problemih na šolah v naši občini. Z dosedanjim samoprispevkom občanov smo zgradili osnovno šolo na Plavžu. S tem pa problemi niso rešeni. Osnovna šola Karavanških kurirjev NOB — Koroška Bela ima najslabše pogoje za učenje. Šola je stara, saj je bila zgrajena 1903. leta in je na njej dvoizmenski pouk v vseh razredih. Kabineto nimamo, telovadnica ne ustreza pogojem sodobnega pouka. Šolska kuhinja je v kletnih prostorih in ne more nuditi kosila vsem učencem, zato je tudi zdravstveno stanje učencev nezadovoljivo. Prostorske probleme je možno rešiti samo z obnovo starih in dograditvijo novih prostorov.

Podobne težave ima tudi osnovna šola 16. decembra Mojstrana, kjer učilnice zaseda otroški vrtec. Drugi problem je dotrajana streha, ki pušča in je potrebna popravila. V Mojstrani se bo do leta 1985

povečalo število učencev z dograditvijo devetih stanovanjskih blokov, zato bodo rabili tudi nove učilnice.

Občinska izobraževalna skupnost z denarjem, ki ga zbira na osnovi svobodne menjava dela, ni kos vsem tem problemom. Edina rešitev je samoprispevek občanov v višini 1,5% od osebnega dohodka. Javne razprave v krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah so zadovoljive. Učenci smo prepričani, da bodo naši starši in vsi občani dokazali visoko stopnjo zavesti pri zagotavljanju čim boljših pogojev šolanja nam najmlajšim in bodo na referendumu rekli DA; DA za nas pionirje, za šolanje nas vseh pod enakimi pogoji. Mi jim bomo hvaležni in obljubljamo, da se bomo pridno učili, da bomo cenili pridobitve naše samoupravne socialistične skupnosti.

SANDRA RAKOVEC, 4. c
Osnovna šola Prežihov
Voranc Jesenice

SAMOPRISPEVEK ZA NOVI ŠOLI

V Sloveniji ima skoraj vsaka občina svoj samoprispevek. S tem izboljšujejo svoje življenjske pogoje. Tudi v jeseniški občini je tako. Sedaj, ko je poteklo obdobje za prvi samoprispevek, se vsi zaposleni pripravljajo na drugega. To obravnava na sestankih samoupravnih organov v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. Mnenja o prispevanem denarju so različna. Proti samoprispevku pa so večinoma tisti, ki nimajo otrok ali

vnukov, zato ne vedo, kako je nam mladim potrebno urejeno in dobro osnovnošolsko izobraževanje. S tem privarčevanim denarjem bomo obnovili osnovno šolo na Koroški Beli in osnovno šolo ter vrtec v Mojstrani.

Mi otroci si želimo novo šolo in od staršev pričakujemo pomoč s samoprispevkom.

PETRA SMREKAR, 7. c
Osnovna šola
Prežihov Voranc Jesenice

TUDI JAZ BI RAD HODIL V LEPO, NOVO ŠOLO

Hodim v četrti razred osnovne šole Karavanških kurirjev NOB na Koroški Beli. Naša šola je najstarejša v jeseniški občini. Ima najslabše delovne pogoje, tako za učence, kot za učitelje. Poslopje, v katerem je razredni pouk, je bilo zgrajeno leta 1903. Učenci predmetne stopnje pa se učijo v učilnicah, ki so jih pričeli graditi leta 1939. Vsako leto se v našo šolo vpiše vedno več učencev, zato je postala pretesna. Smo tudi edini v jeseniški občini, ki imamo dvoizmenski pouk. Prav v tem času pa poteka po vseh organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih naše občine javna razprava za drugi samoprispevek. Denar, ki ga bodo zbrali s samoprispevkom vseh zaposlenih na območju občine v naslednjih petih letih, bo namenjen izključno za adaptacijo in novogradnjo naše šole ter osnovne šole v Mojstrani. Del denarja bo prispevala tudi izobraževalna skupnost občine Jesenice. To se bo uresničilo samo, če bodo vsi

občani glasovali za samoprispevek. V to smo trdno prepričani.

Gorazd Tišov, 4. c
OŠ Karavanških kurirjev
NOB

STARŠI, POHITITE

Starši, pohitite, za samoprispevek se odločite, s tem nam boste pomagali, da bomo staro šolo na novo pozidali.

Naša šola je že stara, streha, stene, tla so že majava, iz vseh oken, vrat že vpije: to so znaki podrtjete.

Vsi otroci si želimo, da učnost si pridobimo v svetlih, novih učilnicah, ki so sanje prav vseh nas.

4. b razred OŠ Karavanških kurirjev NOB Koroška Bela

PRIPRAVE NA USMERJENO IZOBRAŽEVANJE

Pred dnevi se je sestal na Jesenicah koordinacijski odbor za usmerjanje vpisa šolskih novincev v usmerjeno izobraževanje in pregledal prijave učencev iz jeseniške občine in poročilo o številu vpisanih učencev v prvi letnik usmerjenega izobraževanja v občini v novem šolskem letu 1981/82.

Za novo šolsko leto je 20 posebnih izobraževalnih skupnosti v naši republiki razpisalo 30.077 mest, do 10. aprila pa se je prijavilo 26.855 učencev. Letos namreč zaključuje osnovno šolo v Sloveniji 27.064 učencev. Pregled prijav pokaže, da primanjkuje učencev v kovinsko-predelovalni industriji in metalurgiji, gradbeništvu in rudarstvu, torej na področjih, kjer smo se že doslej srečevali z velikimi kadrovskimi problemi.

Med razpisanimi mesti je bilo 67,5 odstotka proizvodnih usmeritev, prijavilo pa se je 60,5 % učencev.

Na Jesenicah bodo v centru srednjih šol v družboslovni usmeritvi odprli dva oddelka, prostih mest je 60. Prijavilo se je 55 učencev, med njimi 32 iz jeseniške in 23 iz radovljske občine, od tega je 45 deklet.

V šoli za zdravstvene delavce bodo odprli tri oddelke — 90 prostih mest, vpisanih pa je 139 učencev in učenek, 43 iz jeseniške občine, med vpisanimi je devet fantov.

V železarskem izobraževalnem centru je možnih devet oddelkov — 270 prostih mest, doslej pa se je prijavilo 154 učencev, od tega 92 iz jeseniške občine. Razen v elektro-tehniški usmeritvi, ki bo delovala kot dislocirana enota šolskega centra Kranj, kjer je preveč vpisanih, so povsod drugod še prosti mesta.

Do 25. maja imajo tisti, ki so se vpisali v programe, kjer je prijavi več, kot je razpisanih mest, še čas, da se vpišejo drugam.

Dosedanje preusmerjanje učencev ni v celoti uspelo, saj velikokrat prav mišljenje staršev vpliva na izbor. Pa

tudi dosedanja družbena klima, mišljenje v nekaterih delovnih organizacijah o primernosti oziroma neprimernosti poklicev za moške in ženske tudi zavirajo uspešnejše usmerjanje v proizvodna področja.

Ob tem pa ne smemo mimo velikih prizadevanj delavcev osnovnih šol, skupnosti za zaposlovanje, delavcev v srednjih šolah in ne nazadnje tudi

odgovornih v tistih temeljnih organizacijah, ki so se z vso vnemo lotili priprav na usmerjeno izobraževanje. Letos v jeseniški občini končuje osnovno šolo 381 učenec, 19 deklet, 231 pa se jih je vpisalo v šole v občini.

Na sestanku koordinacijskega odbora so spregovorili tudi o proizvodnem delu, ki se bo začelo 1. februarja prihodnje leto. Do tedaj pa bodo morali tudi inštruktorji opraviti 31-urni tečaj. Naj ob tem povemo, da so pri tem najdlje prišli v ZIC.

Fk

O USPOSABLJANJU DUŠEVNO PRIZADETIH V OBČINI

Skrb za lažje, srednje, oziroma težje prizadete je v vsaki družbi po eni strani izraz humanosti te družbe, po drugi pa tudi odraz materialnih možnosti. Za jeseniško občino lahko rečemo, da je skrb za te osebe precejšnja; v preteklih letih smo v njihovo izobraževanje in usposabljanje vložili precej. Še veliko več pa bi lahko storili, če bi jih tudi v vsakdanjem življenju, v krajevnih skupnostih, sprejeli medse kot sebi enake, brez pomilovanja. Da bi predstavnike krajevnih skupnosti seznanili s tem, kako v jeseniški občini skrbijo za te ljudi, so v sredo, 6. maja, na Jesenicah pripravili posvet o usposabljanju vseh duševno prizadetih oseb v občini. Pripravili so ga osnovna šola s prilagojenim učnim programom Polde Stražisar, svet za spremljanje družbeno-ekonomskega položaja žensk in svet za vzgojo in izobraževanje, ki delujeta v okviru občinske konference socialistične zveze.

V to usposabljanje so v jeseniški občini zajeti vsi od predšolskih otrok naprej. Tako je v razvojnem oddelku 8 otrok, v osnovni šoli Polde Stražisar jih je sedaj 68, v oddelku za delovno usposabljanje 7 in v delavnicah pod posebnimi pogoji 17. Pri tem velja povedati, da so prav osnovna šola Polde Stražisar, oziroma njeni delavci, veliko prispevali, da je v to usposabljanje zajeta večina prizadetih. Lani je v občini po nekajletnem mrtvilu spet začelo delati tudi društvo za pomoč duševno prizadetim in tako naj bi bila skrb za te prizadete osebe še boljša.

Seveda pa brez težav ne gre. Tako razvojni oddelk oziroma otroke tarejo predvsem prevozi, saj so otroci zajeti praktično iz vse občine, prav prevoz pa je zanje velika obremenitev.

V osnovni šoli se srečujejo pri vsem s prostorskimi problemi, saj bližina Železarne, ropot in prah ovirata delo. Tudi pri delovni praksi za učence 8. razreda imajo probleme, saj je malo delovnih organizacij, ki bi jih bile pripravljene sprejeti za 14 dni. Omejeno je tudi nadaljnje šolanje, saj je le nekaj usmeritev s skrajšanim programom, kamor se lahko ti učenci usmerjajo. Tudi v delavnicah je težko dobiti delo, ki bi ga ti oskrbovanci lahko opravljali.

Toda delavci v osnovni šoli Polde Stražisar ne obupujejo. Verjamejo, da bodo v sodelovanju s krajevnimi skupnostmi, družbenopolitičnimi organizacijami in ostalimi prav gotovo rešili tudi te probleme.

Rk

BILI SMO GOSTITELJI »VESELOŠOLCEV«

V vseh osnovnih šolah v jeseniški občini smo se že od jeseni pripravljali na tekmovalne Vesele šole. Pridno smo prebrali Pionirski list in si skušali zapomniti čimveč odgovorov na zastavljena vprašanja.

Z razrednimi tekmovanji smo začeli 17. marca. Najbolje uvrščeni so nadaljevali na šolskem in nato še na občinskem tekmovanju, ki je bilo v soboto, 16. maja, v osnovni šoli Prežihov Voranc na Jesenicah. Ob osemih smo se zbrali tekmovalci iz šestih šol: iz Kranjske gore, iz Mojskranje, iz šole Prežihov Voranc in Tone Čufar, s Koroške Bele in iz Žirovnice.

Učencev iz tretjih razredov je bilo 74, iz četrtih razredov 37, iz petih razredov šest, iz sedmih razredov trije in iz osmih razredov dva učenca. Vsi ti so že v predhodnih tekmovanjih dosegli predpisano znanje. Porazdelili so nas po razredih in nestrpnost smo pričakovali lističe z vprašanji.

Po končanem delu smo odšli na malico, med tem časom pa so mentorji pregledali naše rešitve. Ob 10. uri je bila kratka proslava in nastopil je najslavnejši in težko pričakovani trenutek, ko smo izvedeli rezultate: Na republiško tekmovanje bodo odšli naslednji občinski prvaki: ALEKSANDER MIKLJIČ — 3. r. (Koroška Bela), JANA OBERMAJER — 4. r., DAVORIN KUNSTELJ — 5. r., SAMO MEKINA — 6. r., JOŽICA ZORAN — 7. r. (vsi iz Žirovnice), BLANKA BERLATANIČ — 8. r. (Prežihov Voranc).

Vsem tekmovalcem želimo mnogo uspeha v Ljubljani 31. maja!

Na zaključni slovesnosti nas je pozdravila Irena Stražar iz tovarne Iskra TOZD Blejska Dobrava, ki je že vsa leta pokrovitelj veselošolcev v

jesenjski občini in kateri smo dolžni posebno zahvalo in priznanje za denarno pomoč tekmovanju.

Učenci 3. in 4. razredov
novinarskega krožka
COŠ Prežihov Voranc

LEPO JE BILO NA NAŠEM IZLETU

V dejavnosti društva upokoencev na Jesenicah je vključen tudi ženski krožek ročnih del, katerega iz leta v leto obiskuje več žena. Krožek dela vse leto razen treh poletnih mesecev, ko se žene bolj posvečajo vrtičkanju in jim ostane premalo časa za ročno delo. Preden se začnejo počitniške krožke, naredijo izlet v ne preveč oddaljene kraje, kajti za poučno rekreacijo je med upokojenci vedno dovolj zanimanja. Letos smo se žene odločile, da si ogledamo bližnje kraje na Avstrijskem in Slovenskem Koroškem.

V petek, 8. maja, nas je zgodaj zjutraj odpeljal z Jesenic avtobus podjetja »Alpetour« v spremstvu vodica Janeza, ki je vodja poslovalnice Kompas na Jesenicah. V čudovitem majskem jutru smo se preko Jezerskega vrha spustile v dolino Železne Kaple. Po kratkem ogledu mesta smo se odpeljale skozi Dobro vas do Pliberka. Prijetno mestece z majhnim trgovskim središčem je takoj vzbudilo naše zanimanje za male nakupe. Kamorkoli smo vstopile, povsod so nas prijazno sprejeli in nas pozdravili v našem jeziku. Voditelj Janez je poskrbel, da smo videle razne zanimivosti in zvedele za zgodovino kraja.

Prehitro je minil čas in že je bilo treba misliti na odhod. Mejni prehod smo prestopile v Holmcu, kjer so

hitro opravili carinski postopek. Hitele smo. Za nami so ostale Prevalje, Mežiška dolina, Ravne in drugi kraji. Kar naenkrat je avtobus ustavil. Voditelj Janez nas je prosil, če vse izstopimo. Začele smo se spraševati, ali je morda nastala okvara na vozilu. Zunaj smo se zvrstile v polkrog, tedaj je Janez spregovoril z ožjim glasom. »Lansko leto ob tem času je v Beogradu krenila na pot proti Dedinju najbolj žalostna povorka v naši zgodovini, to je bila povorka s posmrtnimi ostanki našega tovariša Tita. Kaj smo izgubili z njim, je v kratkih besedah nemogoče povedati, zato počastimo njegov spomin z enominutnim molkom.«

Po tem smo tiho poslele nazaj v avtobus in se molče spominjale lanskoletnih dogodkov v mesecu maju, ko se je naša domovina pogreznila v eno samo veliko žalost.

Sele v Slovenj Gradcu se je vrnilo prejšnje veselo razpoloženje, ko so nam v Kompasovem hotelu postregli z izdatnim in okusnim kosilom. Popoldne smo si ogledali staro in novejšo cerkev ter Sokličev muzej, kjer so nas seznanili z zgodovino mesta. Videle smo zanimive muzejske eksponate, primerke iz kamene in rimske dobe, posebno mesto pa zavzemajo dela naših umetnikov Božidarja Jakca, Kosa in Preglja. Ogled muzeja nam je vzel precej časa, zato smo opustile načrt, da bi obiskale nekatera partizanska obeležja in spomenike na Slovenj-graškem Pohorju.

Ko smo se vozile po lepi Mislinjski dolini, nam je Janez sproti pripovedoval dogodke iz stare in novejša zgodovine.

Da bi zadostile nakupovalni žilici, smo se ustavile pred industrijsko prodajalno keramike v Libojah in tovarne nogavic v Polzeli. Tudi mimo Trojan nismo mogle, ne da bi nakupile nekaj krofov.

Ko se je zvečerilo, so bile naše torbice polne, denarnice pa prazne. Ostalo pa nam je dobro razpoloženje in vesela pesem, s katero smo si krajšale čas vso pot domov.

I. Torkar

LEP IZLET PO DOLENJSKI

Komisija za izlete in oddih pri delovni skupnosti sektorja za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje je 9. maja organizirala izlet po Dolenjski. Vseh udeležencev je bilo za dva avtobusa. Zbrali smo se zjutraj pred Čufarjem na Plavžu in se ob 6.15 podali na pot. Vodja, kakor vedno na naših izletih, je bil Janez Lešnik. Poskrbel je, da so vsi prijavljeni do Naklega prišli do svojih sedežev. Tudi tokrat je poskrbel za izdatno malico v avtobusih. Vzdušje je bilo zelo veselo. Postanek smo imeli v Trebnjem. Tu si je vsak po svoje ogledal mesto, nato smo se odpeljali proti Novemu mestu. Ogled tovarne avtomobilov IMV je bil, za mnaršikoga izmed nas

enkrat. Po ogledu tovarne smo se odpeljali proti Dolenjskim Toplicam. Po izdatnem kosilu nas je toplo sonce zvalilo na kopanje v bazen na prostem. Časa je bilo na pretek, saj smo se kopali skoraj tri ure.

Ob 16. uri smo nadaljevali pot. Naslednja postaja je bila Muljava. Ogledali smo si Jurčičev muzej in Krjavljevo koč. Po tem postanku smo se odpeljali proti Gorenjski in se ustavili pri Kunsteljnu v Radovljici. Po večerji smo se ob glasbi še zavrteli.

Janezu Lešniku se za dobro organizacijo in prijetno vzdušje najlepše zahvaljujemo. Želimo bi, da bi še v bodoče tako skrbel za naše izlete.

Tonček Majcen

PREHRANA ŠOLOOBVEZNIH OTROK

Prehrana šoloobveznih otrok postaja vse bolj pomembna zaradi bivanja učencev v celodnevni šoli in zaradi oddelkov podaljšanega bivanja. Prehrana otroka v šoli je pomembna za njegov skladen razvoj in za opravljanje številnih šolskih obveznosti. V nekaterih šolah imamo zaposlene strokovnjake, ki se ukvarjajo s planiranjem šolske prehrane. Po potrebi se posvetujejo tudi s pediatri. Tako dobivajo šole s to nalogo širšo, zahtevnejšo in odgovornejšo družbeno funkcijo. Bivše male mlečne kuhinje se spreminjajo v velike obrate družbene prehrane posebne vrste.

Vodja šolske prehrane mora upoštevati pri sestavljanju jedilnikov in različnih oblikovanih sledeče momente:

- zaposlenost staršev,
- turnusno delo staršev,
- socialni status družine,
- starost otrok,
- oddaljenost učencev od šole.

Podobni momenti vplivajo na sestavljanje prehrane tudi v domačem okolju.

Načrtovanje prehrane v šolah in doma pa mora sloneti na različnih vidikih: zdravstvenem, ekonomskem, socialnem, vzgojnem in gastronomskem-kulinaricnem vidiku.

Načrtovanje prehrane v šolah in doma izhaja iz enakih načel, le da je načrtovanje prehrane v šolskih kuhinjah enotno in se ne more ravnati po navadah in željah posameznikov. Načrtovanje šolske prehrane se ravna po bioloških potrebah otrok po različnih snoveh.

Prehrana otroka mora biti sestavljena tako, da ohranja njegovo zdravstveno stanje in pospešuje psihofizični razvoj. Šolska prehrana pa je lahko tudi zelo važen moment pri spreminjanju slabih navad nekaterih otrok. Pri tem pa morajo učitelji in starši sodelovati tesno med seboj.

V šolskem letu 1979/80 je bila opravljena raziskava o prehranjevanju otrok na COŠ Tone Čufar in OS Polde Stražišar na Jesenicah (diplomsko delo).

V ta namen smo anketirali 80 staršev iz vsake šole. V vzorec pa smo izbrali iz objektivnih razlogov le 42 učencev iz vsake šole.

Z raziskavo smo želeli potrditi, da se učenci iz OS Polde Stražišar slabše prehranjujejo, kot učenci COŠ Tone Čufar. Vzroki za to so v oddaljenosti učencev od šole (saj zajemamo področje cele občine), zaposlenosti staršev, nižjih osebnih dohodkih, nižji izobrazbeni strukturi staršev in nižjem socialnem statusu družine.

Ankete o prehrani naj bi izpolnjevala mati, ker je prav ona glavni organizator prehranjevanja v družini. Od njenega znanja o prehrani in od njene iznajdljivosti je odvisen način prehranjevanja celotne družine.

Podatki o izobrazbi staršev učencev zajetih v raziskavo, so pokazali, da je nižja izobrazbena struktura pri obeh starših učencev osnovne šole Polde Stražišar. S tem lahko povežemo dalje zaposlitev staršev in višino osebnih dohodkov. Dalje ugotavljamo, da so družine, iz katerih izhajajo učenci OS P. Stražišar, številneje od družin učencev COŠ T. Čufar, kar seveda znižuje socio-ekonomski status.

V nadaljnji raziskavi nas je zanimala tedenska poraba živil v družini na eno osebo. Prišli smo do sledečih rezultatov:

MESO	MLEKO	TESTENINE
PS TČ	PS TČ	PS TČ
3,5 4,3	2,8 2,6	0,25 0,17
kg	litri	dkg

JAJCA	RIŽ	SLADKOR
PS TČ	PS TČ	PS TČ
2,8 4,2	0,17 0,13	0,41 0,30
kosi	dkg	kg

SADJE	KROMPIR	KRUH
PS TČ	PS TČ	PS TČ
0,90 1,22	1,11 1,0	2,2 1,7
kg	kg	kg

Ob pregledu poprečne porabe živil na osebo lahko ugotovimo, da poje do učenci OS P. Stražišar manj mesa, manj jajc, manj sadja, več sladkorja, več riža, več kruha in več krompirja kot učenci COŠ T. Čufar. Že ti podatki nam potrjujejo kvalitativno slabšo prehranjenost učencev OS Polde Stražišar.

Materje smo vprašali tudi, zakaj so potrebne različne snovi, ki se nahajajo v živilih. Pri obeh skupinah je bilo največ nepravilnih odgovorov pri zaščitnih snoveh, najmanj pa pri ogljikovih hidratih. Seveda je bilo na splošno več negativnih odgovorov pri materah učencev OS P. Stražišar. Mati je morala odgovorjati tudi na vprašanje, katere jedi ima njen otrok najraje. Med obeh skupinama otrok ni večjih razlik. Najraje pa imajo otroci sladkarije, krompir, meso, testenine in riž, mleko, jajca, sadje, zelenjavo in na zadnjem mestu je skuta.

Tu lahko zaključimo, da so prehranske navade učencev slabe in da v nekaterih primerih lahko vplivajo na zdravstveno stanje otrok. Mater smo vprašali tudi, kdaj njen otrok največ pije: pred kosilom, med kosilom ali po kosilu. Med obeh skupinama učencev ni bilo razlik, oboji pa pijejo večinoma po kosilu. Tu bi bilo seveda umestno tudi vprašanje, kaj učenci pijejo.

Nato smo zastavili še nekaj vprašanj tudi učencem, in sicer tolikokrat tedensko uživajo posamezne obroke (zajtrk, kosilo, večerjo). Dobili smo zelo slabe rezultate na obeh šolah.

URA ZGODOVINE PRI TABORNIKI

Taborniki imajo bogat in pester program dela. Njihovo delo sem spremljala že prej, bolje pa sem ga spoznala šele v zadnjem času. V aprilu so jeseniški taborniki organizirali za svoje člane izlet na Pohorje. Med njimi so tudi naši sošolci — taborniki Aljaževe čete. Člani novinarskega krožka obiskujemo partizanske kraje, zato smo bili veseli, da so nas povabili s seboj.

Bila je sobota. V avtobusu se je zbrala zelo pisana družina. Bili smo učenci različnih šol in celo cicibani iz vrta na Plavžu. Odpeljali smo se proti Stajerski.

Po Savinjski dolini sem se že peljala. Prvič pa sem videla kraje prav pod Pohorjem. Opazovala sem urejena naselja vrtov in vinograde z zidanicami.

V partizanskem domu na Osankarici smo si ogledali muzej. Pred nami so se zvrstili dogodki iz vojnih dni. Borci Pohorskega bataljona so se borili z mnogo močnejšim sovražnikom. Obstala sem pred sliko Šarhovi sinov Pepčka in Vančka. Padla sta 8. januarja 1943. Tudi otrokom niso prizanesli.

Odšli smo k Trem žebljem. Začelo je snežiti. Veter se nam je zaganjal v obraz. Zeblo nas je. Kako hudo je bilo šele partizanom. Huda zima je bila takrat. Globoko v gozdu so poiskali prostor za taborišče. Le kako so jih mogli izslediti?

Med visokimi drevesi so posejani spominski kamni. Na njih so imena borcev. Ob spomeniku smo se poklonili spomenu padlih.

Zar minulih vojnih let v prsih nam budi spomine nanje... smo prebrali v gozdu, kjer je padlo 69 borcev Pohorskega bataljona.

Šele v avtobusu smo se zopet razživel. Ustavili smo se še ob spomeniku v Štranih pri Frankolovem. Stara drevesa ob cesti tiho obtožujejo. Kar sto ljudi je umrlo na

Zajtrkuje zelo malo učencev, in sicer na OS P. Stražišar 40 %, na COŠ T. Čufar pa 23 %. Nikoli pa ne zajtrkuje na OS P. Stražišar 40 % učencev, na COŠ T. Čufar pa 35 % učencev. Ostali učenci pa zajtrkujejo neredno.

Zelo slabi rezultati pa so še pri uživanju večerje. Kar 23 % učencev iz OS P. Stražišar nikoli ne večerja in samo 4 % učencev iz COŠ T. Čufarja.

Iz tega sledi razmišljanje o pripravi zajtrkov v šolah, oziroma da bi zboljšali kvaliteto malic. Možnosti pa so tudi te, da malico prenesemo na zgodnejšo uro, da bo deloma nadomestila zajtrk.

Ob skrbnem prebiranju tega gradiva se bo marsikomu porodila želja po organizirani prehrani na vseh šolah v jeseniški občini, želja po obratu javne prehrane za celo mesto, želja po drugačnem delovnem času žena, želja po boljši založenosti trgovin itd. Marsikatera od teh želja je tudi uresničljiva, le malo razumevanja in iznajdljivosti je potrebno. Tatjana Dvoršak

Najmlajši gasilci jeseniške občine pred tekmovanjem (Foto B. Blenkuš)

NA MLADINSKEM GASILSKEM TEKMOVANJU PRVIČ VSA DRUŠTVA V OBČINI

V nedeljo, 17. maja, je občinska gasilska zveza Jesenice organizirala in uspešno opravila tekmovanje članic, mladincev in pionirjev. Ob tem je pomembno to, da so imela letos prav vsa gasilska društva jeseniške občine svoje udeležence na tekmovanju, saj sodelovalo kar 32 desetin.

Članice — gasilke so se pomerile v trodelnem napadu in štafeti. Prva je bila desetina iz Smokuča, druga pa iz Zabreznice.

Mladinci so tekmovali v trodelnem napadu z motoriko 800 litrov in štafeti. Na prvo mesto so se uvrstili mladinci gasilskega društva Smokuč, drugi so bili iz Zabreznice, tretji s Koroške Bele, sledijo: Rateče, Hrušica, Jesenice-mesto, Kranjska gora in Gozd Martuljk.

Starejši pionirji so nastopili v trodelnem napadu z malo motorno brizgalno. Prvi so bili najmlajši gasilci iz Blejske Dobrave, drugi iz Zabreznice, tretji iz Smokuča, nato pa iz Mojstrane, prva in druga desetina Kranjske gore, Podkorena, Dovja, mešani skupini iz Kranjske

gore in Jesenic ter desetina s Hrušice.

Pri starejših pionirkah so bile prve iz gasilskega društva Jesenice mesto, druge z Blejske Dobrave in tretje iz Smokuča.

Pri mlajših pionirjih je sodelovalo sedem desetin in desetina pionirk z Dovjega. Tekmovali so z vedrovko in v vaji s hidrantom. Prvi so bili pionirji iz Planine pod Golico, drugi iz Kranjske gore, tretji iz Smokuča, nato iz Zabreznice, Blejske Dobrave, Jesenic-mesto in Hrušice.

Za sodelovanje so prejeli pokale in diplome, glede na udeležbo pa bodo gasilska društva finančno stimulirana.

Tekmovanje je vodil pooblaščen sodniški zbor občinske gasilske zveze. B. B.

VEZISTI NOV GORENJSKE BODO SVOJO DEJAVNOST ŠE OKREPILI

Na drugi seji pododbora vezistov NOV Gorenjske so pregledali uresničevanje programa dela, ki so ga sprejeli na letni skupščini. Ugotovili so, da se bodo aktivni po občinah šele sestali. Njihove poglavitne naloge so povezava vsega članstva, zbiranje gradiva za monografijo zvez Jugoslavije, priprava predlogov za brezplačen oddih v domovih PTT izven sezone, sodelovanje z radioklubi, pomoč tovarišem, ki so v težavah, obisk bolnih članov, sestava predlogov za odlikovanja in priznanja ter drugo. Za brezplačen oddih v domu PTT v Strunjanu so predlagali: Maksa Zupana iz Voglja, Feliksa Wieserja iz Podgore pri Slovenj Plajberku, Jožeta Kersnika z Blejske Dobrave in Stanka Megliča s Črnicca pri Brezjah. Za oddih na Pohorju v domu PTT so predlagali Janka Bernika iz Skofje Loke.

Na poziv medobčinskega sveta ZZZ NOV so izvolili delegate za občinske odbore ZZZ NOV. Za Jesenice so izbrali Gabrijele Divjaka, za Radovljico Janeza Bertoncija, za Trzin Vikija Smoleja, za Kranj Milana Robiča in za Škofjo Loko Antona Kocijančiča. Ti bodo skrbeli za povezavo in najboljše sodelovanje med aktivni, pododborom in občinskimi odbori. Vsako leto aktivni prejmejo od občinskih odborov finančno pomoč za stroške delovanja. Medobčinski svet ZZZ NOV za Gorenjsko bo letos prvič podelil posebno priznanja tovarišem, ki so bili zadnja leta najbolj angažirani in delavni v tej in v drugih organizacijah. Predloge so do 20. aprila že pripravili po aktivih in jih poslali občinskemu odboru ZZZ NOV.

Dogovorili so se tudi za srečanje s sodelavci Iskre, ki bo 13. junija na Blejski Dobravi. Za dogovor sta po-

skrbela Milan Robič in Peter Tulipan iz Kranja. Na tej slovesnosti bodo sedemdeset letom NOV Gorenjske podelili jubilejna priznanja. Kar zadeva odlikovanja za sodelovanje v NOB so v jeseniški občini to vprašanje, za vse uredili, za druge občine pa bo poskrbela komisija, ki so jo imenovali na tej seji. Aktivni drugih občin so namreč doslej še premalo naredili.

Pri zbiranju podatkov za monografijo so se najbolj izkazali zgodovinski krožki na osnovnih šolah v Senčurju, France Prešeren in Simon Jenko v Kranju, Karavanški kurirji NOB na Koroški Beli in na šoli Prežihov Voranc na Jesenicah. Ko bodo dobili od sekcije potrebne obrazce, bodo tem krožkom podelili posebna priznanja.

Doslej je že večina članov izpolnila posebne vprašalnike za monografijo in jih poslala sekciji v Ljubljano. Ker pa so vprašalniki pomanjkljivi in premalo opisujejo dogodke in dogajanja, so še dodatno angažirali posameznike in zgodovinske krožke na šolah. S to pomočjo pa je sedaj opravljena približno petina dela. Potrebno bo še mnogo dela, da se čim prej zbere še vse ostalo, kar je pomembno, da se zapiše in ohrani novim rodovom. Da bi se delo opravljal čimbolj organizirano, so imenovali štiričlansko komisijo, ki se je 18. aprila prvič sestala v Škofji Loki in pripravila načrt za svoje delo. Komisijo bo vodil Janez Švoljšak iz Mojstrane. Prihodnja seja bo ob koncu poletja. Na njej se bodo dogovorili o pripravi na letno skupščino in srečanje s PTT delavci. Do takrat pa bodo vezisti delavni po aktivih, ki so za uresničevanje programa prejeli ustrezna priporočila in navodila. B. B.

PREDLOG NAŠEGA BRALCA »ZA ČISTE IN LEPŠE JESENICE«

V zadnjem času se organizirana prizadevanja za čiste Jesenice vse bolj krepijo. Poglavitna pobudnika akcija sta komunalna skupnost in Turistično društvo Jesenice. V spodbujanje in informiranje o poteku aktivnosti se je v polni meri vključil tudi Železar.

Da bi bilo spodbujanje neprekinjeno, predlagam, da se v Železaru uvede stalna rubrika z naslovom »Za čiste in lepše Jesenice«.

Namen sestavkov bi bil, da konkretno in nazorno (po možnosti podkrepljeno s fotografijami) pokažejo primere urejenosti pa tudi neurejenosti posameznih predelov Jesenic. Dobre primere zaradi posnemanja, slabe zaradi spodbude, da se neurejenost hitreje odpravlja.

Poziv k sodelovanju!

Zmago Žagar

Predlog podpiramo in vabimo vse bralce, zlasti pa predlagatelja, da s svojimi prispevki izpolnjujejo rubriko »za čiste in lepše Jesenice«.

Zadnje dni v aprilu in v začetku maja je letošnja gorenjska Kurirčkova pošta potovala po jeseniški občini. Na vseh šolah in v vzgojno-varstvenih organizacijah v občini so kurirčkovi pošti pripravili pester program in partizanske mitinge. Mladi kurirji so s torbico hiteli po skrinjah kurirskih poteh pod obronki Karavank in Mežaklje ter mimo zased. Na poti so obiskali tudi številne pomnike naše slavne preteklosti. Mlade kurirje so na proslavah in mitingih pozdravili tudi nekdanji borci, ki so pripovedovali o težkih, pa tudi o veselih doživljajih med NOB. Še posebno prijetna so bila srečanja med najmlajšimi v vrtcih, ki so resnično z vsem zanimanjem sledili pripovedi borcev in se tako začeli že v najmlajših letih seznanjati z dogodki iz NOB. V petek, 8. maja, so učenci osnovne šole Polde Stražišar na Poljanah pri spomeniku Ivanke Krnčar in drugih borcev predali torbico učencem osnovne šole Bratov Žvan iz Gorji.

Na sliki: Predaja Kurirčkove pošte na Poljanah. Tekst in Foto J. Rabič

KURIRČKOVA TORBICA V OŠ POLDE STRAŽIŠAR

V petek, 8. maja, smo od učencev osnovne šole Prežihov Voranc sprejeli kurirčkovo torbico. Pionirka Vlasta iz 6. razreda je prebrala sporočilo slovenskih pionirjev predsedstvu Jugoslavije. Po tem smo recitali

pesmi in brali spise o pogramu, hrabrosti, iznajdljivosti in borbosti tovariša Tita in naših partizanov. Nekdanji borec NOV tov. Valodij nam je pripovedoval dogodke iz vojne. Miting smo zaključili s pesmijo Janez, kranjski Janez.

Naši pionirji so po tem odnesli kurirčkovo torbico na Blejsko Dobravo.

Pionirji pionirskega odreda OS Polde Stražišar

NOV RAZMAH OTROŠKIH IN MLADINSKIH ZBOROV

Otroški in mladinski zbori v osnovnih šolah v jeseniški občini doživljajo nov razmah. Prepolna dvorana gledališča Tone Čufar se je o tem zlahka prepričala na občinskem srečanju Mladina poje '81. Organizatorji so ga posvetili 40-letnici vstaje narodov in narodnosti Jugoslavije ter dnevu mladosti.

Okrog 650 pevk in pevcev se je več mesecev pripravljalo za občinsko srečanje, ki je za večino od njih pomenilo višek sezone. In ta osrednji koncert otroškega in mladinskega petja je bil tako pripravljen, da mu je bilo vredno prisluhniti.

Ni bilo vse enako dobro, to je res. Kdor koli bi se hotel spustiti v ocenjevanje, bi hočes nočes moral upoštevati, da imajo zborovodje šolskih zborov že dolga leta precej nevhvaležno delo, ki ga opravljajo v nesposobnih razmerah. Tu seveda ni mesto za opisovanje te problematike, poglabljene še s pomanjkanjem glasbenih učiteljev, omenjena je le toliko, da ob zbiranju vtisov z revije nanjo ne pozabimo, saj predstavlja temelj tistega, kar je srečanje pokazalo. Bistveni sestavni del vsakega dosežka pa je tudi osebna glasbena izpovedna moč posameznih dirigentov. Nekdo je ima manj, drugi več, zaznamo pa jo po prepričljivosti zborove interpretacije. Lahko z veseljem ugotovimo, da je v šolah jeseniške občine nekaj učiteljev, ki se odlikujejo po tej plati, pa naj gre za naravne ali pa s šolanjem pridobljene glasbene sposobnosti. Žal le-te ostajajo premalo razvite oziroma premalo izkoriščene, čemur botrujejo že omenjene težave.

Srečanje se je začelo z nastopom male instrumentalne skupine, ki jo na žirovniški šoli vodi Slavko Mežek. Ob prijetnem igranju se je ponovilo prepričanje, da je uporaba Orffovega instrumentarja izredno koristna in hvaležna. Žal v naših trgovinah že dolga leta ni mogoče dobiti teh bolj ali manj nezahtevnih glasbil.

S prisrčnim in dovolj zanesljivim petjem so poslušalce razveselili najmlajši – tisti predšolski otroci, ki obiskujejo glasbeno vzgojo v glasbeni šoli, kjer jih v svet glasbe uvaja A. Baznik. Ko bi le imeli več pedagogin, ki bi se ukvarjale z otroki v tej starosti in jim vsadile veselje do glasbe!

Malči Štern je nastopila z dvema otroškima zboroma žirovniške šole. Oba sta ogrela poslušalce, posebno drugi, ki je svojo nalogo opravil zares prepričljivo. Vredno je omeniti tudi pogumnega solista, ki ga pomembnost nastopa pred toliko poslušalci ni prav nič zmedla.

Prav gotovo je bilo za mnoge presenečenje tudi petje otroškega zbora z Vrančevce šole. Poudariti je treba dovolj tvegano izbiro pesmi, kakršne se dirigenti podobnih zborov bolj ali manj upravičeno radi izogibajo. S. Rihter je s svojim zborom dosegla enotno, ubrano, lepo izdelano in muzikalno izvedbo.

Manj prepričljiv je bil nastop otroškega zbora Čufarjeve šole, ki mu je manjkalo ritmične in tonske trdnosti; tudi sodelovanje s pianistko ni bilo zadovoljivo. Vendar volja po dodatnem izobraževanju in napredovanju kažejo, da M. Reichman ve, kaj bo še potrebno storiti.

Nekoliko nenavadno je učinkovalo petje otroških zborov iz Mojstrane in Kranjske gore. Zakaj? Ni dvoma, da dirigent A. Rupnik s temperamentnim pristopom pritegne zbor k zelo živahnemu petju, ki je bolj vabljivo in učinkovito od izrazno zamorjenega, nedoživetega. Vendar pa je mestoma blizu nevarnosti, da zdrsne v pretiravanje z zunanje poudarjenim nastopom.

Po odmoru so prišli na vrsto še mladinski zbori. Za oba, ki sta se predstavila pod vodstvom Romana Ravniča, velja pravzaprav nasprotno od prej povedanega. Gre za dirigenta, ki v pesmih išče bistvo njihovega glasbenega izraza, hkrati pa preudarno gradi skladnost med vsebino in obliko. Oba zbora sta bila z Vrančevce šole. Odlikovala sta se s primerno izbranimi pesmimi, dovolj zanimivimi in zahtevnimi. Če se je tudi kje kaj malega zataknilo, je vendarle šlo za lep koncertni nastop, posamezne odlomke pa lahko štejejo za najbolj uspele muzikalne dosežke celega večera.

Tudi Mira Mesarič je vodila dva mladinska zbora – s Čufarjeve šole. Dolgo čakanje je že začelo nekoliko vplivati na zbranost, kljub temu je bil nastop še dovolj zanesljiv: nekaj intonacijskih težav je zbledelo ob tistih mestih, ki so bila narejena vzorno, zapeta od srca, s potrebno dramatikom.

Podoben kot z otroškima zboroma je nastopil A. Rupnik tudi z mladinskim iz Kranjske gore. Treba je povedati, da gre za zboro, ki so skoraj brez vsake tradicije, zato so bili tokratni nastopi več kot zadovoljivi. Vseeno velja, naj bi več pozornosti posvetili muzikalnemu izrazu, za kar je posebno prekmurska pesem Venci beili zelo primerna.

Izbira pesmi je sploh občutljiva in pomembna stvar. V nepotrebne težave lahko zabrede dirigent z zborom, če se prepogosto drži pesmi z več kiticami. Tokrat se je nekaj podobnega pripetilo zboru osnovne šole Karavanskih kurirjev NOB, ki je z dirigentom D. Rostoharjem zapel dve taki pesmi, obe hkrati tudi kar preveč resni za to mladež. S svojimi glasovnimi zmoglostmi, ki jih je zbor pokazal, bi z drugačnim sporedom vsekakor še bolj uspešno nastopil.

Konec koncerta je pripadel žirovniškemu mladinskemu zboru. S. Mežek je pripravil tri pesmi, s katerimi je zboru dal možnost pokazati precejšnje glasbeno znanje, pa tudi prepričljivo glasovno in izrazno sproščenost, zelo primerno za sklep sicer dolgega, a zgornjega prikaza otroškega in mladinskega zborovskega petja v jeseniški občini.

EG

KONCERT MOŠKEGA ZBORA IZ PODNARTA IN ŽENSKEGA ZBORA JESENICE

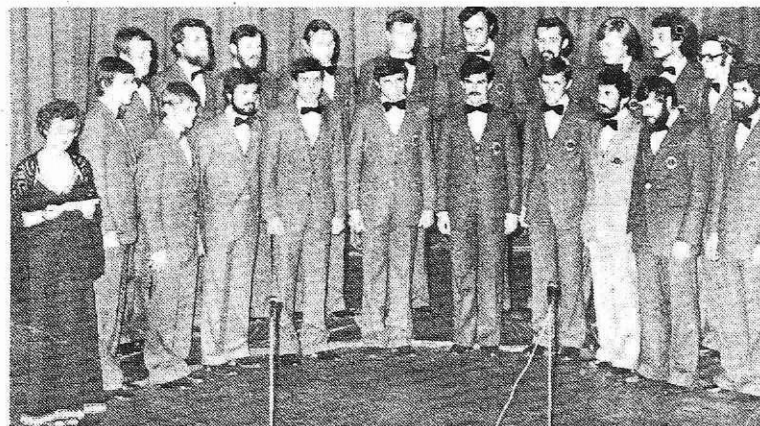
Jutri, v petek, 22. maja, bo v gledališki dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar na Jesenicah ob 19. uri koncert MOŠKEGA KOMORNEGA ZBORA DPD SVOBODA PODNART IN ŽENSKEGA PEVSKEGA ZBORA PEVSKEGA DRUŠTVA JESENICE. Zborovodja Egi GAŠPERŠIČ in Milko ŠKOBERNE bosta svoja zbora predstavila z naslednjim programom:

Komorni moški zbor Podnart:

- Ubald Vrabec: Zdravljica
- Jacobus Gallus: Ecce Quomodo
- Gustav Ipavec: Dve utvi
- J. Fleišman: Luna sije
- Pavel Šivic: Soldaška
- Egi Gašperšič: Ne izbiraš
- Vasilij Mirk: Pomlad
- Oskar Dev: Oja, oja, oj ti ljub'ca moja
- Janez Gregorc: Okoli hišice
- Rado Simoniti: Veseli partizan

Ženski pevski zbor Jesenice:

- Radovan Gobec: Ko v ranem jutru
- Ivan Matetič-Ronjgov: Otroci vsega sveta
- Rado Simoniti: Kurir
- priredil Samo Vremšak: Ana sama rječ me griva
- Makso Pirnik: Čez Kras
- Matija Tomc: Naša mati
- Marjan Kozina: Pomlad v svobodi
- priredil Egi Gašperšič: Jamniška.

Moški komorni zbor Svobode Podnart

SREČANJE S PIŠATELJEM BEVKOM

Za Cankarjevo značko so se potegovali tudi osnovnošolci iz 7. in 8. razredov radovljiške in jeseniške občine. Med tremi učenci, ki se bodo pomerili na republiškem tekmovanju za Cankarjevo značko v Piranu, je tudi učenka Jasna Volfand iz osnovne šole Franc Saleški Finžgar v Lescahu.

To ni edino tekmovanje, ki se ga bo udeležila, saj jo čaka še republiško tekmovanje v Veseli šoli in republiško tekmovanje za zlato Vegovo priznanje v matematiki. Kot republiška prvakinja se je uvrstila na zvezno tekmovanje na temo Tito-revolucija-mir.

Poleg tega je odlična učenka, pridno sodeluje v literarnem krožku in mnogih drugih. Objavljamo njeno nagrajeno nalogo:

Bevk – znani mladinski pisatelj, glasnik zaslužnjene primorske zemlje in njenih ljudi, vztrajni borec za svobodo Primorske.

Precej vode je že preteklo mimo naše hiše, odkar sem se prvič srečala z njegovimi zgodbami. Bila sem pri prijateljici, ko opazim na njeni mizi drobno knjižico. Vzamem jo v roke. Počasi črkujem naslov: P-E-S-T-R-N-A. Pestrna? Ja, kaj je to? Povprašam mamo. Povedala mi je, da so pastre deklice, ki pazijo na tuje otroke, da dobijo hrano. Nisem razumela, kaj bi to bilo. Radovednost mi ni dala miru in odločila sem se, da bom knjigo prebrala. Čeprav bolj počasi, ker sem se šele učila brati, sem knjigo z zanimanjem prebrala, saj me je zgodba zelo pritegnila. Smilila se mi je Nežka, ker je morala še tako majhna k tujim ljudem. Kako je imela rada svojo Pikapolonico! Kako lepo živim jaz: imam topel dom, celo omarico punčk...

Trepetala sem za njeno življenje, ko je bolna ležala v postelji. Rada bi ji pomagala, pa kaj, ko nisem vedela, kako. Upala sem, da bo v novi službi dobila boljše gospodanje. Tedaj sem spoznala, kako težko so včasih živeli otroci. Še čisto majhni so morali od doma s trebuchom za kruhom. Deklice so bile pestre, fantje pastirci. Ko bi se radi igrali, so morali opravljati dela odraslih. Gospodari so jih izkoriščali, saj so vedeli, da so odvisni od njih.

V domačih hišah je ostalo še preveč lačnih ust, da bi se lahko vrnil domov. Še brez njih starši niso mogli nasiti vseh. A kljub vsem težavam so našli tudi trenutke za razvedrilo, za smeh, saj po vsakem dežju posije sonce.

»Toda tegobe gor, tegobe dol – ne bodimo mile jere! Stisnimo zobe in zasmejmo se skozi solze. Danes jok, jutri smeh – včasih za prazen nič, včasih za veliko stvar – takšno je življenje!«

Zares se junaki Bevkovi povesti nikdar dolgo ne topijo v solzah. Vedri so, pa tudi pogumni in odločni. Ljubijo slovensko zemljo in slovenski jezik – vsi pritiski fašističnih oblasti ne zaležejo nič – Slovenci ostajajo Slovenci, čeprav živijo v Italiji. Tudi med narodnoosvobodilno borbo so se takoj vključili v partizanske vrste, skupaj s svojimi brati onkraj meje v Jugoslavijo. Priborili so si svobodo, ki so jo toliko

časa pogrešali. A žal tudi zdaj niso vsi Slovenci v Jugoslaviji. Trst in Julijska krajina sta še naprej ostala v Italiji, čeprav tam živi veliko Slovencev. A zdaj imajo mnogo več pravic – imajo svoja društva, gledališča. Tesno so povezani s svojo domovino in Jugoslavijo jim pomaga. Organizirana so razna srečanja, meja med Jugoslavijo in Italijo pa je ena najbolj odprtih mej.

Uresničile so se Bevkove želje – Primorska si je izborila svoje pravice. Bevkove knjige, v katerih je vse to opisoval, pa ostajajo kot spomenik vsem Tončkom, Tinčedom, Metkam, Blažetom... Radi jih beremo in želimo, da se otroci nikoli več ne bi znašli v takih težavah kot takrat.

BREZ IMENA (ROCK KONCERT V GLEDALIŠČU)

V sredo, 13. maja, je bil v gledališču na Jesenicah drugi koncert rock glasbe v tej sezoni. Igrali sta skupini Brez imena z Jesenic in Trans iz Preddvora.

Jesenški rockerji Brez imena so doživeli svoj ognjeni krst na koncertu Preddvor 80. Začetek njihove nastopanja ni bil spodbuden. Fantje so prehitro stopili na oder in na prvem nastopu je zmedenost povzročila, da niso mogli pokazati vsega znanja.

Preko zime pa se je marsikaj spremenilo. Skupina je vztrajno vadila in se trudila odpraviti čim več napak. To jim je uspelo, kar dokazujejo koncerti v Breznici, v gimnaziji na Jesenicah in gledališču.

Kljub temu, da bi lahko Brez-imenec očitali preveč tradicionalnosti in metalnega zvoka v njihovi glasbi, pa sem prepričan, da je njihova dinamična glasba znala navdušiti marsikaterega poslušalca.

Člani skupine: Zoran Rodi – kitar, Tomaž Sotlar – kitara, vokal, Boris Stojs – bas, vokal, Rafko Kolbl – klaviature, Bojan Slevce – bobni.

Aleš Rotar

SLIKARSKA KOLONIJA V VRATIH

Planinsko društvo Dovje – Mojstrana je letos že drugič organiziralo planinsko slikarsko kolonijo v Vratih pod močnim Triglavom v dneh od 18. do 24. maja.

Slikarske kolonije se letos udeležuje kar 16 slikarjev in sicer trije poklicni: Leon Koporc, Marjan Pliberšek in Jaka Torkar; trije člani RELIKA iz Trbovelj: Jože Stare, Ernest Šiler in Vida Stamberger ter deset Dolikovcev: Rudolf Arh, Danica Bem-Gala, Franci Berce, Franc Dolinšek, Nika Hafner, Zdravko Kotnik, France Kreuzer, Tine Markež, Tone Tomazin in Marjan Židanek.

Slike nastale v koloniji v Vratih bodo predvidoma razstavljene ob praznovanju občinskega praznika od 1. do 10. avgusta v avli osnovne šole 16. december v Mojstrani. Vsak udeleženec pa bo društvu odstopil po eno sliko za kritje organizacije stroškov oskrbe. Tako zbrane slike bodo namenjene za opremo planinskih postojank in za zbirko slik v planinskem muzeju, ki je v osnovanju in kjer bo poseben oddelek planinskega slikarstva v preteklosti in sedanjosti.

KNJIŽNICA MATIJE ČOPA V ŽIROVNICI IN RAZMIŠLJANJE OB OBISKU V NJEJ

Nekaj let je že, odkar se je takratna ljudska knjižnica v Žirovnici odcepila od domačega delavsko-prosvetnega društva Svoboda, pristopila k novoustanovljeni občinski knjižnici in si nadela ime po slavnom rojaku Matiji Čopu. V prostorih TVD Partizan je dobila nove prostore, ki so danes prijetno in funkcionalno urejeni. Že več let vodita vse knjižničarske posle prizadevna Mila in Slavko Mežek.

Lansko poročilo pravi, da je v knjižnico Matije Čopa prihajalo okoli 900 bralcev, med katerimi je prevladovala osnovnošolska in srednješolska mladina. Prebranih je bilo blizu 2750 knjig, nedvomno pa bi jih bilo še več, če prostorov ne bi dlje časa popravljali. Bralci najraje posegajo po leposlovju in mladinski literaturi. Knjižnica skuša svojo dejavnost popestriti tudi z drugimi kulturnimi akcijami. Tako so si prebivalci z zanimanjem ogledali priložnostno razstavo grafik znanih slovenskih slikarjev. Skratka, dejavnost, ki se že dolgo pozitivno potrjuje, ki so jo prebivalci sprejeli kot eno svojih osnovnih navad in potreb, dejavnost, ki jo je treba razvijati naprej.

Razvoj vsake dejavnosti spremlja jo problem. Tudi knjižnica v Žirovnici jih ima. Marsikatega, predvsem tiste, ki se tičejo nadaljnjega, vsebinsko novega dela s člani, bo zmogla z lastnimi prizadevanji, pripravljenostjo članstva in vseh zainteresiranih v krajevni skupnosti. Bralci – člani naj bi v prihodnje videli v knjižnici več kot le prostor, v katerem brska po polkah, več kot mesto, kjer si izbere bolj ali manj primerno knjigo. Razvili bodo klubsko, čitalniško življenje, literarne večere, srečanja s pisatelji obdobji, literarnimi zvrstmi... Okrepili bodo sodelovanje s pionirsko knjižnico na osnovni šoli Gorenjskega odreda...

Nekateri problemi pa preraščajo krajevne okvire. Zavržno vplivajo na razvoj knjižničarstva v celotni občini, zato bi jim bilo potrebno nameniti ustrezno družbenopolitično akcijo in stalna pozornost. Gre za:

– neustrezno samoupravno organiziranost in delo: samoupravno dogovarjanje in odločanje je v jeseniškem knjižničarstvu že dolgo neznanka. Običajna (v statutu morda celo opredeljena) delovna telesa so anonimna, temu primeren pa je tudi njihov vpliv na oblikovanje odnosov med občinsko in podružničnimi knjižnicami. Programske in druge odločitve jeseniškega knjižničarstva postajajo tako vse bolj stvar ozkih, bralcem odmaknjenih forumov in privatizacije v imenu z mnogih strani vprašljive strokovnosti, ki lastne ustvarjalnosti ne le nima, ampak je tudi ne priznava, kadar se v določenem okolju pojavi. Odnosi z drago strokovno službo na Jesenicah se omejujejo na kaj žalostno sliko gole

administracije in brezmiselne birokracije, plačevanje računov in prevažanje škatal knjig, ki sem ter tja romajo z občinskih na vsake police. Nič ne razpravlja o finančnih in razvojnih planih, nikjer se ne menijo o novih načinih in metodah dela z bralci, članstvo je zreducirano na kulturni servis... vse to v imenu pravice delovnih ljudi do dobre, prave knjige in s kulturnim dinarjem vseh zaposlenih v občini;

– nikakršna skrb za usposabljanje knjižničarjev;

– zaprtost za nove načine dela s članstvom (klubsko dejavnost, čitalnice, literarni večeri, srečanja s pisatelji, založbami itd.);

– vprašljiv izbor knjižnega fonda: pregled seznamov posredovanih knjig pravi, da žirovniška knjižnica dobiva vse neustreznejši izbor, ki ne zadovoljuje potreb bralcev. Posledica: vse manjši obisk. Osnovni knjižni fond je vse siromašnejši, člani si lahko le v katalogih ogledujejo, kaj vse je zadnja leta izšlo pri naših založbah. Srednješolci, ki so bili v knjižnici osnovne šole vajeni najti vse knjige obveznega čtiva, zbežano iščejo potrebne knjige med zaprašenimi platnicami predvojnih izdaj; običajno zaman. Zato je na novo vpisanih mladih članov vse manj, to pa niso kaj prida lepe perspektive;

– nenačrtno delo z mladimi bralci: ob izjemni razširjenosti vsakoletne akcije za bralno značko v osnovni šoli, tudi na tem področju organiziranega dela z mladino zaškriplje. Ob neustreznem izboru knjig, o katerem je bilo nekaj že rečeno, je v vaški knjižnici težko realizirati kakršnokoli pobudo v obravnavani smeri. Poleg tega v okviru občinske knjižnice o delu z mladino knjižničarji prav pogosto ne govorijo, zato ustreznega programa ni, seveda pa tudi ne ustreznih rezultatov. Ob tem pa se velikokrat začudeno sprašujemo, zakaj je med mladino tako zelo razširjen vsakovrstni šund in plaža. Odgovori se ponujajo sami.

Vse to pisanje želi spodbuditi razmišljanja o stanju in razvoju knjižničarstva v občini. Dlje bomo odlašali, bolj nam bodo vaše knjižnice preraščale v »izposojevališča«, kot jih nekateri na Jesenicah že imenujejo. To pa je daleč od dogovorjenih smernic razvoja teh kulturnih ustanov, še dlje pa od potrebi in želja bralcev.

MS

MALI ŠOLARJI TEKMOVALI NA CICIBANOVIM OLIMPIADI

Pred nekaj meseci so se na šestan-ku osnovne organizacije ZSMS vzgojno varstvene organizacije Jesenice mladinske menile, kako bi cici-bane vključile v praznovanje meseca mladosti tudi na športno rekreacijskem področju. Tako se je rodila ideja o cicibanovi olimpiadi na Jesen-icah. Ko pa so za predlog izvedeli na občinski zvezi za telesno kulturo, so bili navdušeni in takoj so stekle priprave za organizacijo. Ker je malčkov na Jesenicah veliko, so se organizatorji odločili, da bodo zajeli vse male šolarje, kajti tako imajo možnost sodelovanja tudi otroci, ki sicer ne hodijo v vrtec.

Vzgojiteljice so pripravile pro-gram vaj in dejavnosti na olimpiadi, ki naj bi nekako strnjeno prikazala vsakodnevno, telesno aktivnost otrok. ZTKO Jesenice pa je prevzel vso ostali organizacijo, pri tem pa je tesno sodeloval z vrtci. In tako se je 9. maja na igrišču v Podmežaklju zbralo kar 322 otrok. Sonce je pozdravilo ta športni praznik naj-maljših, ki so malo po deseti uri v svečanem mimohodu ob zvokih koračnic prikorakali na igrišče burno pozdravljeni od številnih gle-dalcev. Vsi sodelujoči so bili razdelje-ni v šestnajst skupin, vsaka skupina pa je imela svoj simbol (metuljčke različnih barv, polčke, rožice).

Vse sodelujočije je najprej pozdra-vila ravnateljica VVO Jesenice Nada Klančar, prireditev pa je odprl in zaželel mladim tekmoval-cem obilo uspeha predsednik izvrš-nega odbora ZTKO Jesenice Alojz Ferbežar.

Po igrišču je bilo razporejenih osem tekmovalnih prog z različnimi orodji (dolga vrv, nizka gred, lestve, blazine, obroči, keglji, žoge in skiro-ji). Mladi tekmovalci so morali

izvesti po dve, na nekaterih postajah celo štiri vaje. Vsi so morali priti skozi vse proge.

Med tem ko je prvih osem skupin tekmovalo, so se ostali zabavali z različnimi rajalnimi igrami, potem pa so se skupine zamenjale.

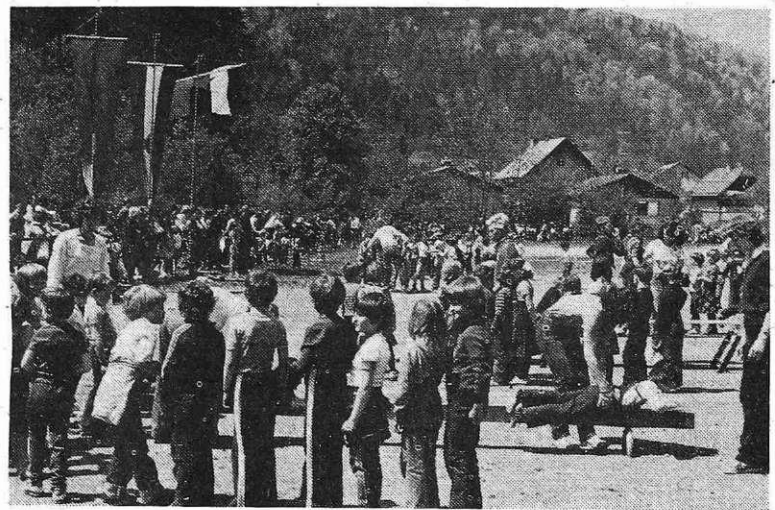
Na prostoru, kjer so otroci rajali in se igrali, so bile postavljeni tudi stojnice, kjer je vsak mali tekmo-valet lahko kupil za dva čisto na-vadna gumba sadni sok in nekaj pi-škotov za poslastico.

Po končanem tekmovalnem je vsak od 322 otrok iz rok članov komisije za množično rekreacijo pri ZTKO dobil lično diplomlo, kajti na tej naši olimpiadi ni bilo zmagovalcev niti poražencev, temveč je bil nagraden trud vseh sodelujočih.

Prva cicibanova olimpiada na Jesenicah je povsem uspela, ne samo da je bila udeležba množična, tudi organizacija je bila po mnenju vseh dobra. Pri organizaciji je sodelovalo celotno osebje VVO Jesenice, komi-sija za množično rekreacijo pri ZTKO Jesenice, igrišče so v sodelo-vanju z delavci delovne skupnosti pri ŠD Jesenice pripravili mladinci OO ZSMS Podmežaklja, pri stojni-cah pa so za gume prodajale korač-nice ŠSD Prežihov Voranc.

Prireditev sta finančno podprla občinski sindikalni svet Jesenice in tovarniška konferenca ZSMS že-lazne Jesenice.

Naj na koncu napišemo samo še željo, ki bo najbolj izpričala, kako sveže je delovala ta prireditev v malce zaspanem jeseniškem telesno-kulturnem prostoru: Upajmo da bo ta prireditev resnično postala tradi-cionalna, kajti toliko veselih in srečnih otrok še nikoli ni zapuščalo športnega parka v Podmežaklju.

Cicibanova olimpiada na Jesenicah (Foto J. Rabič)

POHOD PO POTEH OKUPIRANE LJUBLJANE

V spomin na težke čase med NOB, ko so Italijani z žico ogradili naše glavno mesto, da bi zatrli osvobodil-no gibanje v njem, je vsako leto organiziran tradicionalni pohod po poteh okupirane Ljubljane, ki se ga v velikem številu udeležujejo mladi iz vse Slovenije.

Učenci osnovne šole Tone Čufar se redno udeležujejo pohoda. Prav radi gredo na pohod, čeprav je več-sih vreme pohodnikom nenaklonje-no.

V soboto, 8. maja, smo se že zgo-daj jutraj odpravili v Ljubljano. Startno mesto je bilo na Vrhovcih. Tam smo dobili navodila za šest km dolgo pot. Hodili smo po dolgi, praš-ni poti. Mučila nas je žeja, vendar

nismo odnehali. Da bi nam pot hi-treje minevala, smo se pogovarjali in razmišljali o težkih časih med NOB, o junastvih borcih, ki jim tudi žica ni mogla preprečiti delovanja proti sovražniku. Na cilj na Trgu revolucije smo prispeli izmučeni, žejni, pa vendar srečni, saj smo premagali na-porno pot.

Pohod mi bo še dolgo ostal v spo-minu, nanj me bo spomnila tudi značka, ki mi veliko pomeni. Spom-nila me ne bo le na pohod, ampak tudi na hrabrost in pogum naših borcev, partizanov, ki se niso ustrašili niti največjih ovir v boju za svo-bodo.

Petra Dobravec, novinarski krožek, OŠ Tone Čufar Jesenice

PRIZADEVNI RADIO KLUB »ŽELEZAR«

Radioklub »Železar« Jesenice si je v nekaj letih pridobil že 61 članov, od katerih jih je približno polovica zelo aktivnih, saj jih ima skoraj toliko izpit za »B«, »O« in »E« operaterje. Klubu je še naprej poglavna skrb vzgoja članstva. Zato vsako leto pripravijo tečaje za operaterje različnih razredov. V okviru oddelka za ljudsko obrambo in delno tudi že pri štahu za teritori-alno obrambo. Člani radiokluba, klubski in osebni operaterji so se v preteklem letu udeležili več domačih in mednarodnih radioamaterskih tekmovalj. Preko klubske radiopo-staje so v lanskem letu vzpostavili nekaj sto zvez z radioamaterji v do-movini in tujini. V zadnjem času so začeli vzpostavljati radioamaterske zveze tudi preko UKV postaje, ki so jo kupili pred kratkim. Pričakujejo

tudi, da se bodo kmalu pričele ogle-šati iz različnih krajev jeseniške občine tudi osebne UKV postaje. Radioklub ima pet operaterjev, ki imajo osebne radijske postaje in vzpostavljajo radijske zveze iz svoj-ih stanovanj. V preteklem letu so ti operaterji vzpostavili okoli 4000 ra-dijskih zvez.

V preteklem letu so bili uspešni tudi pri dopolnjevanju tehnične opreme v radioklubu. Največja pri-dobitev je vsekakor nova UKV po-staja z dopolnilno opremo. Kupili so tudi telegrafске tasterje za učenje, slušalke, tonske oscilatorje, magne-tofon s kasetami za učenje telegrafi-je in antenski kupler. Tudi opremlje-nost prostorov je sedaj že zadovolji-va. Dve poglavni nalogi za bodoče sta prizadevanje za aktiviranje ra-dijskih krožkov po šolah in vključev-tvje tistih občanov, ki že obvladajo telegrafijo in da so se je naučili v vojski ali drugih poklicih, kjer se uporabljajo te vrste zvez.

B. B.

O POTI NA OBRANCO

smer poti že spodaj označila s puščicami, na mestu pod vrhom rova, kjer pot zavije levo v gozd, pa označila z dobro vidnimi markacijami, ki sva jih nato na gosto na-daljevala po drevesih ob skoraj neuhojeni stezi, ki vodi na rovt Obrance, od koder je že viden spomenik. Toliko o markacijah.

V zvezi s potjo pa je stvar težja. Planin-ske poti, ki so mnogo bolj obiskane, so zato tudi bolj uhajene in dobro vidne. Pot na Obranco pa prehodi vsako leto morda le nekaj desetih obiskovalcev ali pa niti toliko ne. Zato se pot premalo uhodi, pre-rašča jo trava in podrast in tu in tam se je treba ravnati res le po markacijah. Morda je temu kriva tudi gozdna cesta, po kateri je mogoče z avtom priti skoraj do Obrance in verjetno večina raje uporablja ta lažji pristop. Verjetno je prav zaradi tega popo-lnoma opuščena tudi pot do kamenite babe in naprej do spominskega obeležja, kjer sta padla prva partizana Koren in Arzenšek.

Da bi se prepričala o sedanjem stanju poti, sva se pred dnevi spet podala po G-poti na Obranco. Ponovno sva posekala vso že poganjajočo podrast in drevesne veje, ki so se preko zime povesile na pot in zakrivala markacije. Te so mestoma res

nekoliko potemnele, vendar bodo dobro vidne brez obnavljanja vsaj še nekaj let. Pot do rova je dobro vidna, prek rova pa je preručena s travo in smrečicami. Markacij ni mogoče postaviti nikamor, ker na rovtu ni niti dreva niti skal. Zato sva se odločila, da bova v prihodnjih dneh pot, ki je do sedaj vodila preko rova, preusmerila in jo označila po drevesih ob levem robu rova. Tako bo nakazana vsaj smer, ki ji bo mogoče slediti. Poti pa seveda ne more biti, ker jo sproti zasiplje odpadno listje in dratje, če ne bo ljudi, ki bi jo uhodili.

Sicer pa se mora vsakdo, ki se na tako pot poda, zavedati, da to niso sprehajalne steze, temveč planinske ali gozdne poti, ki jih ni mogoče vzdrževati tako kot stezice po mestnih parkih. Za tako pot se je pač treba vnaprej pripraviti in opremiti.

G-transverzala pot je sedaj pripravlje-na in dobro markirana tudi naprej preko Mežaklje v Srednjo Radovno. Treba bo samo več obiska, da je ne bo utegnili prerasti trava, pa ne bo nobena težava priti na Obranco, saj je to, združeno z ogledom bližnje snežne jame, prijeten nedeljski izlet.

Slavko Kohlar

NA MALO PONCO

(1901 m)

Z Valkom sva se domenila, da se v ne-deljo odpraviva v verigo Ponce in se povzpneva na Visoko Ponco, seveda od-visno od vremenskih razmer.

Valko me je zbudil že ob štirih jutraj z nasmejanim in sveže obritim obrazom. Vprašal sem ga če se odpraviva v disco klub. Odkima in me prične priganjati.

V kuhinji si ocvrem dve jajci na oko in skuham liter črne Knajpove kave. Valko se takoj pohvali, da on ocvrtih jajc pred-turo ne melje in se takoj za tem spravi nad goro zabeljnih žgancev.

Pogled skozi okno. Oblačno je. Vleče jugovzhodnik. Nič dobrega ne kaže. Hkrati zamahneva z roko. Bo že še lepše vreme. Zaradi oblaka nad Saharo že ne bova opustila ture. Obujeva čevlje, zaveza me hrbtnik in se odpraviva. Najprej do garaže, kjer naju čaka avtomobil, da se s skupno močjo in znanjem pripeljemo do planiške skalnice. Od petih in trideset minut prispeva v Planico in parkirava avtomobil na izteku 120-metrске skalnice, seveda ob rob, da ga nama ne bi poškodoval kak nepreviden skakalec.

Valko zamenja telovadne copate za pla-ninske čevlje, opram nahrbtnik in odpra-voja se cilju naproti.

Pot se začne takoj strmo vzpenjati. Ho-diva po stopnicah ob skalnici, ki jih skalci uporabljajo pozimi. Hitro sva na vrhu skalnice in zavijeva v levo proti velikani. Po kolovozni poti, ki teče nad skalnicami, sva prišla do križišča, kjer vodi ena pot proti Ratečam, druga pa proti najinemu cilju. Zavijeva na pravo pot in kmalu prečiva potok, ki prihaja izpod pobočja Male Ponce, Kucerja in Macenov-ca. Zavijeva v desno in se zagribeva v klanec. Hodiva skozi mešani gozd v pri-jetnem hladu. Tu in tam ležijo še krpe snega, ki se upira pomladi. Kmalu sva na vznožju Mecenovca in zavijeva desno proti grabnu, v katerem je videti še dovolj snega in to precej novega. Sneg zelo otežuje hojo, ker se vdira. Tu in tam se zasliši tudi kletev, ko se kdo izmed naju pogreze v rušje, ki je pokrito s snegom.

Upehana prideva do vznožja grabna. Tu naju pričaka potok, katerega hladna voda nudi prijetno osvežitev. Ko se najina pogleda napaseta snežnih lepota, ki naju obdajajo in si oddahneva, snamem z nahrbtnika cepina in začneva se vzpenjati po grabnu navzgor. Na začetku je kar šlo in sva hitro napredovala, potem pa je postal graben ožji in bolj strm. Tu in tam se je sneg tudi udiral, ker ga je že močno načela voda, ki je tekla pod njim. Povzpneva se do nekakšnega tri metre visokega kamina. Zgledalo je, da bo lahek plen. Začnem ple-zati. Previdno se pomikam navzgor, ker je skala zelo kručljiva. Še prijem za rušje (čeprav je to v planinski strokovni

literaturi prepovedano) – in kamin je bil preplezan. Za menoj je izplezal Valko in prav nič se mu ni poznalo, da ni več rosnio mlad. Še nekaj metrov po ne preveč strmim zasneženem svetu in že sva na vrhu grabna.

Razkrije se nama čudovit pogled na Visoko Ponco z zasneženim vrhom in severno-vzhodno steno. Vso to mogočno skalno goro obdaja sinje modro nebo. Lepo bi bilo gledati z nje. Toda ne danes. Za raz-mere, ki nastopajo, sva prešlabo opremlje-na in tudi pristop pozna samo po opisu. Zaradi snega pa postane orientacija težav-nejša, kajti sneg na gori spremeni marsi-kaj. Odločiva se povzpeta na sedlo Vratice in nato na Malo Ponco.

Morava se povzpeti še kakih sto metrov, da prideva na plazišče, ki se razteza pod severovzhodnim pobočjem Visoke Ponce. Ko prideva čez vzpetino, pričneta prečiti plazišče v desno, proti sedlu Vratice. Hoja je naporna. Novozapadli sneg ni spazil. Ves se je prilepil na stari zbit sneg in se skoznj vdira do podkolen. Razen tega pa je tudi moker-gnil, kot se temu reče. Za pot, dolgo kak kilometer, sva porabila kar pol ure časa. Ko sva prišla pod sedlo Vratice, sva se zopet podala v graben na levi strani, v katerem je bil star zbit sneg in sva graben hitro zmogla. Z vrha sedla se nama odpre pogled na kočlo Luigi Zacchi, Mangart, Montaz in dalje. Tu pustiva nahrbtnik in se povzpneva na Malo Ponco. Nanjo je včasih vodila markirana pot, danes pa markacije niso več vidne.

Sestop nama je povzročil nekaj pregla-vic, pa ne tako hudih, da bi nama srce padlo v hlače. Na sedlu sva po povratku z Male Ponce naredila vsak nekaj požirkov Knajpove kave in začela sestopati. Malo po čevljih, malo po riti in že sva bila pod sedlom. Vsekakor sva prišla dol mnogo hitreje kot gor. Izpod sedla Vratice se od-praviva nazaj po stopinjah proti sedlu na jugovzhodni strani Visoke Ponce, ki mu ne vem imena in nato po pobočju proti dolini. Ko prideva do plazišča, nekako pod Srednjo Ponco, zavijeva v levo. Po opisu, ki sva ga dobila, naju mora tam čakati pot. In res. Ugladava jo pod nama po nekaj minu-tah hoje. Spustiva se nanjo. Pot je zelo lepa in izpostavljena. Človek ima občutek, da lebdi nad prepadi, ki se skrivajo pod potjo. Nekaj mest na poti je lahko tudi zelo nevarnih, zato sva se jih lotila previdno in jih tudi brez težav zmogla. Prideva do križišča, kjer se transverzala Planica-Ponca razcepi v hrib, druga pot pa vodi v dolino. Zavijeva na zadnjo in se s hitrimi koraki podava v dolino, kamor prideva ob enajstih dopoldan, sicer malo utrujena, vendar s prijetnimi vtisi s ture po še nama neznanem planinskem svetu.

Zmago Žagar

IZLET V LIPOVČEVO KOČO

Mlajši planinci mladinskega odseka Ja-vornik-Koroška Bela smo se v soboto, 9. maja, odpravili z avtobusom do Martulj-ka. V gosjem redu smo hodili ob strani ceste kakih 100 m, nato pa zavili levo na poljsko pot. Bilo nas je 26, zato je bila kolona kar precej razvlečena. Med potjo smo se pogovarjali, pred nami pa se je kazala lepa skupina martuljskih gor. Pogled nanje s špirom na čelu skoraj nima primere ne le v našem gosjem svetu, ampak tudi drugod. Ogledovali smo tudi cvetlice: klinčce, vijolice, encijan, vi-se gori pa še teloh, resje, avčvin itd.

Pred strmino so nas pozdravili jeseniški planinci, ki so nosili material za obnovo Lipovčeve koče. Čeprav smo še majhni, smo tudi mi pomagali nesti nekaj desk. Po udobnem, vendar strmem kolovozu smo se precej utrudili, zato smo že precej visoko na ravnem malo počili in se okrepčali. Ogledali smo si tudi spodnji Martuljski slap, ki je kar precej velik.

Na nekaterih mestih je bila pot blatna, zato smo si deske podajali in luže presko-čili. Po enourni hoji smo bili že pri spome-niku v Špiku ponesrečenim plezalcem in tudi pri koči, kjer so Jesenčani že marljivo delali. Po malici smo odšli na bližnjo jaso, kjer smo se igrali z žogo, se obmetavali s storži, ležli po skalah. Sonce je prijetno grela, zato nismo bili nič kaj navdušeni za povratek. Pobrali smo vse smeti, jih nesli h koči in se poslovlili od to-varšev. Veseli smo se vračali po gozdni poti mimo slapa do travnika pred avtobu-som postajo. Pojedli in popili smo še, kar nam je ostalo, nato pa se z avtobusom odpravili proti domu.

Marko Rupar

LOKOSTRELSKO TEKMOVANJE NA KRESU

V nedeljo, 17. maja, je bilo na Kresu med ostalimi športnimi prireditvami v poča-stitev dneva mladosti tudi lokostrelsko tekmovalje. Udeležilo se ga je deset lo-kostrelcev iz lokostrelske sekcije TVD Partizan Javornik – Koroška Bela. Strelci so tekmovali samo na dveh krajših razdaljah, ker strelisce še ni dograje-no. Doseženi so bili zelo dobri rezultati, vendar bi bili na dograjenem streliscu lahko še precej boljši.

REZULTATI:
Prosti stili: 1. Karel Jančič, 2. Andrej Smojej, 3. Marko Podraž.
Instinktivni stili: 1. Matjaž Korantar, 2. Boštjan Gluhar, 3. Janez Otrin.

J. K.

BALINARSKI TURNIR ŽENSK

Balinarski klub Jesenice je v počastitev majskih praznikov organiziral v nedeljo, 17. maja, dopoldanjski turnir za ženske, ki so članice kluba in družbenoaktivnih članic KS Plan. Turnirja se je udeležilo 12 žensk, ki so sestavljale tri ekipe, ki so igrale med seboj vsaka z vsako.

Pred začetkom turnirja je ekipe pozdra-vil predsednik kluba, jim pojasnil pome-ni turnirja in jim zaželel obilo športnih uspe-hov, tovarštva in rekreacijske sprostite-že željo, da naj zmagaajo najboljše med njimi.

Borba med ekipami je bila zelo izenače-na. Vsaka ekipa je namreč po eno igro izgubila, eno pa dobila. Razlika med 1. in 3. ekipo je bila le 5 puntov. O zmaji je odločala predvsem sreča.

Ekipe so se razvrstile: ekipa Korošci, pred ekipo Srpakove in Ribaričeve.

Balinarske so zaželele, da bi bilo podob-nih srečanj še več, kajti tovrstna športna rekreacija prinaša ženskam sprostitev, ki so je ob vsakodnevnem rednem in gospodinjskem delu zelo potrebne.

Treba bi sestaviti mešane ekipe, ki bodo lahko tekmovala na turnirjih ter prijateljskih rekreacijskih srečanjih.

NOVI, MLADI GORSKI REŠEVALCI NA JESENICAH

V sklopu naše najmočnejše planinske or-ganizacije s preko 100.000 aktivnimi člani, Planinske zveze Slovenije, prizadevno in uspešno deluje poleg številnih komisij in podkomisij tudi komisija za gorsko reše-valno službo, ki se skupaj s preko 600 ne-sebičnimi in poštvovalnimi gorskimi reševalci, zdravniki in vodniki lavinskih psov že dalj časa načrtno pripravlja za svoj velik delovni in življenjski jubilej. Drugo leto bo 16 postaj GRS Slovenije v sklopu Planinske zveze Slovenije s poveča-no aktivnostjo slavilo 70-letnico. obstoja svoje službe, ki je bila ustanovljena leta 1912 v Kranjski gori.

V naši občini prizadevno in uspešno de-lujejo štiri postaje GRS: v Ratečah, Kranjski gori, Mojstrani in na Jesenicah, ki tiho tekmujejo med seboj v preventivni var-nosti številnih domačih in tujih turistov, izletnikov, planincev, plezalcov in drugih, ki v vedno večjem številu poleti in pozimi obiskujejo planinski svet Karavank in Juljskih alp.

Število gorskih reševalcev iz naših štirih GRS postaj se nenehno množi. Vodstva postaj se po svojih močeh in znanju tru-dijo, da s predavanji, vajami, tečaji in šte-vilnimi drugimi vzgojno izobraževalnimi akcijami bogatijo znanje svojih članov in pripravnikov iz znanja prve pomoči, teh-nike reševanja in transporta ponesrečen-cev iz sten, gora, nevarnih območij v dolino do prve zdravniške ustanove. Po-zrtvovalne, sposobne in nesebične gorske reševalce izbirajo iz najbolj perspektivnih in sposobnih članov mladinskih in alpi-nističnih odsekov. Selekcija mora biti stroga in popolna, prav tako pa tudi vzgoja in usposabljanje gorskih reševalcev, da bodo kos številnim poizvedovalnim in reševalnim akcijam poleti in pozimi ob planinskih nesrečah, ki so na žalost v času množičnega planinstva in vrhunskega plezalnega športa in ekstremnega alpi-nizma skoraj vsakdanji pojav.

Teoretična predavanja iz prve pomoči, vaje iz tehnike reševanja in transporti-ranje, prenos lažje, težje in smrtno po-nesrečenih z gora so stalna oblika dela postaj 16 GRS širno Slovenije.

V letošnjem predjubilejnem letu so ta teoretična predavanja in tehnične vaje še številnejše in bolj poglobljene. Tesno so-delovalje vseh gorskih reševalcev iz Ra-teč, Kranjske gore, Mojstrane in Jesenic je

nova, nad vse koristna oblika dobrega dela.

Od 7. do 10. maja so imeli gorski reše-valci iz Jesenic tridenveni obnovenitvi in spopolnjevalni tečaj na Vršču, katerega se je udeležilo 35 preizkušenih gorskih reševalcev s pripravniki. Na tečaju so so-delovali s svojim znanjem in bogatimi iz-kusnjami tudi gorsko reševalni instruk-torji, dva zdravnik in vodniki lavinskih psov s svojimi zvestimi varovalci.

Gorski reševalci in pripravniki iz naše postaje GRS so poslušali teoretična preda-vanja in sodelovali na vseh tehničnih vajah pri reševanju iz plazov, grebenov, vr-hov in sten. Vsi udeleženci so aktivno sodelovali in si prizadevno nabirali znanje. Pod vodstvom izkušenih instruktorjev in vodij ekip (4) so temeljito predelali vsa poglavja iz prve pomoči, tehnike reševanja in transporta ponesrečenec z najmoder-nejšimi in improviziranimi tehničnimi sredstvi.

Gorski reševalci in tudi pripravniki so pokazali izredno zanimanje za vse, tudi najnovejše načine reševanja v gorah. Vodstvo tečaja je ob zaključku lahko zado-voljno z doseženim ob zavedi, da na Je-senicah postaja GRS razpolaga z zadost-nim številom reševalcev, ki so sposobni uspešno intervenirati pri vsaki smučarski, planinskoplezalni ali alpinistični nesreči. Predpogoji varne in prijetne hoje ali pleza-nja po gorah pa je seveda lastno znanje, oprema in previdnost na planinski poti. smučanju in plezanju po gorah.

Pridobljeno znanje bodo morali vsi gor-ski reševalci in še posebej pripravniki ne-nehno obnavljati, spopolnjevati in utrje-vati.

Gorski reševalci se bodo v največji meri trudili, da bo množično planinstvo, vr-hunski alpiski smučariki, plezalni šport in alpinizem prava psihična in fizična rekrea-cija mladine in delovnih ljudi na svežem zraku in toplem soncu v gorah.

S tem bo tudi dosežen cilj našega planin-stva, varna in prijetna hoja po gorah. Gorskim reševalcem iz Rateč, Kranjske gore, Mojstrane in Jesenic upravičeno lahko zaupamo. Z lastnim znanjem, ope-mo in previdnostjo in s pomočjo nesebič-nih in poštvovalnih, dobro usposobljenih gorskih reševalcev bomo zajezili preko-merno število nesreč v gorah.

Žurno

PRIČETEK GORENJSKE LIGE

V letošnje gorenjsko prvenstvo se bo vključilo šest moštvo košarkarskega kluba Jesenice. Poleg teh bosta v članski moški gorenjski ligi sodelovali še moštvi Mojstrane in Žirovnice, mladinke pa bodo tekmovali v slovenski ligi.

Zaradi velikega števila deklet se bosta v kadetsko ligo vključili dve vrsti kadetinj, ki pa so še skoraj vse pionirke. A moštvo bosta vodila Jože Subotič in Toni Čebulj, B moštvo pa Brane Jeršin. Obe ekipi sestavljajo dekleta iz jeseniških, mojstranskih in kranjskogaških osnovnih šol. Izbrana so bila dober mesec dni pred pričetkom tekmovalni, ko smo lahko začeli vaditi na igrišču v Podmežaklju. Letos bodo v ligi prvi nastopili tudi pionirji, ki so tako kot dekleta z vadbo pričeli takoj, ko so vremenske razmere to omogočile. Zaradi izredno velikega števila pionirjev, vsi so z obeh jeseniških osnovnih šol, trener Miha Jelovčan kar težko določi dvajstetero, ki bo nastopila na posamezni tekmi.

Kadeti, ki jih vodi Tone Novak, bodo letos nastopili oslabiljeni. Zaradi starostne omejitve ne more nastopati Tomaž Novak, kar se bo vsekakor poznalo, saj je Tomaž tudi letos nastopal v reprezentanci SRS. V prvih kolih pa bodo morali igrati tudi brez Dragana Dušanica, ki je poškodovan.

Marko Božič

GRANIČARJI PRVI

Na odprtem košarkarskem turnirju v počastitev meseca mladosti se je na igrišču v Podmežaklju pomerilo sedem moštvo, in sicer: TOZD Transport (Zel.), Hrušica, TOZD Vzdruževanje (Zel.), ŽIC 4. s., TOZD Strojne delavnice (Zel.), TOZD Valjarna žice (Zel.) in moštvo granicarjev s karavle v Javornikem rovtu.

Moštva so bila razdeljena v dve skupini, štiri moštva pa so se uvrstila v finalno skupino.

Rezultati predtekmovalja: 1. skupina: TOZD Vzdruževanje: Hrušica 22:21, ŽIC 4. s.: TOZD Strojne delavnice 18:16, ŽIC 4. s.: TOZD Vzdruževanje 39:22, Hrušica: TOZD Strojne delavnice 25:37. Prvo in drugo

PIONIRJI MNOŽIČNO

Kar petnajst ekip pionirjev in pionirk se je udeležilo občinskega tekmovanja v košarki v počastitev meseca mladosti. Nastopile so ekipe vseh šestih osnovnih šol v občini.

REZULTATI:
Mlajše pionirke: OS Prežihov Voranc Jesenice: Koroška Bela 12:10. 1. mesto je osvojila ekipa OS Prežihov Voranc Jesenice, druga je bila ekipa OS Koroška Bela. Mlajši pionirji: OS Koroška Bela: OS Prežihov Voranc Jesenice 5:18, OS Koroška Bela: OS Tone Čufar Jesenice 13:10, OS Prežihov Voranc Jesenice: OS Tone Čufar Jesenice 17:21. 1. mesto je osvojila ekipa OS Prežihov Voranc, druga je bila ekipa OS Koroška Bela, tretja pa OS Tone Čufar Jesenice.

Starejše pionirke - predtekmovalje: OS Koroška Bela: OS Žirovnica 25:21, OS Mojstrana: OS Kranjska gora 20:2, OS Koroška Bela: OS Prežihov Voranc Jesenice 10:20, OS Prežihov Voranc: Žirovnica 16:5.

Mladinsko moštvo bo tudi letos med najmlajšimi, v njem nastopajo le štirje ustrežni starostjo, ostali so precej mlajši. Člansko moštvo naj bi v ligi predvsem nabiralo izkušnje, ne glede na rezultate. Pri vadbi posvečajo pozornost izpolnjevanju tehnične posameznikov, kar je prvi del priprav za nastope v SKL. Sicer pa se bo od aktivnega igranja najbrž poslovil Vito Vauhnik, za odhod v JLA pa se pripravlja Sandi Azman. Trener mladinskega in članskega moštva je Marko Božič.

Sicer pa smo pri košarkarskem klubu storili vse, da bi bila vadba čim boljša, da bi vsem tem mladim košarkarjem omogočili čim hitrejši napredek. Vsa teden so sestanki tehnične komisije, kjer se trenerji strokovno izpolnjujejo (trije trenerji so tudi študentje ljubljanske visoke šole za telesno kulturo).

Poleg denarnih težav je največja ovira za še boljše delo pomanjkanje vadbeneh prostorov čez zimo, saj mladim moštvom ne moremo omogočiti redne vadbe in smo prisiljeni iskati kakovostni stik z ostalimi košarkarskimi sredinami šole, ko začnemo s treninji na igrišču v Podmežaklju, do takrat pa smo ravno zaradi tega že precej zamudili.

Marko Božič

POPRAVEK

V 18. številki Železjarja je na zadnji strani prišlo do neželje napake, ko smo napisali v naslovu, da je Benedik šesti na svetu, namesto praviloma ŠESTDESETI, čeprav bi jeseniški smučarji in športni delavci želeli, da bi se ta napaka tudi nekoč uresničila.

Se opravičuje
uredništvo Železjarja

PO POTEH OKUPIRANE
LJUBLJANE —
PARTIZANSKI
MARŠ

V soboto, 1. maja, je bil v okviru prireditve PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE partizanski marš. To je najbolj zahtevna tekmovalna disciplina vsakoletnih — letos že petindvajsetih spominskih prireditev.

Sodelovalo je 327 moških tričlanskih ekip, med katerimi sta bili dve sestavljeni iz delavcev železarne Jesenice. V prvi ekipi so nastopili: Jože Uršelj, Andrej Jansa in Silvo Demšar. V drugi pa Trpin, Bergant in Klaneček.

Med 188 ekipami osnovnih organizacij je prva ekipa dosegla 18. mesto, druga pa 48. mesto. Obe ekipi sta pretekli progo prej kot v dveh urah in 25 min. Prejeli sta plakete in praktične nagrade. Vendar čas in mesto nista bistvena, saj je partizanski marš izredno težak tek, dolg 28 km, zato je potrebno dosti samopromagovanja in tovarništva, saj mora tričlanska ekipa prispeti istočasno na cilj in običajno ekipa ni tako izenačena, da ne bi bila potrebna medsebojna pomoč. Žele bi, da bi prihodnje leto sodelovalo še več ekip iz naše železarne, saj se veliko delavcev ukvarja s tekom:

REZULTATI: 1. ZTKO CELJE 1.45.27, 2. AD KLADIVAR 1.46.32, 3. BLEJ 1.46.57, 18. ŽELEZARNA JESENICE 2.03.31, (I. ekipa), 28. ZTKO JESENICE 2.08.52, 48. ŽELEZARNA JESENICE (II. ekipa), itd.

PAN

USPELA
MANIFESTACIJA
PRIVRŽENOSTI
ŠPORTNI
REKREACIJI

TVD Partizan Javornik — Koroška Bela je pretekli vikend že petič izvedel svoj dan — praznik Partizana in se tako vključil v praznovanje dneva mladosti in letošnjih jubilejev: 40-letnice ustanovitve OF in 40-letnice vstaje jugoslovanskih narodov.

V krosu in športnih igrah je sodelovalo več kot 350 tekmovalcev. Na petkovem krosu je nastopilo 180 cicibanov, pionirjev, mladink in mladincev ter članov, na sobotnem turnirju v odbojki, košarki in balinanju 12 ekip in na nedeljskem tekmovalstvu v lokostrelstvu okrog 25 tekmovalcev. V ponedeljek, 18. maja, pa je bil dvodnevni telednevni vrst Partizana Jesenice in Javornik, prihodnji ponedeljek pa bo povratno srečanje v Javorniku, medtem ko bo turnir v tenisu v nedeljo na igrišču na Kresu.

REZULTATI KROSA:

Cicibanke: 1. Mojca Tomazini, 2. Mojca Pervanec, 3. Nataša Naglič.

Ciciban: 1. Gaber Grčar, 2. Anže Sodja, 3. Klemen Not.

Pionirke 1. in 2. razred: 1. Tanja Ovsnik, 2. Vesna Kovačič, 3. Mojca Pirija.

Pionirji 1. in 2. razred: 1. Boštjan Omejc, 2. Kristjan Zagar, 3. Nihad Seftić.

Pionirke 3. in 4. razred: 1. Sabina Čatac, 2. Barbara Šihar, 3. Lidija Kamenšek.

Pionirji 3. in 4. razred: 1. Sandi Štular, 2. Mitja Blazič, 3. Aleš Sodja.

Pionirke 5. in 6. razred: 1. Romana Kučina, 2. Barbara Smolej, 3. Branka Laslo.

Pionirji 5. in 6. razred: 1. Dani Kralj, 2. Jernej Pintar, 3. Iztok Preželj.

Mladinke 8. razred: 1. Sandra Tusar, 2. Barbara Ravnik, 3. Tatjana Boltar.

Mladinci 8. razred: 1. Matjaž Naglič, 2. Niko Kardašević, 3. Amir Sejić.

Člani: 1. Fikret Medić, 2. Jadar Brakić, 3. Derviš Golubović.

Balinanje: 1. Balinarski klub Jesenice — Baza, 2. Invalidi Železarne Jesenice, 3. I. ekipa Partizana Javornik — Kres.

Košarka: 1. Granicarji — karavla Karavanskih kurirjev, 2. Železarna Jesenice, 3. Partizan Javornik.

Odbojka: 1. Partizan Javornik, 2. granicarji karavle Karavanskih kurirjev.

Lokostrelstvo: prosti stili: 1. Karel Jančič, 2. Andrej Smolej, 3. Marko Podražaj; instiktivni stili: 1. Matjaž Korantar, 2. Boštjan Gluhar, 3. Janez Otrina.

TRADICIONALNO
ŠPORTNO
TEKMOVANJE
OB DNEVU
VARNOSTI

Osnovna organizacija sindikata postaje milice Jesenice je v počastitev 13. maja — dneva varnosti izvedla tradicionalno tekmovalje v streljanju z malokalibrsko puško in v kegljanju na asfaltu. Skupaj se je v obeh športnih disciplinah pomerilo 24 ekip, in sicer: milice, carine, obmejne milice, družbenopolitičnih organizacij, ZRVS in drugih organizacij iz jeseniške občine.

REZULTATI:

Streljanje z malokalibrsko puško: 1. Strelska družina Janez Mrak Dvojce-Mojstrana 113 krogov, 2. Občinska konferenca ZRVS Jesenice 97, 3. Postaja milice Jesenice I. ekipa 86, 4. Strelska družina Jesenice 83, 5. Krajevna skupnost Sava 75, 6. Postaja milice Jesenice II. ekipa, 7. Carina I. ekipa 73, 8. Občinski svet zveze sindikatov Jesenice 70, 9. Izpostava milice Kranjska gora 69, 10. Mejna milica Korenjsko sedlo 66.

Kegljanje: 1. Postaja mejne milice Jesenice 780 kegljev, 2. Carina 750, 3. Postaja milice Jesenice 729, 4. Rezervni miličniki postaje milice Jesenice 707, 5. Postaja mejne milice Rateč 707, 6. Postaja mejne milice Korenjsko sedlo 662.

Najboljši posamezniki: 1. Jože Hafner (rez. mil. postaje milice Jesenice) 218 kegljev, 2. Branko Bauman (postaja mejne milice Jesenice) 215, 3. Florjan Radon (postaja mejne milice Korenjsko sedlo) 208, 4. Darko Ržek (postaja mejne milice Jesenice) 207 itd.

Člani akrobatske sekcije iz Mojstrane (foto: J. Rabič)

USPEŠNI AKROBATSKE SMUČARJI
IZ MOJSTRANE

V zadnjih letih se pri nas vse bolj razvija nova zimska športna disciplina — akrobatsko smučanje. Marsikdo se vprašuje, kakšen je pravzaprav ta šport. Lahko bi rekli, da je to bolj izpolnjevano, ustvarjalno smučanje. Nekateri so se v vseh teh letih klasičnega smučanja naveličali vijuganja med vraticami in so želeli nekaj več. Pri akrobatskem smučanju izvaja smučar najrazličnejše akrobacije in figure, pleše balet, najbolj atraktivna disciplina pa so brez dvoma skoki in sicer nazaj, naprej, salte in skoki z vijakom. Prvi začetki tega športa segajo že v leto 1920, moderno akrobatsko smučanje pa se je začelo razvijati leta 1961.

Inkakose je ta šport začel razvijati pri nas v Sloveniji? Marsikdo verjetno ne ve, da začetki tega športa pri nas segajo v leto 1975. Začelo se je v jeseniški občini, točneje v Mojstrani. Mladi smučarji iz Mojstrane: Iztok Pergarc, Brane Rabič in Miro Smodiš so nekaj slišali o novem športu po televiziji in radiu. Očitno so tudi oni hoteli v svoj smučarski vsakdan vnesti nekaj novega, atraktivnega in bolj zanimivega. Naredili so prvo skakalnico za akrobatske skoke in ker se jim je posrečilo, so dobili še več volje. Povežali so se s fanti iz Ljubljane: Borisom Kalčičem, Janezom Nečemerjem, Bojanom Žvanutom, Janezom Tomčem in drugimi, ki so se tudi že lotili tega novega športa.

Pravzaprav je takrat malokdo pričakoval tako hiter in uspešen vzpon akrobatskega smučanja pri nas, predvsem v Mojstrani. S prvimi koraki in treninji so si nabrali že toliko izkušenj, da so se začeli udeleževati tekmovalj. Leta 1977 so mladi akrobatski smučarji iz Mojstrane že nastopili na evropskem pokalu v akrobatskem smučanju, ki je bilo v Kranjski gori, tega leta pa so naredili tudi prve posnetke za televizijo. Takrat so imeli tudi prvo veliko priložnost za uveljavitev v jugoslovanskem in evropskem merilu.

Leta 1978 so nastopili že na tekmovalstvu za svetovni pokal v akrobatskem smučanju, ki je bilo prav tako v Kranjski gori. Dosegli so več dobrih in vzpodbudnih rezultatov. Svoj program so iz leta v leto izpopolnjevali. Začeli so trenirati in nastopati v vseh treh disciplinah akrobatskega smučanja, in sicer v baletu, prostem slogu in skokih.

Za mlade navdušence iz Mojstrane je bila letošnja zimska sezona brez dvoma najuspešnejša. Da bi se ta šport v Mojstrani razvijal kar najbolj načrtno in organizirano, so letos ustanovili tudi sekcijo za akrobatsko smučanje v okviru smučarskega

društva Mojstrana. Sedaj sekcija šteje že okrog 25 članov iz Mojstrane in drugih krajev Gorenjske. Članom sekcije se je pridružil še odlični akrobatski smučar Gorazd Vončina iz Kranja, ki je letošnji zmagovalac jugoslovanskega pokala v akrobatskem smučanju. V letošnji sezoni so člani akrobatske sekcije nastopili na dveh tekmah za jugoslovanski pokal, in sicer na Kopah nad Slovenj Gradcem in na aprilskem zaključnem tekmovalju na Jahorini. Na obeh tekmah so dosegli zares izvrstne rezultate. Poleg tega so pripravili prikaz akrobatskega smučanja v okviru smučarskega tekmovalja za Svinjko glavo na Črnem vrhu nad Jesenicami, nastopili pa so tudi na zaključku letošnjega finala v smučarskih skokih v Planici. In sedaj si pogledmo nekaj uvrstitev članov akrobatske sekcije iz Mojstrane na finalu za jugoslovanski akrobatski pokal na Jahorini.

V baletu je bil Emil Koren 3., Brane Rabič je bil 4., Iztok Pergarc pa je zasedel 5. mesto. Pri mladincih je Iztok Klančnik zasedel prvo mesto.

V prostem slogu je bil Gorazd Vončina 2., Brane Rabič pa je bil 9. Pri mladincih je bil Sandi Petelinšek prvi, Iztok Klančnik pa je zasedel 7. mesto.

V skokih je pri članih Iztok Pergarc zasedel prvo mesto, Gorazd Vončina je bil 2., Brane Rabič pa 3. Pri mladincih je Emil Dizdarevič zasedel 4. mesto, Marko Luks pa 7. mesto.

Tudi v skupnem seštevku točk letošnjega pokala so bili mladi smučarji iz Mojstrane izredno uspešni, saj so osvojili najvišja mesta. V skokih je zmagal Gorazd Vončina, Iztok Pergarc je bil 3., Brane Rabič pa je zasedel 5. mesto. Tudi v prostem slogu je zmagal Gorazd Vončina, Iztok Pergarc je bil 5., Brane Rabič pa je zasedel 8. mesto.

Mladi akrobatski smučarji iz Mojstrane imajo tudi za prihodnje vrsto načrtov. Še naprej bodo marljivo trenirali in se pripravljali na nova tekmovalja in nastope. Za treniranje med letom sedaj gradijo skakalnico iz umetne snovi na Kredi v Mojstrani. Posebnost skakalnice bo v tem, da bo stala nad vodo, skakalci pa bodo skakali v vodo. S tem se pri treninjah namreč zmanjša možnost poškodb.

V sekcijo bodo vključili še več novih članov, prizadevajo pa si, da bi v prihodnji zimski sezoni v Mojstrani organizirali tekmovalje za jugoslovanski pokal v akrobatskem smučanju.

J. Rabič

JESENIŠKE TELOVADKE NA
ŠALAMONOVEM MEMORIALU
V MARIBORU

Maribortani so preteklo soboto ponovno odlično organizirali 14. odprto prvenstvo Maribora v športni gimnastiki, ki je ob enem tudi tekmovalje v spomin na Ivana Šalamona. Nastopili so telovadci in telovadke iz petih republik in pokrajin, med njimi tudi trenutno najboljša jugoslovanska telovadka Mariborčanka Brane Tripkovič in ljubljanka Milan Kuncič. Manjkali pa sta obe najboljši telovadki Alenka Zupantič in Dragana Došen, ker sta nekoliko poškodovani.

Med člani je zmagal prepričljivo Tripkovič pred Kuncičem. Na preskoku je imel smolo in je pri doskoku sedel, zato pa je odlično vabil na konju z ročaji in še boljše na drugo, kjer je prejel tudi najvišjo oceno dneva — 9,50 točke. Med mladinci je bil najbojši Vodeb iz Trbovelj.

Pri članicah je bila udeležba skromna. Tečevalo jih je vsega 12 in tudi mladink je bilo samo sedemnajst. Vrste tekmovalk so se tem letu močno zredile zaradi pomanjkanja pravilnika za sojenje. Težavnost stopnje za mladinke in članice so prejele, da bi jih lahko obvladale večje število telovadk. Zato so nekatere raje prenehale vaditi. Tudi na Jesenicah smo bili red dilemo, ali še telovaditi v naših skromnih razmerah in na tekmovaljih zasedati mesta pri repu, ali pa opustiti vadbne mladink in članic. Dekleta so se odločile, da bodo še vadile in s tem dajale predem zgled in spodbudo mladim pionirk, ki hitro napredujejo.

Tako so v Mariboru nastopile štiri Jeseničke, med članicami Mesaričeva in Gasarjeva, med mladinkami pa Ferbežarjeva in Močnikova. Vse so bile brez najvišjih težin »C«, kar predstavlja odbitek 0,8 točke, pa tudi vseh predpisanih težin »B« niso imele. Tako so bile tudi ocene skromnejše. Kljub temu pa so svoje vaje izvedle kar zadovoljivo. Mesaričeva je imela smolo na gredi, dvakrat je padla z orodja in prejela oceno 7,50 točke, isto se je pripetilo Gasarjevi. Brez padca je izvedla vajo le Močnikova, vendar je imela premalo težin, da bi prejela višjo oceno.

Najslabše so bile Jeseničanke na bradli, kjer so vse prejele ocene pod sedem točk, je pa to orodje tudi najtežje za dekleta, ker se je elementa težine »B« in »C« izredno težko naučiti.

Na parterju je bila Mesaričeva zelo dobra z oceno 8,20 točke, kar pa nima akrobatske kombinacije težine »C«, je težko pričakovati višjo oceno. Tudi na preskoku je ocena 8,30 meja za premet s celim vijakom. Za višje ocene je treba še skakati premet salto. Ostale tri so skakale navaden premet, ki ima nizko ocenjevalno vrednost, pri tem je bila najboljša Gasarjeva z oceno 7,70, Ferbežarjevi in Močnikovi pa je preskok najslabše orodje.

Rezultati:
MOŠKI — EKIPNO: 1. LGZ I. 104,90, 2. OGZ Maribor I 102,60, 3. LGZ II 96,70, POSAMEZNO — ČLANI: 1. Tripkovič (OGZ Mb.) 55,05, 2. Kuncič (LGZ) 54,20, 3. Leskošek (Part. Bežigrad) 49,80, MLA-DINCI: 1. Vodeb (Part. Trbovlje) 52,70, 2. Kosce (LGZ) 50,70, 3. Bošker (LGZ) 49,10, ŽENSKÉ — EKIPNO: 1. LGZ, 2. Zelena jama, 3. Sp. Siska, 4. Novi Sad, 5. Novo mesto, 6. Jesenice I., 7. Jesenice II., 8. Zenica.

POSAMEZNO — ČLANICE: 1. Regent (LGZ) 34,85, 2. Žvab (Zelena jama — Lj.) 34,50, 3. Ilc (Sp. Siska) 33,65, 9. Lea Mesarič 30,50, 10. Gasar (obe Jes.) 28,40, MLADINKE: 1. Rogelj (LGZ) 33,60, 2. Miklič (Z. jama) 33,5, 3. Trontelj (Sp. Siska) 32,70, 4. Močnik 26,60, 15. Ferbežar (obe Jes.) 25,50.

M. I.

TENIŠKI TURNIR
NA KRESU

V okviru dneva mladosti prireja teniška sekcija TVD Partizan Javornik — Koroška Bela na igriščih na Kresu teniški turnir, ki se ga lahko udeleže vsi igralci tenisa na Kresu.

TURNIR BO V NEDELJO, 24. MAJA, NA IGRISČIH NA KRESU s pričetkom ob 14. uri.

Vsi udeleženci bodo razdeljeni v štiri skupine. Vsaka skupina ima štiri tekmovalce, plus nosilca skupine. Igra se na izpadanje, v prvem in drugem krogu po en set, v polfinalu in finalu pa po dva dobitna seta.

Takoj po končanem turnirju bo razglasitev rezultatov in podelitev priznanj. Prijavi se vsak sam tako, da se vpiše v knjigo za evidentiranje igranja. Knjiga je v času igranja na igrišču, sicer pa pri tv. Murovcu.

Na odbojarskem turnirju TVD Partizan Javornik — Koroška Bela (Foto B. Blenkuš)

PLANINSKA SEZONA V VRATIH
SE JE ZAČELA

Z mesecem majem se v naših planinah že začne poletna sezona, ki nato traja vse do septembrskih in ponekod tudi oktobrskih dni. Medtem ko uhojene gorske poti v triglavskem pogorju in na drugih vrhovih še samevajo, pa je na krajših turah ob vznožju gora ob koncu tedna že izredno živahno.

Tako je tudi v naši znani planinski dolini Vrata pod močno severno steno Triglava. Prizadevajo člani Planinskega društva Dvojce-Mojstrana so konec aprila že odprli znano planinsko postojanko Aljažev dom, ki ga društvo že več let upravlja. Med prvomajskimi prazniki, čeprav vreme ni bilo najlepše, so planinci že obiskali dom, podali pa so se tudi na krajše ture v okolico doma.

Pri tem velja povedati, da so Aljažev dom mojstranski planinski delavci temeljito obnovili leta 1978 ob 200-letnici prvega pristopa na Triglav. Dom je sedaj moderna planinska postojanka s 180 ležišči. Upravljalci doma se trudijo, da bi bil dom resnično prijeten kotiček in zavetje za vse planince. Vsako leto morajo opraviti tudi razna vzdrževalna dela, v načrtu pa imajo tudi še dopolnitve opreme. Vsako leto se pojavljajo težave z osebjem in kuhinjo in za drugo delo. Nekaj težav je tudi letos, vendar upajo, da bodo do začetka prave poletne sezone dobili zadostno število ljudi.

V Aljaževem domu imajo še v načrtu dokončno ureditev elektrike. Sedaj imajo agregat za razsvetljavo, vendar razmišlja-

jo, da bi postavili lastno manjšo elektrarno. Kot vsako leto bodo tudi tokrat uredili okolico doma, čaka pa jih še dosti drugega dela. Med drugim je v Vratih in bližnji okolici še več drugih planinskih objektov, ki jih prav tako nameravajo obnoviti in posodobiti. To je predvsem Slajmarjeva koča v Vratih, ki je potrebna temeljite obnove, prav tako pa imajo v načrtu tudi obnovo bivaka nad Luknjo.

Letos bo v Vratih tudi več prireditev in delovnih srečanj planincev. Že v tem tednu, in sicer od 18. do 24. maja, Planinsko društvo Dvojce-Mojstrana v Vratih organizira drugo slikarsko kolonijo. Naši znani likovni ustvarjalci z Jesenic in drugih krajev se bodo zbrali v lepem planinskem okolju pod vznožjem Triglava in skušali na platno prenesti kar največ lepote iz te prelepe triglavske doline.

Konec junija bo prav tako v Vratih ob 60-letnici Skale srečanje vseh generacij slovenskih alpinistov.

V zadnjih letih so tudi precej popravili in posodobili ceste iz Mojstrane v Vrata. Polozili so asfalt od Mojstrane do Rosa, naprej pa so cesto na nekaterih mestih razširili in popravili, med drugim tudi v znanem klancu na Kredi.

Letos z urejanjem ceste nadaljujejo, in sicer so čez potok Peričnik pri Peričniku zgradili nov betonski most, ker je bil star lesen in dotrajan. Prav tako se bodo trudili, da bo v poletnih mesecih cesta dobro vzdrževana.

J. Rabič